

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 127 L

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om Statens innkrevingsentral (SI-loven)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	7.2.2	Adgang til å gjennomføre tvangsdekning	27
2	Lovforslagets bakgrunn	7	7.3	Høringsnotatets forslag	27
2.1	Om Statens innkrevingsentral ...	7	7.4	Generelt om Statens innkrevings-	
2.2	Høring	7		sentrals særnamsmyndighet	27
			7.4.1	Høringsinstansenes merknader ...	27
3	Behovet for en egen lov om Statens innkrevingsentral	9	7.4.2	Departementets vurderinger	29
3.1	Innledning	9	7.5	Adgang til å gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav .	30
3.2	Høringsnotatets forslag	9	7.5.1	Høringsinstansenes merknader ...	30
3.3	Høringsinstansenes merknader ...	10	7.5.2	Departementets vurderinger	32
3.4	Departementets vurderinger	11			
3.4.1	Utgangspunkter	11	8	Forholdet til tvangs-	
3.4.2	Tildeling av innkrevingsoppgaver til Statens innkrevingsentral	12		fullbyrdelsesloven	34
			8.1	Innledning	34
4	Utenrettslig innkreving – forholdet til forvaltningsloven .	14	8.2	Gjeldende rett	34
4.1	Gjeldende rett	14	8.3	Høringsnotatets forslag	35
4.2	Høringsnotatets forslag	14	8.4	Høringsinstansenes merknader ...	35
4.3	Høringsinstansenes merknader ...	14	8.5	Departementets vurderinger	35
4.4	Departementets vurderinger	15	9	Betalingslempning	37
4.4.1	Utgangspunkter	15	9.1	Innledning	37
4.4.2	Unntak fra krav om begrunnelse etter forvaltningsloven § 25 tredje ledd	15	9.2	Gjeldende rett	37
			9.3	Høringsnotatets forslag	38
4.4.3	Habilitet	16	9.4	Høringsinstansenes merknader ...	38
			9.4.1	Adgang til å innvilge lempning	38
5	Forholdet til inkassoloven	17	9.4.2	Avskjæring av klagerett i saker om lempning	39
5.1	Innledning	17	9.5	Departementets vurderinger	40
5.2	Gjeldende rett	17	9.5.1	Adgang til å innvilge lempning	40
5.2.1	Utgangspunkter	17	9.5.2	Avskjæring av klagerett i saker om lempning	41
5.2.2	Egeninkasso og fremmedinkasso	17			
5.2.3	God inkassoskikk – general-		10	Forholdet til personopplys-	
	klausulen i inkassoloven § 8	18		ningsloven mv.	42
5.3	Høringsnotatets forslag	18	10.1	Innledning	42
5.4	Høringsinstansenes merknader ...	18	10.2	Personopplysningslovens anvendelse på Statens innkrevingsentral	42
5.5	Departementets vurderinger	20	10.3	Særlig om rett til innsyn i opplysninger	43
6	Motregning	21	10.3.1	Gjeldende rett	43
6.1	Gjeldende rett	21	10.3.2	Høringsnotatets forslag	43
6.2	Høringsnotatets forslag	21	10.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	43
6.3	Høringsinstansenes merknader ...	21	10.3.4	Departementets vurderinger	44
6.4	Departementets vurderinger	24			
7	Statens innkrevingssentrals særnamsmyndighet	26	11	Innhenting og videreformidling av opplysninger	45
7.1	Innledning	26	11.1	Innledning	45
7.2	Gjeldende rett	26	11.2	Gjeldende rett	45
7.2.1	Generelt om Statens innkrevings-				
	sentrals særnamsmyndighet	26			

11.2.1	Innhenting av opplysninger til bruk i Statens innkrevingssentral innkreving	45	13.3	Høringsinstansenes merknader ...	53
11.2.2	Videreformidling av opplysninger fra Statens innkrevingsentral til andre namsmyndigheter	46	13.4	Departementets vurderinger	54
11.3	Høringsnotatets forslag	46	14	Innkrevning av krav på erstatning for personskade voldt ved straffbar handling som er idømt i sivil sak	55
11.4	Høringsinstansenes merknader ...	46	14.1	Gjeldende rett	55
11.5	Departementets vurderinger	48	14.2	Høringsnotatets forslag	55
11.5.1	Innhenting av opplysninger til bruk under Statens innkrevings-sentral innkreving	48	14.3	Høringsinstansenes merknader ...	55
11.5.2	Innhenting og videreformidling av opplysninger fra Statens innkrevingsentral til andre namsmyndigheter	50	14.4	Departementets vurderinger	55
12	Forsinkelsesrente ved forsinket betaling	51	15	Renter av bøter	57
12.1	Gjeldende rett	51	15.1	Gjeldende rett	57
12.2	Høringsnotatets forslag	51	15.2	Høringsnotatets forslag	57
12.3	Høringsinstansenes merknader ...	51	15.3	Høringsinstansenes merknader ...	57
12.4	Departementets vurderinger	52	15.4	Departementets vurderinger	57
13	Partsrepresentasjon	53	16	Økonomiske og administrative konsekvenser	58
13.1	Gjeldende rett	53	17	Merknader til de enkelte bestemmelsene	59
13.2	Høringsnotatets forslag	53		Forslag til lov om Statens innkrevings-sentral (SI-loven)	67

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 127 L

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om Statens innkrevingsentral (SI-loven)

*Tilråding fra Finansdepartementet 8. juni 2012,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Departementet fremmer i denne proposisjonen forslag om en lov for Statens Innkrevingsentral.

Hvilken myndighet Statens innkrevingsentral (SI) har under innkrevingen, beror på innholdet i den lov, forskrift, instruks eller avtale som danner grunnlaget for innkreving av det aktuelle kravet. SI kan i de aller fleste tilfeller forestå både utenrettslig innkreving og tvangsinnfordring.

Med utenrettslig innkreving menes alle de skritt som tas av enhver kreditor for å innkassere et krav, uten at det begjæres tvangsinnfordringstiltak. Statens innkrevingsentralens myndighet under den utenrettslige innkrevingen varierer fra det å ha full kreditorposisjon, det vil si at innkrevingsentralen har overtatt eierskapet til kravet, til å være ren inkassator på vegne av kreditor.

Med tvangsinnfordring menes alle de skritt som tas for å stifte utleggspant eller å etablere utleggstrekk overfor skyldneren. Dette er tiltak som vanlige kreditorer normalt ikke kan foreta uten å gå gjennom de alminnelige namsmyndighetene. Konkursbegjæringer ligger innenfor den alminnelige kreditorforvaltning, og er for så vidt utenrettslig, men er også rettslige skritt framsatt

for tingretten, og de har sin egen tvangskarakter, basert på separat lovgivning.

Statens innkrevingsentral har særnamsmyndighet for de fleste kravstyper den har innkrevingsansvaret for. Med særnamsmyndighet menes myndighet til selv å stifte utleggspant eller etablere utleggstrekk. For noen typer krav har Statens innkrevingsentral begrenset særnamsmyndighet i den forstand at den bare kan etablere utleggstrekk, og i noen tilfeller har innkrevingsentralen ingen særnamsmyndighet.

Ordningen med særnamsmyndighet har lange tradisjoner i Norge. Særnamsmyndigheter er i dag skatteoppkreverne, skattekontorene, NAV innkrevingsentral og Statens innkrevingsentral.

Dersom Statens innkrevingsentral har behov for å ta utlegg utover det den selv har kompetanse til å beslutte, kan den inngi begjæring om dette til namsmannen etter tvangsfullbyrdelseslovens alminnelige regler.

I tillegg til innkrevingsoppgavene, utfører Statens innkrevingsentral enkelte andre tjenester for statlige oppdragsgivere.

Statens innkrevingsentral har utviklet et felles saksbehandlingssystem (Statens Innkrevings-

sentral Alminnelig Namsmann - SIAN) som benyttes av de alminnelige namsmenn ved tvangsfullbyrdelse, gjeldsordning og andre sivile gjøremål. Dette systemet benyttes også av forliksrådene. Statens innkrevingsentral innhenter og videreformidler opplysninger om skyldneres inntekts- og formuesforhold til andre namsmyndigheter gjennom SIAN.

Det er etablert en egen database hvor utleggsforretninger fra alle namsmyndighetene i Norge skal registreres. Statens innkrevingsentral har ansvaret for å formidle opplysninger til denne databasen. Pr. i dag registreres utleggstrekk fra de alminnelige namsmenn, Statens innkrevingsentral og Skatteetaten i databasen. Databasen legger til rette for at den enkelte namsmyndighet kan få kunnskap om utleggstrekk øvrige namsmyndigheter har etablert overfor den enkelte skyldner. Det videreformidles visse opplysninger fra utleggsdatabasen til Løsøreregisteret for kredittopplysningsformål.

Statens innkrevingsentral fører det sentrale bøtere registeret. Denne oppgaven vil bli overført til

KRIPOS når den nye politiregisterloven trer i kraft.

Statens innkrevingsentral driver i tillegg politiets lønns- og økonomisystemer.

Utenom tvangsfullbyrdelsesloven og en hovedbestemmelse i straffeprosessloven er de rettslige rammer for Statens innkrevingsentralssammensatte virksomhet i stor grad spredt på ulike regelverk, ut fra de kravstyper og funksjoner som SI håndterer. Det har lenge vært behov for en systematisering og samling av store deler av dette regelverket.

Departementet foreslår å samle reglene om Statens innkrevingsentralssutenrettslige innkreving i en egen lov om Statens innkrevingsentral (SI-loven). Forholdet til forvaltningsloven og inkassoloven avklares i loven. Videre foreslås det på enkelte områder å utvide SIs adgang til å innhente opplysninger. Departementet foreslår videre at reglene om materiell tvangsinnfordring reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven, med henvisninger fra SI-loven.

2 Lovforslagets bakgrunn

2.1 Om Statens innkrevingsentral

Statens innkrevingsentral ble opprettet i 1990 som et forvaltningsorgan underlagt Justis- og politidepartementet. I 2001 ble det faglige og administrative ansvaret for SI overført til Finansdepartementet.

Formålet med å opprette Statens innkrevingsentral var å effektivisere og rasjonalisere innkrevningen av i første rekke bøter, men også saksomkostninger, inndragninger, erstatninger og oppreisning tilkjent i offentlige straffesaker. Tidligere hadde politiet selv ansvaret for bøteinnskrivingen.

Siden 1990 har Statens innkrevingsentral fått innkrevingsoppgaver fra stadig flere statlige oppdragsgivere. Dette er skjedd ved at det i særlov-givningen om den enkelte kravstype er tatt inn bestemmelser som legger innkrevingsansvaret til SI.

Statens innkrevingsentral hadde ved siste årsskifte innkrevingsoppgaver på vegne av 14 departementer og 31 ulike statsetater. For mange av organene krever SI inn flere ulike typer krav. I 2011 mottok SI om lag 1,4 millioner krav til innkrevning, og innkrevde totalt ca 3,8 milliarder kroner. Til sammenligning utgjorde totalt innkrevd beløp om lag 350 millioner kroner i 1990. I 2011 hadde SI om lag 368 ansatte.

2.2 Høring

Departementet sendte 7. juni 2010 på høring et forslag til ny lov om Statens innkrevingsentral til 98 høringsinstanser. Høringsfristen ble satt til 15. oktober 2010.

Høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Alle departementene

Alle fylkeskommunene

Akademikerne

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Barneombudet

Bedriftsforbundet

Brønnøysundregistrene

Datatilsynet

Den Norske Advokatforening

Den norske Revisorforening

Domstoladministrasjonen

Finansforbundet

Finansieringsselskapenes Forening/

Servicekontor

Finanstilsynet

Finansnæringens Fellesorganisasjon (FNO)

Forbrukerrådet

Forbrukerombudet

Gjeldsofferalliansen

Handelshøyskolen BI

HSH

Juridisk rådgivningskontor for kvinner JURK

KrediNor

KS (Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon)

Landsforeningen for Voldsofre

Landsorganisasjonen i Norge

Lindorff AS

NITO - Norges Ingeniørorganisasjon

Nordisk skattevitenskapelig forskningsråd

Norges Automobil-Forbund (NAF)

Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening

Norges Bank

Norges Eiendomsmeglerforbund

Norges Fondsmeglerforbund

Norges Handelshøyskole

Norges Huseierforbund

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund (NKK)

Norges kommunerevisorforbund

Norsk Øko-Forum (NØF)

Norske Boligbyggelags Landsforbund

Norske Inkassobyråers Forening

NTL-Skatt

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)

Næringslivets Sikkerhetsråd (NSR)

Oslo Børs ASA

Regjeringsadvokaten

Riksadvokatembetet

Riksrevisjonen

Sivilombudsmannen

Senter for statlig økonomistyring

Skattedirektoratet

Skatteetatens Landsforbund
Skattebetalerforeningen
Skatterevisorenes Forening
Småbedriftsforbundet
Sparebankforeningen i Norge
Statens innkrevingsentral
Toll- og avgiftsdirektoratet
Unio- hovedorg. for universitets- og høyskoleutdannede
Universitetet i Bergen Det juridiske fakultet
Universitetet i Oslo Det juridiske fakultet
Universitetet i Tromsø Det juridiske fakultet
Verdipapirfondenes forening
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
Økonomiforbundet

Departementet har mottatt høringsuttalelser med merknader fra følgende instanser:
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Forsvarsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Kunnskapsdepartementet

Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Finanstilsynet
Norges Bank
Politidirektoratet
Riksadvokaten
Skattedirektoratet
Statens innkrevingsentral
Toll- og avgiftsdirektoratet

Namsfogden i Oslo
Oslo Politidistrikt
Sogn og Fjordane Politidistrikt
Telemark Politidistrikt

Finansnæringens Fellesorganisasjon
Hovedorganisasjonen Virke
Juss-Buss
Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund
Norges Politilederlag
Norske Inkassobyråers Forening
Skattebetalerforeningen
Økonomiforbundet

Det redegjøres for høringsinstansenes merknader under omtalen av de ulike delene av lovforslaget.

3 Behovet for en egen lov om Statens innkrevingssentral

3.1 Innledning

Den grunnleggende lovbestemmelsen om Statens innkrevingssentralers innkrevingsevne følger i dag av straffeprosessloven § 456. Første ledd fastsetter at SI skal kreve inn bøter og andre pengekrav som er tilkjent i offentlig straffesak, samt krav som den etter annen lov eller departementsbeslutning er pålagt å innkreve. Annet til sjette ledd inneholder dels bestemmelser av generell karakter som gjelder ved innkreving av alle krav, og dels bestemmelser som bare gjelder ved innkreving av bøter og andre krav tilkjent i offentlig straffesak.

Hovedbestemmelsen om Statens innkrevingssentral står i straffeprosessloven fordi innkrevingssentralen opprinnelig ble opprettet for å kreve inn bøter og andre krav med utspring i offentlige straffesaker.

Selv om det i utgangspunktet er tilstrekkelig med departementsbeslutning, har Statens innkrevingssentral frem til i dag i de fleste tilfeller blitt tildelt nye innkrevingssoppgaver ved lov. Lovbestemmelser som legger innkrevingssoppgaver til SI, finnes i dag i ca. 30 ulike særlover.

Videre gir skattebetalingsloven § 1-2 departementet adgang til å bestemme at offentlige krav som har tvangsgrunnlag kan innkreves etter reglene i skattebetalingsloven. Skattebetalingsloven § 2-7 gir departementet adgang til å bestemme at Statens innkrevingssentral kan innkreve slike krav. Hvilke krav som innkreves i dag av SI etter reglene i skattebetalingsloven, fremkommer av skattebetalingsforskriften § 1-2-2.

Statens innkrevingssentralers kompetanse under innkrevingen reguleres av ulike formelle regler, avtaler og instruks.

For bøter og andre krav tilkjent i offentlig straffesak er den utenrettslige innkrevingen uttømmende regulert i straffeprosessloven kapittel 32 og i påtaleinstruksen kapittel 30.

Ved utenrettslig innkreving av andre krav suppleres straffeprosessloven av øvrig lovgivning og samarbeidsavtaler mellom Statens innkrevingssentral og den enkelte oppdragsgiver. Samar-

beidsavtalene fastsetter nærmere hvilke kreditorbeføyelser oppdragsgiveren har overlatt til SI. Gjennomgående har oppdragsgiver overlatt de fleste kreditorbeføyelser til SI. For noen krav er det inntatt kompetansebegrensninger som i hovedsak gjelder SIs adgang til å ettergi krav. I tilknytning til hver samarbeidsavtale er det utformet en generell fullmakt og en prosessfullmakt som gir SI myndighet til å opptre på oppdragsgivers vegne under rettergang.

Statens innkrevingssentral har fastsatt en egen instruks "Intern innkrevingssentral for Statens innkrevingssentral". SI legger i praksis til grunn at med mindre annet er avtalt med den enkelte oppdragsgiver, gjelder bestemmelsene i instruksen ved håndteringen av det enkelte krav. Det er også fastsatt en intern instruks om økonomistyringen og innkrevingen ved innkrevingssentralen.

I noen tilfeller har Statens innkrevingssentral fått overført kravet fullt ut fra oppdragsgiveren. SI opptrer da ikke bare på vegne av den opprinnelige kravshaveren, men krever inn krav som statlig kreditor på egne vegne.

Statens innkrevingssentralers kompetanse under tvangsinnfordring følger av særlovgivning som legger innkrevingssansvar til SI, og av reglene i tvangsfullbyrdelsesloven.

3.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet 7. juli 2010 at det gis en egen lov om Statens innkrevingssentral. Loven skal ifølge forslaget inneholde bestemmelsene om SIs utenrettslige innkreving, mens de materielle bestemmelsene om tvangsinnfordring reguleres i en ny del II i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2.

Departementet foreslo å videreføre at Statens innkrevingssentral skal kreve inn de kravene som den ved lov eller departementsbeslutning er pålagt å innkreve. I tillegg ble det foreslått en bestemmelse om at SI skal kreve inn saksomkostninger tilkjent i rettsaker om innkrevingen av krav den har innkrevingssansvaret for.

3.3 Høringsinstansenes merknader

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, Datatilsynet, Juss-Buss, Norges Politilederslag, Politidirektoratet og Økonomiforbundet støtter forslaget om en egen lov om Statens innkrevingsentral.

Datatilsynet uttaler:

”Datatilsynet deler departementets oppfatning om at både rettspolitiske og pedagogiske grunner taler for en slik løsning. Hensynet til skyldneres rettssikkerhet tilsier en overordnet og tilgjengelig regulering av SI sin virksomhet og vil også redusere risikoen for vilkårlig saksbehandling i forbindelse med innkrevingen.”

Brønnøysundregistrene, Finansnæringens Fellesorganisasjon, Hovedorganisasjonen Virke, Justis- og beredskapsdepartementet, Skattedirektoratet, Statens innkrevingsentral og Toll- og avgiftsdirektoratet støtter både forslaget om at det bør gis en egen lov om Statens innkrevingsentral, og at reglene om tvangsinnfordring tas inn i tvangsfullbyrdesloven.

Brønnøysundregistrene uttaler:

”Vi ser det som en klar fordel at reglene for Statens innkrevingsentral utenrettslige inndrivning blir sammenfattet i en egen lov. At regler for Statens innkrevingsentral rolle som særnamnsmyndighet inntas i tvangsfullbyrdesloven kapittel 2, nytt romertall II, fremstår som naturlig ettersom Statens innkrevingsentral er gitt myndighet til å beslutte utleggstrekk og utleggspant på lik linje med de alminnelige namsmenn. At reglene for Statens innkrevingsentral rolle som særnamnsmyndighet samles i tvangsfullbyrdesloven, fører til at regelverket blir lettere tilgjengelig både for rettsanvender og lekmann. På denne måten vil en sikre den enkeltes rettssikkerhet, noe som er fremhevet flere steder i høringen.”

Justis- og beredskapsdepartementet uttaler:

”En egen lov om de oppgavene Statens innkrevingsentral (SI) har som forvaltingsorgan, og plassering av bestemmelsene om SI som særnamnsmyndighet i tvangsfullbyrdesloven kapittel 2 gir etter vår mening en god lovstruktur.”

Statens innkrevingsentral anfører at lovforslaget er en ”nødvendig rettsutvikling” og ”en naturlig

følge av SIs stadig økende oppdragsmengde i form av innkreving på vegne av mange statlige etater.”

Toll- og avgiftsdirektoratet uttaler at de har forståelse for ønsket om å samle og klargjøre reglene om Statens innkrevingsentral. Direktoratet viser til at SIs oppgaver har blitt utvidet de siste årene, og at de har fått en spesiell posisjon som utøver av ulike roller overfor samme skyldner, noe som også må gjenspeile seg i regelverket. Denne høringsinstansen mener imidlertid at lovforslaget ikke tar tilstrekkelig hensyn til at det også i fremtiden vil være behov for samarbeidsavtaler mellom SI og den enkelte oppdragsgiver.

Juss-Buss, Norges Politilederslag og Politidirektoratet mener at loven om Statens innkrevingsentral også bør inneholde reglene om SIs tvangsinnfordring.

Juss Buss uttaler:

”For tilgjengeligheten for skyldnere er det best om alle regler om SIs innkreving er samlet i en særlov om SI, slik det er løst i bidragsinnkrevningsloven. Jussbuss har imidlertid forståelse for at det bør unngås dobbelregulering, og foreslår at det i særloven tas inn en bestemmelse som viser til tvfbl. for SIs rettslige innkreving.

Dersom departementet velger å la reglene om materiell tvangsinnfordring stå i tvangsfullbyrdesloven, vil dette kunne bidra til å skape usikkerhet om grensen mellom utenrettslig og rettslig inndrivelse. For våre klienter med gjeldsproblemer vil dette være særlig uheldig, da de i den utsatte situasjonen vil være ekstra tilbøyelige til å gi etter for kreditorers press, og ha vanskelig for å gjøre seg kjent med sine rettigheter. Lovforslaget inneholder så vel materielle regler som prosessuelle, og vi mener det er uryddig å innta disse i en prosessuell lov som tvangsfullbyrdesloven.”

Fra *Norges Politilederslags* høringsuttalelse hitsettes:

”Rent prinsipielt er det vår oppfatning at SI's kompetanse reguleres i særlovgivning og ikke i tvangsfullbyrdesloven. En implementering av bestemmelser knyttet til SI i tvangsfullbyrdesloven er i strid med de løsninger som er valgt for andre særnamsmenn – eksempelvis skatteoppkreverne etter skattebetalingsloven og NAV for så vidt gjelder bidragsinnkrevningsloven. I stedet bør det i SI-loven enkelt henvises til hvilke kapitler/bestemmelser i tvangsfull-

byrdelsesloven som gjelder for SI. Det bemerkes i den forbindelse at dette er en lovgivningsteknikk som benyttes i andre sammenhenger og som er i tråd med et etablert mønster. I det hele tatt skaper utkastets formuleringer og plassering av bestemmelsene på dette området en betydelig usikkerhet i forhold til Innkrevingsentralens kompetanse til å avholde utleggsforretninger.”

Også *Politidirektoratet* begrunner sitt standpunkt med at lovforslaget bryter med den lovgivningsteknikken som er valgt for andre særnamsmyndigheter i skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven. Denne høringsinstansen uttaler at forslaget vil kunne bidra til å skape usikkerhet rundt grensen mellom utenrettslig og rettslig inndrivelse.

Norske Inkassobyråers Forening er negativ til forslaget om å gi en egen lov om Statens innkrevingsentral. Denne høringsinstansen går inn for å oppheve de særordninger som gjelder for Statens innkrevingsentral, herunder oppheve særnamsmyndighetsordningen og skille ut innkrevingsentralens innfordringsenhet i en egen virksomhet som blant annet er underlagt inkassoloven og personopplysningslovens regler om innhenting av informasjon. Fra foreningens høringsuttalelse siteres:

”I hovedsak er NIF av den oppfatning at en ny særlov om / for SIs innfordringsvirksomhet er unødvendig. Det er NIFs oppfatning at de særordninger som gjelder for den statlige og kommunale innfordringsvirksomheten i Norge skaper flere problemer enn den løser. Det er store rettssikkerhetsmessige og personvernmessige gevinster å hente ved en enhetlig innfordringsprosess for både privat, statlig og kommunal innfordringsvirksomhet.

Flere høringsinstanser har merknader til forslaget om hvordan Statens innkrevingsentral tildeles nye innkrevingsoppgaver.

Justis- og beredskapsdepartementet uttaler at de ulike lovbestemmelsene som fastsetter at Statens innkrevingsentral skal innfordre bestemte krav, og at den har namsmyndighet i den forbindelse, bør gjennomgås som ledd i lovarbeidet med sikte på en opprydning. Denne høringsinstansen uttaler blant annet at dersom man ønsker at loven selv skal legge innkrevingsoppgaven til SI, bør en trolig ha en formulering à la ”*Kravet kreves inn av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer noe annet.*”

Norges Bank mener det bør fremgå av loven hva som vil være hovedkriteriene for departementets avgjørelser om å overføre innkrevingen til Statens innkrevingsentral. Denne høringsinstansen uttaler også at det bør gis et rundskriv eller lignende med oversikt over hvilke krav innkrevingsentralen har ansvaret for.

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund uttaler at det må oppstilles begrensninger i hvilke krav departementet skal kunne pålegge Statens innkrevingsentral å kreve inn. Forbundet viser til at det vil være uheldig for andre kreditorer om stadig nye krav enkelt kommer inn under SIs privilegier som særnamsmyndighet og de dekningsfortrinn det medfører.

Statens innkrevingsentral er positiv til den foreslåtte generelle hjemmelen for sin innkreving. Denne høringsinstansen mener det vil bidra til fleksible løsninger at innkrevingsoppgaver både kan tildeles ved lov og ved departementsbeslutning. Denne høringsinstansen støtter også forslaget om at sakskostnader tilkjent i rettsaker skal innkreves etter reglene i den nye loven.

Toll- og avgiftsdirektoratet viser til at gjeldende praksis med å tildele SI oppgaver ved lov, har medført at avgjørelsene har vært gjenstand for grundig administrativ og politisk behandling. Direktoratet mener det kan være gode grunner for å lovfeste at tildelingen av oppgaver kun skal skje gjennom lov. Som et alternativ foreslår denne høringsinstansen at tildeling av innkrevingsoppgaver ved lov gjøres til hovedregelen, men at det unntaksvis skal være adgang til å foreta mindre korrigeringer i innkrevingsoppgavene ved departementsbeslutning.

3.4 Departementets vurderinger

3.4.1 Utgangspunkter

Statens innkrevingsentral har etter hvert fått en omfattende kontaktflate mot skyldnere, oppdragsgivere og andre offentlige myndigheter. En virksomhet av det omfang og den karakter som SI har i dag, bør ha klare og lett tilgjengelige rettslige rammer.

Rettsreglene som gjelder for Statens innkrevingsentral er spredt i en rekke lover, forskrifter og instruksjoner. Dette fører til at det kan være vanskelig å få en samlet oversikt over regelverket som styrer SIs virksomhet. På noen områder kan det også fremstå som uklart hvilke regler som gjelder. Det er for eksempel ikke avklart om og i hvilken grad inkassoloven gjelder for SI. Videre er det på enkelte punkter uklart i hvilken grad

tvangfullbyrdelseslovens saksbehandlingsregler gjelder når SI utøver særnamnsmyndighet. Det er også behov for å regulere nærmere i hvilken grad taushetsbelagte opplysninger som SI lovlig har innhentet i en sak, kan benyttes (gjenbrukes) i en annen sak. Det samme gjelder adgangen til gjenbruk av slike opplysninger mottatt fra de alminnelige namnsmyndigheter.

Hovedbestemmelsen om Statens innkrevingsentral står i dag i straffeprosessloven. Bøter og andre krav tilkjent i straffesaker er et viktig innkrevingsområde for SI, men det utgjør en synkende andel av kravene SI har ansvaret for å kreve inn. Det fremstår dermed som lite naturlig at sentrale deler av grunnlaget for SIs virksomhet er regulert i straffeprosessloven. Den lovmessige avklaringen som behøves på de ulike områder for SIs virksomhet, bør også skje utenfor straffeprosessloven.

Departementet ser det som hensiktsmessig at det i størst mulig utstrekning gis generelle regler for Statens innkrevingsentral. Et betydelig antall skyldnere kommer hvert år i kontakt med SI, og de tiltak som der iverksettes, vil kunne få stor betydning for den enkelte. Hensynet til skyldnerens rettssikkerhet tilsier at det bør gis en mest mulig samlet regulering av SIs virksomhet. Et samlet regelverk vil også klargjøre for oppdragsgivere og andre brukere av reglene, hva som vil være konsekvensene av å overføre nye innkrevingsoppgaver til innkrevingsentralen.

Et alternativ til å gi en egen lov om Statens innkrevingsentral, er at bestemmelsene om SI i sin helhet inntas i tvangfullbyrdelsesloven. Det er på det rene at store deler av denne loven vil gjelde når SI, i kraft av sin særnamnsmyndighet, tvangsinnfordrer krav som skyldneren ikke betaler frivillig. Departementet ser det imidlertid ikke som naturlig at den utenrettslige innkrevingen reguleres i tvangfullbyrdelsesloven. Tvangfullbyrdelseslovens regler er ikke utformet med tanke på utenrettslig innkreving, og det vil innebære et brudd med systematikken i loven å ta inn særbestemmelser om dette.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at det gis en egen lov om Statens innkrevingsentral. Loven bør etter departementets vurdering inneholde de sentrale reglene om SIs utenrettslige innkrevingsvirksomhet, herunder regler om hvilke krav den skal ha innkrevingsansvaret for og hvilke saksbehandlingsregler som gjelder under innkrevingen.

Departementet foreslår at reglene om Statens innkrevingsentral tvangsinnfordring skal reguleres i tvangfullbyrdelsesloven kapittel 2 ny del

II. SIs spesielle rolle som særnamnsmyndighet med ansvar for innkrevingen av et etter hvert betydelig antall krav, taler for en slik plassering. Kapittelet bør dermed inneholde bestemmelser om SIs særnamnsmyndighet. Samtidig bør det avklares hvilke av tvangfullbyrdelseslovens øvrige regler som skal gjelde når SI tvangfullbyrder krav. Tvangfullbyrdelsesloven bør også inneholde bestemmelsene om i hvilken grad SI kan innhente og benytte opplysninger til bruk under egen tvangsinnfordring.

Det vises til lovforslaget § 1 annet ledd. I annet ledd første punktum foreslås en bestemmelse om at Statens innkrevingsentral utenrettslige innkreving skal skje i medhold av den nye loven. I annet ledd annet punktum foreslås det at SIs kompetanse til å tvangfullbyrde krav følger av tvangfullbyrdelsesloven kapittel 2 ny del II.

3.4.2 Tildeling av innkrevingsoppgaver til Statens innkrevingsentral

En praksis om å tildele Statens innkrevingsentral nye oppgaver ved lov, innebærer blant annet at avgjørelsene av hvilke innkrevingsoppgaver som legges til SI får en grundig administrativ og politisk behandling. En ulempe med denne fremgangsmåten er at det kan være unødvendig tungvint å måtte gjennomføre lovendring hver gang SIs innkrevingsoppgaver skal utvides. Slike utvidelser har skjedd ofte, og det vil trolig fortsette. At oppgaver også kan tildeles ved departementsbeslutning, innebærer at det er åpning for en enklere beslutningsprosess i tilfeller der dette er hensiktsmessig.

Departementet går derfor inn for å videreføre ordningen med at Statens innkrevingsentral skal kreve inn de krav den etter lov eller departementets bestemmelse er pålagt å innkreve. Departementet foreslår derfor at straffeprosessloven § 456 første ledd annet punktum oppheves og at bestemmelsen om tildeling av innkrevingsoppgaver til SI videreføres i den nye loven § 1 første ledd.

Det vises til lovutkastet § 1 første ledd og forslaget om å oppheve straffeprosessloven § 456 første ledd annet punktum.

I og med at Statens innkrevingsentral er faglig og administrativt underlagt Finansdepartementet, er det dette departementet som vil ha myndighet til å vedta at nye innkrevingsoppgaver skal legges til SI. De fleste krav som SI har innkreving av, tilhører organer som er underlagt andre departementer enn Finansdepartementet. Normalt vil initiativet til å benytte SI komme fra det departe-

ment eller den underliggende etat som ivaretar kreditorfunksjonen for kravet. Etter departementets oppfatning bør det ikke i loven oppstilles noen absolutte begrensninger i hvilke krav SI skal kunne få i oppgave å kreve inn. Spørsmålet om å overføre innkrevingsansvaret til SI kan dermed avgjøres etter en konkret vurdering av hva som vil være mest hensiktsmessig i det enkelte tilfelle.

Forslaget om å videreføre bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 første ledd annet punktum i den nye loven, medfører ingen endringer i forholdet mellom SIs og den enkelte oppdragsgiver. Det forutsettes således at dette forholdet også i fremtiden reguleres av samarbeidsavtaler mellom partene. Dette er en hensiktsmessig ordning for å klargjøre hvilke oppgaver som forventes ivare tatt av SI, og det kan også være aktuelt for kravshaveren å legge visse føringer for hvordan oppgaven skal løses.

Flere høringsinstanser har understreket at det er behov for en samlet oversikt over hvilke innkrevingsoppgaver Statens innkrevingsentral til enhver tid har. Departementet er enig i dette. Det finnes i dag bestemmelser om hvilke krav SI skal innkreve i ca. 30 særlover. De fleste er utformet som bestemmelser om tildeling av særnamsmyndighet når SI er pålagt å innkreve det aktuelle kravet. Departementet gikk i høringen inn for å oppheve disse bestemmelsene og gi en egen forskrift

om hvilke krav SI skal innkreve. Under høringsrunden har det kommet innvendinger fra Justis- og beredskapsdepartementet mot å oppheve alle bestemmelsene. De skisserer at innfordringstilordningen til SI beholdes i lovs form, i den lov som regulerer kravets grunnlag. Særlig aktuelt er dette for krav som berører et vesentlig antall privatpersoner, f. eks. bøtekrav, andre straffesakskrav og krav etter vegtrafikkloven. Finansdepartementet er enig i at det kan være hensiktsmessig, og har en informasjonsverdi, at overføringen av sentrale deler av SIs innkreving også fremkommer på denne måten. Departementet mener likevel dette ikke er nødvendig for alle krav som skal innkreves av SI. En løsning der enkelte krav som berører et vesentlig antall privatpersoner får en slik bestemmelse, er ikke til hinder for en samlet oversikt over krav som innkreves av SI. Også slike krav kan nevnes i en forskrift til § 1, med henvisning til at SI innkrever kravene etter bestemmelser i andre lover.

Det vises til forskriftshjemmelen i lovutkastet § 1 tredje ledd. Departementet foreslo i høringsnotatet en egen lovbestemmelse om at sakskostnader tilkjent i rettssaker om innkrevingen av krav som omfattes av den nye loven, skal kreves inn av Statens innkrevingsentral. Også denne bestemmelsen bør plasseres i forskriften.

4 Utenrettslig innkreving – forholdet til forvaltningsloven

4.1 Gjeldende rett

Statens innkrevingssentralens utenrettslige innkreivingsarbeid består av å produsere fakturaer med betalingsfrist, sende ut purrebrev, samt behandle søknader fra skyldneren om avdragsvis betaling, betalingsutsettelse, ettergivelse og utenrettslig gjeldsordning. I det utenrettslige innkreivingsarbeidet inngår også det å gjennomføre motregning og å opptre som fordringshaver i saker om gjeldsforhandling, gjeldsordning, behandling av dødsbo, tvangsakkord og konkurs.

Det finnes i dag ikke egne, generelle saksbehandlingsregler for Statens innkrevingssentralens utenrettslige innkreivingsvirksomhet. De alminnelige reglene i forvaltningsloven kommer derfor til anvendelse med mindre noe annet er bestemt i eller i medhold av lov. I straffeprosessloven og påtaleinstruksen er det gitt nærmere bestemmelser om innkreiving av bøter og andre pengekrav tilkjent i offentlige straffesaker. For øvrige krav som SI har innkreivingsansvaret for, er det i mindre grad gitt særskilte saksbehandlingsregler i særlovgivningen.

4.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet en bestemmelse om at forvaltningsloven skal gjelde for Statens innkrevingssentralens utenrettslige innkreivingsvirksomhet.

Dersom begrunnelse etter forvaltningsloven § 25 tredje ledd antas å kunne svekke muligheten for fremtidig dekning av kravet, ble det videre foreslått en bestemmelse om at Statens innkrevingsentral skal kunne begrense begrunnelsen til bare å omfatte opplysninger etter forvaltningsloven § 25 første og annet ledd.

4.3 Høringsinstansenes merknader

Statens innkrevingsentral uttaler at forslaget er en lovfesting av gjeldende rett som ikke medfører praktiske konsekvenser for dem.

Politidirektoratet er uenig i at forvaltningsloven skal være det sentrale regelverket for ivaretagelse av publikums rettssikkerhet ved Statens innkrevingssentralens utenrettslige innkreiving. Denne høringsinstansen uttaler:

”Forvaltningslovens regler er svært generelle og tilpasset en sammensatt og svært uensartet forvaltningsvirksomhet. Inkassoloven er derimot en spesiallov om inndrivning av forfalte pengekrav, som ikke er en typisk forvaltningsoppgave. Slik sett bør inkassoloven passe bedre på SIs inndrivning av forfalte pengekrav for staten og andre aktører. Vi savner således en drøftelse av inkassoloven som alternativ til forvaltningsloven.”

Norges Politilederslag uttaler at den er ”sterkt kritisk til at man legger opp til at det er forvaltningsloven som skal regulere den utenrettslige innkreivingsprosessen i saker under SI.” Denne høringsinstansen mener inkassoloven bør komme til anvendelse i stedet.

Flere andre høringsinstanser har også merknader til høringsnotatets vurderinger av om inkassoloven skal gjelde for Statens innkrevingsentral. Disse merknadene gjengis i kapittel 5 om forholdet til inkassoloven.

Toll- og avgiftsdirektoratet uttaler at det bør være klarhet omkring hvilke unntak som kan gjøres fra reglene om begrunnelse for vedtak. Denne høringsinstansen antar at unntaksbestemmelsen som ble foreslått i høringsnotatet, kun vil være aktuelt for vedtak om lempning på innfordringsmessig grunnlag og at denne begrensningen bør fremgå av loven.

4.4 Departementets vurderinger

4.4.1 Utgangspunkter

Statens innkrevingsentral er et offentlig forvaltningsorgan som må være omfattet av et forvaltningsrettslig rammeverk. Det er viktig at SI er underlagt saksbehandlingsregler som legger til rette for at hver enkelt sak behandles på en

betryggende måte og at hensynet til skyldnerens rettssikkerhet ivaretas.

Forvaltningsloven er utformet med tanke på at den skal passe i de fleste forvaltningssaker. Et hovedhensyn bak forvaltningslovens regler er å sikre rettssikkerheten til private parter, når forvaltningen behandler saker av inngripende betydning for disse. Loven har blant annet regler om habilitet, veiledningsplikt, taushetsplikt, varsling, partsinnsyn, klage og omgjøring. Lovens regler er på mange punkter utslag av alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper, og suppleres av ulovfestede regler om forsvarlighet og god forvaltningsskikk, som stiller grunnleggende krav til forvaltningens saksbehandling.

Etter departementets syn er det naturlig at forvaltningsloven på samme måte som i dag skal regulere SIs utenrettslige innkrevingsvirksomhet. Departementet viderefører på denne bakgrunn forslaget fra høringsnotatet om at forvaltningsloven skal regulere innkrevingsentralens saksbehandling under det utenrettslige innkrevingsarbeidet. Departementet foreslår en egen bestemmelse i loven om Statens innkrevingsentral som fastsetter at forvaltningsloven gjelder. Dersom det skal gjøres unntak fra loven, må dette fremgå av lov eller bestemmelser gitt i medhold av lov.

Det vises til lovutkastet § 2 første ledd.

Spørsmålet om også inkassoloven skal gjelde for Statens innkrevingsentral, behandles i kapittel 5. Departementet foreslår der en bestemmelse om at SI skal opptre i samsvar med god inkassoskikk. Denne bestemmelsen vil også stille krav til SIs handlemåte under det utenrettslige innkrevingsarbeidet.

Forvaltningsloven kapittel IV-VI har regler om enkeltvedtak. Disse vil i mange tilfeller ha begrenset betydning når Statens innkrevingsentral utøver rollen som kreditor. Avgjørelser som går ut på å iverksette innkreving er ikke enkeltvedtak i lovens forstand. Det er for eksempel ikke behov for å fatte et nytt enkeltvedtak for å påbegynne tvangsinnfordring, dersom et fastsatt krav ikke blir betalt på ordinær måte. Det er da fastsettelsen som i tilfelle utgjør enkeltvedtak etter forvaltningsloven, ikke den oppfølgende innkreving. Det ville heller ikke være effektivt om innfordringstiltak kunne påklages til overordnet organ etter forvaltningsloven. Ved tvangsinnfordring er det i stedet klageregimet etter tvangsfullbyrdelsesloven (namsklage) som ivaretar skyldnerens rettssikkerhet.

Departementet anser det ikke som hensiktsmessig å gi detaljerte lovbestemmelser om utsendelse av fakturaer, betalingsoppfordringer og pur-

ringer mv. Slike spørsmål er mer egnet for regulering i instruks og i avtaler mellom Statens innkrevingsentral og den enkelte oppdragsgiver.

4.4.2 Unntak fra krav om begrunnelse etter forvaltningsloven § 25 tredje ledd

Departementet foreslår i kapittel 9 at Statens innkrevingsentral skal ha adgang til å gi betalingsutsettelse eller ettergi krav når hensynet til innfordringen tilsier det. Lempning på innfordringsgrunnlag har et preg av kreditorautonomi i den forstand at det er hensynet til kreditor selv, og ikke skyldneren, som er styrende for avgjørelsen. Derfor kan det reises spørsmål om avgjørelser i slike saker (både avslag og innvilgelser) er enkeltvedtak i forvaltningslovens forstand. Departementet legger likevel til grunn at forvaltningslovens regler om enkeltvedtak skal praktiseres i denne typen saker.

Forvaltningsloven § 25 har regler om begrunnelse for enkeltvedtak. Det følger av første og annet ledd at det skal vises til de regler og faktiske forhold vedtaket bygger på. Videre følger det av tredje ledd at de hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøving av forvaltningsmessig skjønn, bør nevnes. Avslag på søknader om lempning på innfordringsmessig grunnlag vil normalt være begrunnet i at fortsatt innfordring vil gi bedre dekning enn lempning. Dersom det kreves at Statens innkrevingsentral gjør rede for de hovedhensyn som har vært avgjørende for slike avgjørelser, vil den kunne måtte gi ut informasjon av betydning for innfordringsstrategien. Åpenhet om denne strategien kan svekke grunnlaget for videre innfordring, fordi skyldneren kan tilpasse sin økonomiske situasjon med sikte på å unndra aktiva fra dekning.

Departementet foreslår derfor at Statens innkrevingsentral i saker om lempning på innfordringsmessig grunnlag, skal kunne begrense begrunnelsen for vedtak som organet fatter etter loven, til bare å omfatte opplysninger etter forvaltningsloven § 25 første og annet ledd. Vilkåret for slik begrensning av begrunnelsesplikten vil være at en full begrunnelse antas å kunne svekke muligheten for fremtidig dekning av kravet.

Det vises til lovutkastet § 2 annet ledd.

4.4.3 Habilitet

Forvaltningsloven § 6 tredje ledd bestemmer at når en overordnet er inhabil, kan avgjørelse heller ikke treffes av en direkte underordnet. Det kan reises spørsmål om det bør gjøres unntak fra

denne bestemmelsen i loven om Statens innkrevingsentral. Innkrevingsentralen vil kunne ha innkrevingsoppdrag mot overordnede ansatte i egen organisasjon eller mot deres nærstående. De overordnede selv vil ikke kunne foreta seg noe på SIs vegne i en slik sak. Spørsmålet blir hvor langt dette bør gjøre alle underordnede inhabile, slik at det må oppnevnes stedfortreder i medhold av forvaltningsloven § 9.

Departementet legger til grunn at såfremt det bare dreier seg om ordinære, frivillige betalings-

oppgjør uten tvist eller alvorlige misligholdsreaksjoner, vil en underordnet likevel være habil, jf. unntaket i forvaltningsloven § 6 fjerde ledd. Departementet finner det på denne bakgrunn ikke nødvendig å regulere habilitetsspørsmålet særskilt i loven om Statens innkrevingsentral. Innkrevingssaker overfor ansatte i Finansdepartementet (SIs overordnede fagdepartement) vil i tilfelle normalt ikke innebære inhabilitet for personalet i SI.

5 Forholdet til inkassoloven

5.1 Innledning

Inkassoloven har regler om utenrettslig innkreving av pengekrav som ikke blir betalt ved forfall. Det finnes i dag ingen lovbestemmelse som eksplisitt regulerer om, og eventuelt i hvilken utstrekning, inkassoloven gjelder for Statens innkrevingsentral.

Departementet går inn for at inkassoloven som sådan ikke skal komme til anvendelse for Statens innkrevingsentral. Det foreslås imidlertid en bestemmelse om at innkrevingsentralens innkreving skal være i samsvar med god inkassoskikk.

5.2 Gjeldende rett

5.2.1 Utgangspunkter

Inkassoloven § 1 første ledd første punktum slår fast at loven gjelder inndrivning av forfalte pengekrav. Bestemmelsen skiller ikke mellom privatrettslige og offentligrettslige krav. At Statens innkrevingsentral først og fremst innkrever offentligrettslige krav, innebærer dermed ikke i seg selv at SIs virksomhet faller utenfor lovens virkeområde.

Det følger av § 1 første ledd tredje punktum at inkassoloven viker for regler i eller i medhold av annen lov. I inkassolovens forarbeider, Ot.prp. nr. 2 (1987-1988) s. 101, er det uttalt at inkassoloven vil kunne få begrenset betydning også uten at dette er uttrykkelig fastslått ved lov, ved at innkrevingen er nærmere regulert i særlovgivningen. Innkreving av skattekrav og underholdsbidrag er nevnt som eksempler på kravstyper hvor det er lite rom for supplerende anvendelse av inkassoloven. Rettslig innkreving er et annet praktisk viktig tilfelle hvor annen lovgivning vil gå foran inkassoloven. Her vil tvangsfullbyrdsloven og evt. skattebetalingsloven, bidragsinnkrevingsloven og lignende, i de fleste tilfeller måtte ansees som uttømmende.

Lovgivningen inneholder i varierende grad bestemmelser som regulerer innkrevingen av de krav Statens innkrevingsentral har innkrevingsansvar for, herunder hvilke gebyrer som påløper

ved forsinket betaling. For en del kravstyper er innkrevingen så fullstendig regulert at det neppe er rom for anvendelse av inkassoloven i tillegg. Dette gjelder for eksempel innkreving av bøter og andre krav tilkjent i straffesaker hvor det er fastsatt nærmere bestemmelser i straffeprosessloven § 456 og påtaleinstruksen kapittel 30. For andre krav er det i mindre grad egne bestemmelser om innkrevingen, utover at kravet inndrives av SI, som da også har særnamsmyndighet.

I praksis har Statens innkrevingsentral lagt til grunn at inkassoloven ikke kommer til anvendelse på sin virksomhet.

5.2.2 Egeninkasso og fremmedinkasso

Inkassoloven skiller mellom innkreving av pengekrav for andre (fremmedinkasso) og innkreving av egne pengekrav (egeninkasso). Skillet har betydning i flere relasjoner. For det første stilles det nærmere angitte krav til virksomheten, herunder krav om inkassobevilling for den som skal drive ervervsmessig eller stadig inndrivning av pengekrav for andre, jf. inkassoloven §§ 4 til 6. Videre kommer inkassoloven kapittel V om inkassatorens forhold til fordringshaveren ikke til anvendelse ved egeninkasso. Inkassoforskriftens maksimalsatser for fordringshaverens rett til gebyrmessig erstatning er også forskjellige for egeninkasso og fremmedinkasso.

Dersom man forutsatte at inkassoloven gjaldt for Statens innkrevingsentral, kunne det reises spørsmål ved om SIs virksomhet er egeninkasso eller fremmedinkasso i lovens forstand.

Det forhold at Statens innkrevingsentral i hovedsak krever inn statlige fordringer, kan isolert sett trekke i retning av at SI driver egeninkasso. Det kan argumenteres for at staten bør bedømmes som ett og samme subjekt uansett om fordringene innkreves for ulike statlige organer.

På den annen side er forholdet mellom SI og det enkelte statlige organ i praksis organisert som et oppdragsgiver- og oppdragstakerforhold, der SIs myndighet er regulert i særskilte avtaler med den enkelte oppdragsgiver. Bare for et fåtall av kravene har SI overtatt kravet slik at innkrevingen

skjer i egen regi. Dette kan tale mot at SIs virksomhet er egeninkasso. Det er lagt til grunn at de inkassoreglene som gjelder ved innkreving av krav på vegne av andre, kommer til anvendelse når et hovedforetak danner særskilte juridiske enheter som tar hånd om innkrevingen av hovedforetakets krav.

5.2.3 God inkassoskikk – generalklausulen i inkassoloven § 8

Selv om det i praksis er antatt at inkassoloven ikke gjelder for Statens innkrevingsentral, legger SI til grunn at den er underlagt generalklausulen om ”god inkassoskikk” i inkassoloven § 8.

Kravet om ”god inkassoskikk” gjelder ved all innkreving av forfalte pengekrav etter inkassoloven, så vel av egne som av andres pengekrav. Generalklausulen bygger på de etiske prinsipper som til enhver tid er alminnelig anerkjent og praktisert i kretsen av dyktige og samvittighetsfulle yrkesutøvere. Det er i strid med ”god inkassoskikk” å bruke inkassometoder som utsetter noen for urimelig påtrykk, skade eller ulempe.

Om forholdet mellom bestemmelsen om ”god inkassoskikk” og inkassolovens øvrige regler er det i forarbeidene, Ot.prp. nr. 2 (1987-1988) s. 108, uttalt at:

”[d]e nærmere reglene inkassoloven har om forholdet til skyldnere og fordringshavere, er langt på vei presiseringer av hva som i sin alminnelighet må antas å være ”god inkassoskikk”. Plikten etter § 8 vil imidlertid gjelde som en selvstendig plikt ved siden av disse nærmere reglene. Inkassolovens nærmere regulering av disse forholdene blir derfor bare minimumsstandarder som i alle fall må overholdes (med mindre annet er avtalt, se § 3), og som må suppleres med generalklausulen. Det kan derfor tenkes tilfeller hvor det blir nødvendig å gå lenger enn inkassolovens nærmere regler angir, for at plikten til ”god inkassoskikk” skal være overholdt”.

5.3 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet at inkassoloven som sådan ikke skal komme til anvendelse for Statens innkrevingsentral. Det ble imidlertid foreslått en bestemmelse om at inkassoloven § 8 om god inkassoskikk skal gjelde så langt den passer.

5.4 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er delte i synet på om inkassoloven bør gjelde for Statens innkrevingsentral.

Finanstilsynet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Statens innkrevingsentral og Toll- og avgiftsdirektoratet støtter forslaget om at loven ikke skal komme til anvendelse.

Justis- og beredskapsdepartementet uttaler:

”Vi er enig i at inkassolovens regler om fremmedinkasso ikke passer og heller ikke i dag kommer til anvendelse for SIs innkreving, heller ikke for krav som SI innkrever for private. I stedet for å vise til inkassoloven § 8 kan SI-loven foreskrive at SIs innkreving skal være i samsvar med god inkassoskikk. Dersom SI skal ha adgang til å kreve standardgebyrer som omtalt i inkassoforskriften §§ 1-1 til 1-3, må enten innkreving anses dekket av inkassoloven som egeninkasso, eller SI må ha en særskilt hjemmel for gebyrene.”

Toll- og avgiftsdirektoratet uttaler at:

”det er noe uheldig at inkassoloven overhodet omtales i ny lov om SI. Dette kan skape uklarhet mht. hvilke purrerutiner SI er pålagt å følge. SI sine oppgaver løses under utøvelse av offentlig myndighet og det er en selvfølge at skyldnere ikke utsettes for ”urimelig påtrykk, skade eller ulempe” slik inkassoloven § 8 nevner. Dersom det er ønskelig at dette skal understrekes overfor SI i lovs form, bør dette gjøres gjennom en generell bestemmelse der det ikke skjer en henvisning til inkassoloven. Toll- og avgiftsetaten ser imidlertid ikke behov for at bestemmelser om dette skal tas inn i ny lov om SI. Forholdet til de bestemmelser som dekkes av inkassoloven er da heller ikke nevnt i skattebetalingsloven eller bidragsinnkrevingsloven.”

Juss-Buss, Norges Politilederslag og Norske Inkassobyråers forening mener på den annen side at Statens innkrevingsentral bør være underlagt inkassolovens regler.

Juss-Buss uttaler:

”Juss-buss er svært skeptiske til forslaget om at SI skal kunne bestemme reglene om utenrettslig innkreving ved en intern instruks. Dette åpner for at SI kan være underlagt mindre strenge regler for utenrettslige inndrivelse av krav enn private inkassoselskaper. Juss-Buss ser ingen grunn til at SI skal få en slik særstil-

ling. Tvert i mot burde SIs posisjon som særnamnsmyndighet, og som offentlig forvaltningsorgan, medføre skjerpede krav til en ryddig inndrivelsesprosess. Ved at SI skal kunne gi seg selv egne regler for utenrettslig inndrivelse av krav, vil SI kunne tilside sette grunnleggende rettsikkerhetshensyn som bl.a. kontradiksjon og notoritet. Det er uholdbart at SIs debitorer ikke skal kunne gjøre seg kjent med sin rettstilling og dermed kunne ivareta sine rettigheter. Dette kan løses enten ved å gi egne prosessuelle regler om utenrettslig innkreving i ny lov om SI, eller ved å gi inkassolovens bestemmelser anvendelse for SIs virksomhet så langt de passer. Vi vil understreke at det er særlig inkassolovens kapittel IV og V som bør få anvendelse for SI.”

Juss-Buss er i utgangspunktet positiv til forslaget om at inkassoloven § 8 om god inkassoskikk skal gjelde for Statens innkrevingssentral, men stiller spørsmål ved hvem som skal håndheve bestemmelsen og hvilken betydning det skal få om den brytes.

Norges Politilederlag mener det ikke kan være tvil om at store deler av innkrevingssentralens virksomhet må anses som egeninkasso eller fremmedinkasso. Denne høringsinstansen uttaler at det kan virke noe underlig at en så stor virksomhet som driver pengeinnkreving på vegne av andre ikke skal omfattes av inkassolovens regler. Denne høringsinstansen viser til at loven har regler som klargjør posisjoner og ikke minst ivaretar skyldnerens rettsikkerhet. Fra høringsuttalelsen hitsettes:

”Vi registrerer at Finansdepartementet antar at det ikke foreligger rettsikkerhetshensyn som tilsier at inkassoloven bør gis anvendelse på SI's virksomhet og at hensynet til skyldner blir ivaretatt gjennom lovutkastet samt saksbehandlingsreglene som følger av forvaltningsloven. Et argument for ikke å gi inkassoloven anvendelse er retten til å kreve at skyldner skal dekke kostnader ved eget mislighold. Til dette er å si at det ikke foreligger noen plikt til å kreve betaling og staten/SI står fritt til å avstå fra å kreve erstatning. Henvisningen til standardiserte maksimalsatser kan dermed ikke være noe selvstendig argument for ikke å la inkassolovgivningene komme til anvendelse på den del av SI's virksomhet som i tradisjonell forstand er å anse som inkasso.

Vi mener at heller ikke reglene om inkassobevilling kan anses som et argument for å

unnta SI fra inkassolovens regler. Inkassoloven skal ivareta rettssikkerheten for skyldnerne i den innledende fasen av innkrevingen og er ment å skape klare rammer for utenrettslig inndrivning. Norges Politilederlag kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner som tilsier at loven ikke skal gjøres gjeldende for den utenrettslige inndrivning av pengekrav via SI. Vi vil også fremholde at skyldnerens rettssikkerhet ivaretas gjennom formkrav og definerte tidsfrister, som regulerer inndrivingsprosessen. Ved å gjøre inkassolovens kapittel IV gjeldende vil man dessuten få et klart og markert skille mellom den utenrettslige og den rettslige inndrivningen. Dessuten klargjøres på denne måten rolleskillet for SI som kreditor/prosessfullmektig og særnamnsmann.”

Norske Inkassobyråers Forening uttaler:

”Inkassoloven har nå vært i kraft i 20 år, og har vist seg å fungere svært tilfredsstillende. Loven er lett tilgjengelig for ikke jurister og gir i tillegg et lavterskeltilbud til skyldnere som mener seg utsatt for urettmessig pågang. For skyldner, uansett om det er en fysisk eller juridisk person, er inkassopågang inkassopågang uansett om pågangen iverksettes fra privat eller offentlig sektor. Ved å sørge for at man har et enhetlig regelsett for inkassopågang generelt vil det skape større rettsforståelse og ved det bedre rettssikkerhet. For NIF fremstår forslaget om at Inkassoloven ikke skal gjelde for SIs virksomhet som helt uforståelig.”

Norske inkassobyråers forening uttaler videre at det nok vil være nødvendig med en gjennomgang av inkassoloven for å se på hvilke regler som bør gjelde for Statens innkrevingssentral, men mener det er svært få av lovens regler som ikke bør få direkte anvendelse. Høringsinstansen uttaler:

”Det bør være åpenbart at det bør være de samme varslingsregler som gjelder for både privat og offentlig innfordringsvirksomhet. Krav til god inkassoskikk gjelder selvfølgelig alle sektorer. I og med at SI er Norges største inkassobyrå har vi vanskelig for å se at ikke også denne virksomheten bør være underlagt et tilsyn. Det er ingen grunn til å tro at det gjøres færre feil ved SIs innfordringsvirksomhet enn det som gjelder for de private aktørene.”

Denne høringsinstansen viser også til at det i medhold av inkassoloven er oppnevnt en klage-

nemnd som viser seg å fungere svært bra. Denne er et lavterskeltilbud til skyldnere som føler seg urettmessig behandlet, og bør selvfølgelig også være et tilbud i relasjon til offentlig innkreving. Foreningen uttaler at klageretten som følger av forvaltningsloven er ”svært lite tilgjengelig for den ”alminnelige mann” og i tillegg blir klageadgangen svært begrenset.”

Politidirektoratet uttaler som nevnt i avsnitt 4.3 at det kan stilles spørsmål ved at en så stor aktør som Statens innkrevingsentral ikke skal omfattes av inkassolovens regler, som blant annet klargjør posisjoner og ivaretar skyldnerens rettssikkerhet. Denne høringsinstansen mener videre, i likhet med *Hovedorganisasjonen Virke*, at bestemmelsen om god inkassoskikk bør gjelde fullt ut, ikke bare ”så langt den passer”, slik det følger av høringsnotatets forslag. *Norges Bank* uttaler i samme retning at det bør vurderes om reservasjonen er nødvendig og at det eventuelt bør presiseres nærmere hvilke sider av inkassoskikkbestemmelsen som ikke skal gjelde for innkrevingsentralen.

5.5 Departementets vurderinger

Det finnes i dag ingen lovbestemmelse som eksplisitt tar stilling til om, og eventuelt i hvilken utstrekning, inkassoloven gjelder for Statens innkrevingsentral. Det er behov for å avklare dette spørsmålet i den nye loven.

Selv om det prinsipielt sett ikke er noe til hinder for at utenrettslig innkreving av offentlige krav omfattes av inkassoloven, er det lang tradisjon for at slik innkreving i stedet skjer innenfor rammene av forvaltningsrettslige regler. For Statens innkrevingsentral har det vært slik siden den ble opprettet i 1990. I praksis har SI ikke blitt ansett for å være omfattet av inkassoloven. Loven gjelder heller ikke for de andre innkrevingsorganene som har særnamnsmyndighet, men som også driver utenrettslig innkreving. Det er privat innkreving, som ikke er undergitt noe lovbestemt forvaltningsregime, som har størst behov for alminnelig regulering gjennom inkassoloven.

Dersom inkassoloven gjøres gjeldende for Statens innkrevingsentral, og dens virksomhet ansees som fremmedinkasso, vil reglene om inkassobevilgning og fordringshaverens rett til gebyrmessig erstatning komme til anvendelse. Departementet anser dette som lite naturlig.

Videre vil lovens kapittel V om forholdet mellom inkassator og fordringshaveren få anvendelse. Dette forholdet er i dag regulert i særskilte avtaler mellom SI og den enkelte oppdragsgiver, og departementet foreslår å videreføre denne ordningen i den nye loven. Avtalene legger til rette for at SI og oppdragsgiver kan innrette samarbeidet seg imellom, herunder hvilke kreditorbeføyelser som skal overføres til SI, på den måten som er mest hensiktsmessig i hvert enkelt tilfelle.

Departementet er på denne bakgrunn av den oppfatning at inkassoloven som sådan ikke skal gjelde for Statens innkrevingsentral. Departementet foreslår likevel, i samsvar med forslag fra *Justis- og beredskapsdepartementet*, en bestemmelse om at SIs innkreving skal være i samsvar med god inkassoskikk. Forslaget er en lovfesting av et krav som SI allerede anser seg bundet av i dag.

Etter departementets oppfatning vil hensynet til skyldnerens rettssikkerhet være tilstrekkelig ivare tatt selv om inkassoloven ikke gjelder Statens innkrevingsentral.

For det første vil SI være omfattet av saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven og alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper. Det vises til redegjørelsen i avsnitt 4.4.1 vedrørende dette.

Videre vil den foreslåtte bestemmelsen om at SI må opptre i samsvar med ”god inkassoskikk”, beskytte skyldneren. Bestemmelsen forbyr SI å benytte inkassometoder som utsetter skyldneren for urimelig påtrykk, skade eller ulempe. Inkassolovens øvrige regler er som nevnt i avsnitt 5.2.3 på mange områder en presisering av hva som følger av ”god inkassoskikk”, og det kan tenkes tilfeller hvor kravet til ”god inkassoskikk” går lenger enn det som følger av den enkelte bestemmelse i inkassoloven.

Ved brudd på kravet til ”god inkassoskikk” vil SI etter omstendighetene kunne pådra seg erstatningsansvar etter alminnelige erstatningsrettslige regler. Det kan også bli spørsmål om personlig ansvar for tjenesteforsømmelse mv. Som overordnet fagdepartement bidrar Finansdepartementet gjennom sin etatsstyring til å sikre kvaliteten på innkrevingsforvaltningen i SI. Dette er også et ansvar for ledelsen i SI. I lys av alle disse momentene kan ikke departementet se noe behov for ytterligere beskyttelse av skyldnerne gjennom generell bruk av inkassoloven.

Det vises til lovutkastet § 3.

6 Motregning

6.1 Gjeldende rett

Motregning innebærer at to krav avregnes mot hverandre og faller bort så langt de dekker hverandre.

Adgangen til å gjennomføre motregning følger i utgangspunktet av ulovfestede regler. Tre vilkår må være oppfylt for at motregning skal skje, når den ene parten krever motregning uten at den andre part samtykker. For det første må hovedkravet (kravet som det motregnes mot, og som blir innfridd ved motregningen) og motkravet (det kravet som brukes til motregning og som blir innkrevd ved motregningen) gå ut på det samme. I praksis vil det si at begge kravene må gå ut på betaling av penger. For det andre må hovedkravet og motkravet bestå mellom de samme parter (gjensidighetsvilkåret). Det tredje vilkåret er at frigjøringstiden for hovedkravet må være kommet, og motkravet må være forfalt.

Statlige pengekrav som innkreves av Statens innkrevingsentral, kan uten særskilt lovhjemmel motregnes i tilgodebeløp skyldneren måtte ha på staten, dersom vilkårene for øvrig er oppfylt. Ved innkreving av skatte- og avgiftskrav har SI utvidet motregningsrett, ved at det er fastsatt unntak fra gjensidighetsvilkåret, jf. skattebetalingsforskriften § 2-7-2 som viser til reglene i skattebetalingsloven. Det følger av skattebetalingsloven § 13-1 første ledd at skatte- og avgiftskrav kan motregnes i ethvert annet tilgodebeløp på skatt og avgift som skyldneren har. Etter § 13-1 annet ledd kan formues- og inntektsskatt og trygdeavgift uoppdelt motregnes i andre krav enn skatt og avgift som skyldneren har mot staten, fylkeskommunen eller kommunen.

Statens innkrevingsentral gjennomfører i praksis motregning ved å sende motregningserklæring til skyldneren, i tillegg til pålegg om motregning til dennes skyldner. Både SIs krav mot skyldneren, og dennes krav mot det offentlige, faller da bort så langt de dekker hverandre, uten betaling noen vei.

6.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet å utvide Statens innkrevingsentralens motregningsadgang, slik at alle krav som innkreves av i SI, kan motregnes i skyldnerens tilgodebeløp på skatt mv. etter skattebetalingsloven § 13-1. Forslaget innebærer et unntak fra gjensidighetsvilkåret som gjelder etter de ulovfestede reglene, når skyldnerens tilgodebeløp som det motregnes i, angår felleskravet på skatt (formues- og inntektsskatt og trygdeavgift). Selv om slike overskytende tilgodebeløp angår både staten, folketrygden, fylkeskommunen og kommunen, har de for skattyteren en klar karakter av samlet tilbakebetalingskrav mot det offentlige. Å motregne slike tilbakebetalingskrav i skattyterens gjeld til det offentlige blir da bare et nokså teknisk og lite reelt unntak fra gjensidighetsvilkåret.

Videre ble det foreslått lovfestet at motregning skal skje ved at Statens innkrevingsentral sender motregningserklæring til skyldneren, i tillegg til pålegg om motregning til dennes skyldner. Departementet foreslo også en bestemmelse om at skyldneren skal kunne påklage motregningen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 innen en måned etter at motregningserklæringen ble motatt.

6.3 Høringsinstansenes merknader

Kunnskapsdepartementet og Statens innkrevingsentral støtter forslaget om utvidet motregningsrett.

Kunnskapsdepartementet påpeker at:

”motregning innebærer en effektiv oppgjørsmåte og dekningsmåte som ikke påfører skyldneren ekstrautgifter som andre tvangstiltak etter tvangsfullbyrdelsesloven kan gjøre.”

Statens innkrevingsentral uttaler likeledes at:

”[m]otregning er en effektiv oppgjørsmåte som sannsynligvis vil gi raskere innbetalinger

og redusere antall krav til tvangsinnkreving. Vi ser det derfor som positivt at SI gis en generell hjemmel for motregning etter reglene i skattebetalingsloven § 13-1 første ledd”.

Juss-Buss og Politidirektoratet er i utgangspunktet positive til forslaget, men reiser spørsmål ved om alle kravstypene Statens innkrevingsentral har innkrevingsansvaret for, bør ha slik prioritet.

Juss-Buss uttaler:

”SI driver i dag inn en rekke ulike krav, både krav av høy prioritet og andre krav som stiller seg på linje med andre private krav. En utvidet motregningsrett vil innebære en ubegrunnet fordel for offentlige krav foran private krav. Dersom kravet ikke er et prioritert krav ser *Juss-Buss* betenkeligheter ved at kravet skal ha en slik utvidet motregningsrett.”

Politidirektoratet uttaler:

”Politidirektoratet er, som Namsfogden i Oslo, i utgangspunktet positiv til at innkreving av erstatning eller oppreisning tilkjent i straffesak styrkes, ved en utvidet adgang til motregning. Det bemerkes imidlertid at ettersom unntaket fra gjensidighetsvilkåret vil gi offentlige kreditorer et dekningsprivilegium i forhold til andre kreditorer, bør det vurderes om enkelte kravstyper skal unntas fra den utvidede motregningsadgangen. En utvidet motregningsadgang har videre en uforutsigbar effekt for den private part, og vil i størst grad berøre de med dårligst økonomi. Personer med akutte likviditetsproblemer vil heller ikke være hjulpet av en klageadgang.”

Skattebetalerforeningen og Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund er negative til forslaget om at Statens innkrevingsentral skal få utvidet motregningsadgang.

Skattebetalerforeningen uttaler:

”Begrunnelsen [for forslaget] er naturlig nok at dette er effektiv inndrivelse. Etter Skattebetalerforeningens syn kan ikke dette hensynet begrunne en så omfattende motregningsadgang. Det offentlige som lovgiver bør ikke bryte med etablerte rettslige vilkår – som gjensidighet – med mindre det foreligger tungtveiende grunner for dette. Så vidt vi kan se er slike tungtveiende grunner ikke dokumentert.

Som departementet selv er inne på kan det stilles spørsmål ved om det er riktig at offent-

lige kreditorer gis en slik prioritet foran private kreditorer.

En utvidet motregningsadgang innebærer dessuten en uforutsigbar effekt for den private part, og vil gå utover likviditeten hos de som er svakest stilt. I den forbindelse er det viktig å minne om at også urettmessige krav kan drives inn. Motregningsadgangen vil naturlig nok være begrenset av bestemmelsene i dekningsloven på vanlig måte. Departementet henviser til muligheten for å klage over motregningen. En klageadgang vil imidlertid ikke være til hjelp for en person med akutte likviditetsproblemer. Så lenge en klage normalt sett ikke har oppsettende virkning, kan et resultat i favør av skattyter komme for sent.”

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund uttaler:

”Dersom forslaget om utvidet motregningsrett blir vedtatt, innebærer det en betydelig utvidelse av hvilke krav som er unntatt fra de ordinære vilkårene for motregning. NKK kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner som tilsier at samtlige krav som kreves inn av SI bør ha et slikt dekningsprivilegium.”

Justis- og beredskapsdepartementet påpeker at det er uoverensstemmelse mellom høringsnotatets lovutkast og merknadene og uttaler følgende:

”Vi er enig i at dersom det skal innføres en utvidet motregningsadgang for SI, må denne begrenses til de kravene som omfattes av skattebetalingsloven § 13-1 første ledd. Vi bemerker at det ikke synes å være overensstemmelse mellom lovutkastet og merknadene når det i merknadene til § 6 heter det at det bare vil være adgang til å motregne i krav på etterbetaling av trygd i den utstrekning skyldnerens krav til nødvendig livsopphold ikke rammes. Krav på etterbetaling av trygd er imidlertid ikke en type krav som det kan motregnes i etter skattebetalingsloven § 13-1 første ledd.”

Enkelte høringsinstanser reiser spørsmål ved om den utvidede motregningsadgangen skal gjelde for privatrettslige krav som Statens innkrevingsentral krever inn på vegne av offentlige organer, og om krav som tilkommer private parter skal omfattes av bestemmelsen:

Politidirektoratet fremhever at det ut fra ordlyden i lovforslaget ikke er klart om erstatningskrav mv. som tilkommer private skal kunne motregnes

i tilgodebeløp på skatt og uttaler at dersom det er meningen at slike krav skal omfattes av bestemmelsen, bør dette presiseres i loven. Direktoratet uttaler også at det fremstår som uklart om bestemmelsen omfatter alle former for privatrettslige krav som springer ut av statlig virksomhet, herunder også saksomkostninger for Norsk pasientskadeerstatning, Pasientskadenemda, privatrettslige krav fra Forsvarsbygg mv.

Statens innkrevingssentral viser til at det i høringsnotatet foreslås at SIs motregningsadgang utvides, slik at alle krav den krever inn skal kunne motregnes i tilgodebeløp på skatt etter bestemmelsene om dette i skattebetalingsloven. Denne høringsinstansen påpeker at dette også omfatter erstatningskrav, oppreisning og inndragning som tilfaller private i de tilfeller der kravet springer ut fra offentlig straffesak, og foreslår en omformulering av lovutkastet for å klargjøre at SI også kan motregne til dekning av slike krav.

Flere høringsinstanser er opptatt av spørsmålet om hvilken dekningsrekkefølge som skal gjelde når Statens innkrevingssentral har flere krav mot samme skyldner, og at forslaget vil kunne ha systemmessige konsekvenser for skateregnskapet og Skatteetatens innfordringssystemer.

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund etterlyser en nærmere analyse av hvilke konsekvenser det foreliggende forslaget vil ha for SOFIE (det elektroniske saksbehandlerverktøyet for skatteinnkrevingen).

Skattedirektoratet viser til at det i skattebetalingsforskriften § 13-6-1 er gitt en spesifisert oppregning over dekningsrekkefølgen for de motkrav som en kan kreve dekning for i tilgodeskatt i dag. Direktoratet uttaler at denne rekkefølgen er etablert for å unngå den ellers gjeldende regulering av rekkefølgen i sedvanerettslæren ("først i tid, best rett") som over lengre tid hadde vist seg vanskelig å håndtere på en praktisk måte. Denne høringsinstansen antar at det vil kreve en særskilt utredning av hvilke systemmessige konsekvenser det vil få at Statens innkrevingssentral skal kunne gjennomføre motregning i skyldnerens tilgodeskatt og merverdiavgift for det store antall kravstyper den har innkrevingansvaret for. Direktoratet anbefaler at den foreslåtte motregningsadgangen bør vurderes nøye før den vedtas, og det bør særskilt vurderes når den foreslåtte bestemmelsen kan tre i kraft.

Statens innkrevingssentral uttaler at skattebetalingsforskriften § 13-6-1 bør endres, slik at kravene SI krever inn fremgår av dekningsrekkefølgen. Denne høringsinstansen viser til dekningslo-

ven § 2-8 hvor det fremgår at erstatningskrav, bøter og offentlige avgifter er prioriterte krav.

Politidirektoratet fremholder også at det bør vurderes å gi bestemmelser om hvilke krav som skal dekkes først. Denne høringsinstansen mener en mulig løsning kan være å følge prioritetsreglene i dekningsloven § 2-8, og uttaler at dersom det skal være opp til SIs frie skjønn å bestemme hvilke krav som dekkes først, bør dette fremgå av bestemmelsen.

Toll- og avgiftsdirektoratet viser til at regler om dekningsrekkefølge ikke er omtalt i høringsnotatet, men antar uansett at dekningsrekkefølgen ikke endres for krav etter skattebetalingsloven § 1-1, jf. skattebetalingsforskriften §§ 13-1-1 og 13-1-2.

De to sistnevnte høringsinstansene har også merknader til høringsnotatets forslag om klageadgang ved motregning.

Politidirektoratet viser til, under henvisning til en uttalelse fra *Telemark politidistrikt*, at høringsnotatet ikke behandler spørsmålet om motregningsadgang når det er uenighet om størrelsen på krav eller motkrav. Politidistriktet anfører at når dette ses i sammenheng med høringsnotatets forslag om å unnta muligheten for kravsnedsettelse fra klageadgang, vil det være fare for at tingretten, som skal være klageinstans i saker om motregning, vil få en atskillig større belastning enn forutsett eller ønskelig.

Politidirektoratet viser videre til en uttalelse fra Namsfogden i Oslo om at hensynet til skyldneren tilsier at klager i motregningssaker behandles etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, selv om motregning ikke er tvangsfullbyrdelse i denne lovens forstand. Namsfogden påpeker at etter § 5-16 er i utgangspunktet enhver klagemulighet for saksoekte avskåret når fullbyrdelsen er avsluttet, noe som ved motregning vil si når skyldneren åpner brevet med motregningserklæringen. Namsfogden foreslår derfor at klagebestemmelsen som skal gjelde når Statens innkrevingssentral gjennomfører motregning, formuleres slik at det uttrykkelig fremgår at klage kan fremmes innen en måned etter at motregningserklæringen ble mottatt.

Toll- og avgiftsdirektoratet uttaler at det er litt uklart om det skal være klagerett når SI motregner i et statlig tilgodebeløp hvor motregningsvilkårene er oppfylt også uten lovbestemmelsen. Direktoratet viser til at for krav som innkreves etter skattebetalingsloven, gjelder denne lovens bestemmelser ved all motregning i andre skatte- eller avgiftskrav, slik at det er klagerett også der motregning tidligere kunne gjennomføres ut i fra

sedvanerettslige prinsipper. Direktoratet ser det som naturlig at det samme skal gjelde når Statens innkrevingsentral gjennomfører motregning.

Toll- og avgiftsdirektoratet peker i sin høringsuttalelse videre på at skattebetalingsloven § 13-1 første ledd regulerer motregning både i og utenfor konkurs, og antar at tilsvarende vil gjelde for motregningsbestemmelsen i loven om Statens innkrevingsentral. Denne instansen uttaler også at det bør gis en bestemmelse om at reglene om beslagsfrihet skal gjelde når SI gjennomfører motregning etter den nye loven.

6.4 Departementets vurderinger

Statens innkrevingsentral har etter gjeldende rett adgang til å motregne statlige krav mot tilgodekrav skyldneren har på staten i medhold av ulovfestede regler. Når innkrevingsentralen krever inn skatte- og avgiftskrav, er den gitt utvidet motregningsadgang i tilgodeskatt og avgift mv.

Departementet ser at det kan reises spørsmål om offentlige kreditorer bør gis et dekningsprivilegium gjennom utvidet motregningsadgang som andre fordringshavere ikke har. Etter departementets oppfatning bør Statens innkrevingsentral likevel få den samme adgangen til å motregne i skyldnerens tilgodebeløp på skatt og avgift som det skattemyndighetene har etter skattebetalingsloven § 13-1 første ledd. Motregning er en effektiv oppgjørs- og dekningsmåte av stor praktisk betydning. Alternativet er mer tids- og kostnadskrevede tvangsinnfordringstiltak for kreditor. Ved motregning påføres heller ikke skyldneren ekstra kostnader, i form av rettsgebyr mv. slik hovedregelen er når det gjennomføres tvangsinnfordring etter tvangsfullbyrdsloven.

I mange tilfeller vil det også være utilfredsstillende og ev. støtende dersom en skylder mottar utbetalinger fra det offentlige samtidig som han/hun unndrar seg oppgjør av forfalt gjeld til det offentlige.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at utgangspunktet skal være at krav som innkreves gjennom Statens innkrevingsentral, kan motregnes i tilgodebeløp på skatt eller avgift etter bestemmelsene om dette i skattebetalingsloven § 13-1 første ledd. Forslaget innebærer unntak fra gjensidighetsvilkåret som gjelder etter ulovfestede regler når tilgodebeløpet som det motregnes i er felleskravet på skatt (formues- og inntektskatt og trygdeavgift) eller for mye innbetalt arbeidsgiveravgift. Departementet mener at dette ikke innebærer vesentlige og omfattende utvi-

delse av motregningsadgangen slik mange høringsinstanser synes å legge til grunn. For de tilgodebeløp på skatt og avgift som er rent statlige, f.eks. merverdiavgift til gode, innebærer forslaget ingen utvidelse av motregningsadgangen. SI vil i tillegg til den motregning som følger av lovforslaget også kunne motregne etter ulovfestede regler dersom vilkårene foreligger.

Flere høringsinstanser har fremholdt at ikke alle kravene som Statens innkrevingsentral har innkrevingsansvaret for, bør omfattes av den utvidede motregningsadgangen. Departementet slutter seg til dette, og foreslår at bare offentlige krav som tilkommer oppdragsgivere skal omfattes av bestemmelsen. Med offentlige krav menes krav av offentligrettslig karakter. Den utvidede motregningsadgangen vil dermed ikke omfatte krav som er av privatrettslig art, for eksempel husleiekrav som kreves inn på vegne av statlige organer.

Under høringen er det også reist spørsmål ved om krav Statens innkrevingsentral krever inn på vegne av private parter, skal omfattes av den utvidede motregningsadgangen. Per i dag kan SI kreve inn erstatning mv., som tilfaller private i de tilfeller kravet springer ut fra offentlig straffesak. Departementet foreslår i kapittel 14 at innkrevingsansvaret utvides til også å gjelde erstatning tilkjent voldsofre i sivile saker. Etter departementets oppfatning bør også slike krav omfattes av bestemmelsen om motregningsadgang i loven om Statens innkrevingsentral. Departementet viser i denne forbindelse til at krav på erstatning og oppreisning for skader voldt ved straffbare handlinger er prioriterte krav etter dekningsloven § 2-8. Dersom SI på et senere tidspunkt får ansvar for å kreve inn andre krav på vegne av private parter, vil det ikke foreligge motregningsadgang med mindre det gis egne regler om dette.

Det vises til lovutkastet § 4 første ledd. I første punktum foreslås at det skal kunne gjennomføres motregning til dekning av offentlige krav. Annet punktum gjelder motregning til dekning av krav tilkjent i straffesaker og voldsofre i sivile saker.

Det er et vilkår for motregning etter skattebetalingsloven at skyldnerens krav mot det offentlige er gjenstand for beslag etter dekningsloven §§ 2-4 til 2-7, jf. skattebetalingsloven § 13-3. Bestemmelsen er blant annet til hinder for at det motregnes i krav som er nødvendig for underhold av skyldneren og dennes husstand. Det samme bør etter departementets vurdering gjelde når Statens innkrevingsentral gjennomfører motregning etter den foreslåtte lovbestemmelsen. Dermed unngås det at SIs relativt omfattende motreg-

ningsadgang svekker denne nødvendige underholdsdekningen.

Det vises til lovutkastet § 4 annet ledd.

Den utvidede motregningsadgangen skal gjelde både i og utenfor konkurs. Departementet foreslår en bestemmelse om at adgangen til motregning i krav som tilkommer konkursboer og som er gjenstand for fordeling etter reglene i skattebetalingsloven kapittel 8, skal være begrenset til den andel av kravet som etter fordelingsreglene tilkommer staten eller folketrygden.

Det vises til lovutkastet 4 tredje ledd.

Statens innkrevingsentral vil kunne ha flere krav mot en og samme skyldner som kan motregnes mot skyldnerens tilgodebeløp på skatt og avgift. Det oppstår da spørsmål om hvilket krav som skal dekkes først. SI følger i dag den praksis at kravene dekkes i den rekkefølgen som følger av prioritetsreglene i dekningsloven § 2-8. Departementet foreslår en bestemmelse som lovfester denne praksisen. Dersom det foreligger flere krav med samme prioritet, skal det eldste kravet dekkes først i samsvar med prinsippet i ulovfestede regler.

Det vises til lovutkastet § 4 fjerde ledd.

Videre oppstår det et spørsmål om hvilken dekningsrekkefølge som skal gjelde når det er flere enn Statens innkrevingsentral som erklærer motregning i skyldnerens tilgodebeløp på skatt eller avgift. Skattebetalingsforskriften § 13-6-1 har regler om dekningsrekkefølge. Ikke alle kravene som SI har innkrevingsansvaret for, er i dag omfattet av forskriftsbestemmelsen. Forskriften

må derfor endres, og departementet legger opp til en gjennomgang av dette før loven trer i kraft.

Departementet foreslår å lovfeste at motregningen skal skje ved at Statens innkrevingsentral sender motregningserklæring til skyldneren, i tillegg til pålegg om motregning til dennes skyldner. Ved utsendelse av motregningserklæringen vil skyldneren bli orientert om motregningen, og vil få adgang til å komme med innsigelser. Skyldneren skal også varsles om fristen for å påklage motregningen.

Det vises til lovutkastet § 4 femte ledd.

Departementet foreslår at skyldneren skal kunne påklage motregning etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Klageadgangen skal på samme måte som etter skattebetalingsloven § 13-6, gjelde all motregning som foretas i medhold av den foreslåtte bestemmelsen. Dette innebærer at skyldneren kan klage både når Statens innkrevingsentral gjennomfører motregning hvor gjensidighetsvilkåret i utgangspunktet ikke er oppfylt, og ved motregning som også kan foretas på ulovfestet grunnlag. Enkelte høringsinstanser har tatt opp at det kan bli et visst omfang av slike klager, slik at forslaget vil ha økonomiske og administrative konsekvenser for domstolene. Departementet mener at erfaringene fra den tilsvarende ordningen i skattebetalingsloven ikke gir grunnlag for å anta at omfanget av klager blir vesentlig. Departementet foreslår videre at klagefristen skal være én måned etter at skyldneren mottar motregningserklæringen.

Det vises til lovutkastet § 4 sjette ledd.

7 Statens innkrevingsentralens særnamsmyndighet

7.1 Innledning

Dersom utenrettslige innkrevings tiltak ikke fører frem, må det iverksettes tvangsinnfordring for å fremtvinge betaling fra skyldneren. For de fleste kravstyper har Statens innkrevingsentral i dag adgang til som særnamsmyndighet å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant overfor skyldneren. Innkrevingsentralen kan også drive inn kravene ved ordinær tvangsfullbyrding hos de alminnelige namsmyndighetene.

Departementet går i hovedsak inn for å videreføre de materielle reglene om Statens innkrevingsentralens adgang til å tvangsfullbyrde krav. Departementet foreslår å ta inn i tvangsfullbyrdesloven en generell bestemmelse om at SI kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant for de krav den har til innkreving.

Departementet foreslår i tillegg at Statens innkrevingsentral skal kunne gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav (bankinnskudd mv.) i de tilfellene den selv har tatt utleggspant for kravet.

7.2 Gjeldende rett

7.2.1 Generelt om Statens innkrevingsentralens særnamsmyndighet

Et grunnleggende vilkår for å gjennomføre tvangsinnfordring er at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag for kravet. De alminnelige tvangsgrunnlag fremkommer av tvangsfullbyrdesloven § 4-1, mens tvangsfullbyrdesloven § 7-2 har bestemmelser om særlige tvangsgrunnlag for utlegg. En meget stor del av de kravene som Statens innkrevingsentral har ansvar for å kreve inn, er tvangsgrunnlag for utlegg etter bestemmelser i særlovgivningen, jf. tvangsfullbyrdesloven § 7-2 bokstav e.

Statens innkrevingsentral er med enkelte unntak tildelt særnamsmyndighet for alle de kravstyper den har til innkreving. Med særnamsmyndighet menes myndighet for andre enn de alminnelige namsmenn til å stifte utleggspant i skyldne-

rens formuesgoder eller beslutte utleggstrekk i lønn og lignende ytelser.

Hovedbestemmelsene om SIs særnamsmyndighet er straffeprossloven § 456 tredje ledd første og annet punktum. Første punktum fastsetter at SI kan beslutte trekk i lønn og lignende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7 for bøter og andre pengekrav som er tilkjent i offentlig straffesak. SI kan også stifte utleggspant for slike krav dersom panterett kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson. Utleggsforretning kan holdes på SIs kontor, og krever altså ikke noen ressurskrevende reisevirksomhet.

Statens innkrevingsentralens særnamsmyndighet var opprinnelig begrenset til å beslutte utleggstrekk. Utleggstrekk er en effektiv innkrevingsform overfor lønnstakere, men er lite egnet der skyldneren er selvstendig næringsdrivende, og overhodet ikke egnet når skyldneren er et foretak. Utleggstrekk er også uhensiktsmessig overfor fysiske personer med så store restanser at renteutgiftene som påløper er større enn det utleggstrekket innbringer. I 2000 ble straffeprossloven § 456 endret slik at SI også fikk myndighet til å stifte utleggspant.

Straffeprossloven § 456 tredje ledd annet punktum fastsetter at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant for andre krav når det følger av særskilt lovbestemmelse. I særlovene som gir SI særnamsmyndighet, er den gjennomgående gitt kompetanse til både å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant. I noen tilfeller har SI begrenset særnamsmyndighet.

Statens innkrevingsentralens adgang til å holde utleggsforretning omfatter i utgangspunktet alle de tiltak som de alminnelige namsmyndigheter kan foreta for å stifte og sikre rettsvern for pantet. Mens de alminnelige namsmyndigheters kompetanse er geografisk begrenset, jf. tvangsfullbyrdesloven § 7-3, er SIs særnamsmyndighet knyttet til ansvaret for innkrevingen av kravet, og gjelder for hele landet.

Statens innkrevingsentral kan bare stifte utleggspant hvis panteretten kan gis rettsvern ved

registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, og utleggsforretning kan holdes på SIs kontor. Dette innebærer at SIs namsmyndighet er mer begrenset enn det som gjelder for de alminnelige namsmyndigheter. SI kan ikke ta utlegg i løsøre som ikke er realregistrert eller i verdipapirer, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-9.

Det følger av straffeprosessloven § 456 fjerde ledd første punktum at Statens innkrevingsentral kan begjære utlegg hos namsmyndighetene dersom kravet ikke blir dekket. Dette betyr blant annet at dersom SI ikke finner egnede formuesgoder som den selv har myndighet til å ta utlegg i, kan den iverksette tvangsinnfordring gjennom de alminnelige namsmyndighetene.

7.2.2 Adgang til å gjennomføre tvangsdekning

Det må sondres mellom det å stifte utleggspant og beslutte utleggstrekk på den ene siden (sikringsstadiet), og det å gjennomføre tvangsdekning (dekningsstadiet) på den annen.

Ved utleggstrekk er det i praksis ingen forskjell på sikrings- og dekningsstadiet fordi gjennomføring og oppgjør av utleggstrekk innebærer at det samtidig gis dekning for kravet.

Statens innkrevingsentral har ikke adgang til å gjennomføre tvangsdekning i gjenstander den har stiftet utleggspant i. Når innkrevingsentralen har stiftet utleggspant, f. eks. i et bankinnskudd, må den derfor på vanlig måte inngi begjæring om tvangsdekning til de alminnelige namsmyndigheter. Det er så disse myndigheter som sørger for at SI får utbetalt pantebeløpet, ved uttak fra bankkonto eller ved realisering av andre panteobjekter.

7.3 Høringsnotatets forslag

Departementet gikk i høringsnotatet inn for å videreføre hovedtrekkene i de materielle reglene om Statens innkrevingsentralens særnamsmyndighet. Departementet foreslo at det i tvangsfullbyrdsloven tas inn en generell bestemmelse om at SI skal kunne beslutte utleggstrekk og utleggspant når den har fått ansvaret for å innkreve et krav.

Departementet foreslo videre at Statens innkrevingsentral skal kunne gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav, eksempelvis bankinnskudd. Forslaget innebærer en endring sammenlignet med gjeldende rett, ved at SI i tillegg til myndigheten til å stifte utleggspant i slike krav, også selv gjennomfører tvangsdekningen, uten behov

for medvirkning fra de alminnelige namsmyndighetene.

7.4 Generelt om Statens innkrevingsentralens særnamsmyndighet

7.4.1 Høringsinstansenes merknader

Juss-Buss er positiv til at Statens innkrevingsentral beholder sin særnamsmyndighet, men mener kommunikasjonen mellom namsmyndighetene må bli bedre. Denne høringsinstansen har flere ganger erfart at dårlig kommunikasjon har ført til for høye trekk.

Justis- og beredskapsdepartementet uttaler at kravet om tvangsgrunnlag er et viktig element i oppbygningen av tvangsfullbyrdsloven og i angivelsen av hvilke forutsetninger som må være oppfylt før namsmyndighetene kan tvangsfullbyrde krav. Denne høringsinstansen gir uttrykk for at det kan fastsettes generelt at offentlighetsrettslige krav som Statens innkrevingsentral har i oppgave å innkreve, er tvangsgrunnlag for utlegg. Instansen er av den oppfatning at det vil være for vidtgående å fastsette at alle privatrettslige krav skal være tvangsgrunnlag. Den uttaler at de viktigste tilfellene trolig vil være dekket av tvangsfullbyrdsloven §§ 4-1 og 7-2.

Norges Politilederslag går i mot forslaget om at det skal gis en generell bestemmelse om at Statens innkrevingsentral skal ha adgang til å gjennomføre utleggsforretning for de krav den har innkrevingsansvaret for. Denne høringsinstansen mener det er problematisk at SI skal få tilnærmet samme status og kompetanse som de alminnelige namsmyndigheter og uttaler blant annet:

”Det synes nå som om SI skal få mulighet til å avholde utleggsforretninger med både utleggstrekk og utleggspant i forhold til ethvert krav man har fått til innkreving og uavhengig av om SI er tildelt slik kompetanse i særlovgivningen. Det synes ikke å være tatt reservasjon for at det i særlovgivningen skal foreligge utleggshjemmel, jf. tvfbl § 7-2 bokstav e. I høringsnotatet er det fremholdt at SI som regel vil ha utleggskompetanse i henhold til lov, men det fremgår ikke klart nok etter vår oppfatning hvordan dette skal være i fremtiden.

Norges Politilederslag mener bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven § 7-2 bokstav f om at skriftstykket som fordringshaveren har sendt

skyldneren, er tvangsgrunnlag for utlegg, skaper særlige problemer. I høringsuttalelsen heter det:

”Utleggsforretning med grunnlag i ”skriftstykket” passer etter det vi kan se overhodet ikke i forhold til Innkrevingsentralen. Inndrivelsesprosessen av krav etter § 7-2 bokstav f krever en generell skjerping i forhold til rettsikkerheten for skyldner. Ordningen er som kjent etablert for å unngå domstolsbehandling der det ellers ville vært påkrevd. I en slik sammenheng er det særlig viktig å verne om de direkte og indirekte rettigheter saksøkte har. Dersom dette forslaget blir gjennomført vil skyldnerens rettsvern etter vår oppfatning bli betydelig svekket.”

Denne høringsinstansen konkluderer med at:

”SI ikke [bør] gis kompetanse til å opptre som særnamsmann når det gjelder utleggsforretninger med mindre det er fastslått i den enkelte særlov at kravet er tvangsgrunnlag for utlegg. Det bør videre foreligge en klarere avgrensning av hvilke kravstyper SI har kompetanse til å avholde utleggsforretning for. En slik avgrensning må fremgå av loven om SI.”

Politidirektoratet er enig i at når Statens innkrevingsentral skal ha kompetanse til å gjennomføre utlegg, så bør den både kunne beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant. Politidirektoratet er imidlertid, i likhet med Norges Politilederlag, kritisk til at det skal gis en generell bestemmelse om at innkrevingsentralen har særnamsmyndighet for de kravene den har til innkreving. Fra høringsuttalelsen siteres:

”Dersom man åpner for at SI tildeles namsmyndighet for alle krav de har innkrevingsansvar for, samtidig som SI skal behandle alle krav departementet beslutter overført til SI, så fratras lovgiver den demokratiske kontrollen med inndrivelsesprosesser og hvilke krav som ønskes særbehandlet.”

Politidirektoratet er også av den oppfatning at bestemmelsen om tvangsgrunnlag i form av skriftstykket som fordringshaveren har sendt skyldneren, skaper særlige problemer. Denne høringsinstansen uttaler som Norges Politilederlag at Statens innkrevingsentral ikke bør kunne opptre som særnamsmyndighet med mindre det er fastslått i den enkelte særlov at kravet er tvangsgrunnlag for utlegg, og at loven om Statens

innkrevingsentral bør ha en klarere avgrensning av hvilke krav innkrevingsentralen skal ha kompetanse til å ta utlegg i.

Norske Inkassobyråers Forening foreslår å oppheve reglene som gir Statens innkrevingsentral særnamsmyndighet. Denne høringsinstansen er sterkt kritisk til at lovforslaget opprettholder og utvider innkrevingsentralens myndighet og uttaler:

”Særnamsmannsfunksjonen, slik den er bygget opp innenfor statlig og kommunal innfordringsvirksomhet, har et inkvisitorisk preg og er i utgangspunktet et gufs fra fortiden. Norge er, så vidt vites, det siste landet i Skandinavia hvor særnamsmannsfunksjonen for offentlig krav opprettholdes. Det at man ønsker å videreføre en ordning hvor inkassator skal være både inkassator, kreditors representant, dommer og i en viss utstrekning klageinstans er en foreldet ordning i 2010. Det er en ordning som er ukontrollerbar og svært lite transparent og som kaster enhver form for normal rettsikkerhet over bord.

Hensikten med namsmannsfunksjonen er at namsmannen skal være en objektiv instans som skal ivareta så vel skyldner som fordringshavers rettigheter. Med så mange ”hatter” som er samlet hos SI er både objektiviteten og rettsikkerheten i fare.”

Norske Inkassobyråers Forening mener også ordningen med alminnelige namsmyndigheter med lokal, geografisk tilhørighet og særnamsmyndigheter med landsdekkende virksomhetsområde, skaper flere problemer enn det den løser. Denne høringsinstansen fremmer følgende argumenter for å oppheve særnamsmyndighetsordningen:

”For det første vil man få større enheter hos den alminnelige namsmann som vil medføre en større kontinuitet og økt kompetanse. I tillegg vil namsmannsfunksjonen ha geografisk nærhet til den innfordringen rettes mot, slik at namsmannen også kan bidra med informasjon der skyldner føler behov for dette. Man vil få en objektiv instans som i tillegg også vil ha full oversikt over tidligere avholdte forretninger i relasjon til de som har verneting i den enkelte namsmannskrets. Utleggstrekk som i dag kan ilegges både av den alminnelige namsmann og særnamsmennene uten innsyn og kontroll med hverandre skaper store problemer for de skyldnere som blir utsatt for dette, et problem som vil være løst ved at hele tvangsfullbyrdin-

gen overføres til en enhet. Denne enhet bør være den alminnelige namsmann for å beholde den lokale og geografiske tilknytning man har i dag. For skyldner vil dette være en stor rettsikkerhetsgevinst.”

Statens innkrevingsentral uttaler at de foreslåtte bestemmelsene om særnamsmyndighet i hovedsak vil innebære en videreføring av dagens regler i straffeprosessloven § 456.

7.4.2 Departementets vurderinger

Det er lang tradisjon for at enkelte offentlige kreditorer kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant for krav som skyldneren ikke betaler frivillig. Særnamsmyndighetsordningen legger til rette for en effektiv innkreving av offentlige krav og reduserer i betydelig grad arbeidsbelastningen til de alminnelige namsmyndighetene.

På bakgrunn av erfaringene med Statens innkrevingsentral ser departementet få betenkeligheter med at innkrevingsentralen også i fremtiden skal ha særnamsmyndighet for krav den har innkrevingsansvar for. Departementet anser det heller ikke som aktuelt å foreslå begrensninger i den adgangen Statens innkrevingsentral i dag har til å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant.

SI må ha særnamsmyndighet etter særskilt lovbestemmelse for at den skal kunne beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant. Dessuten må det foreligge tvangsgrunnlag for kravet og tvangsgrunnlaget vil dessuten være ”tvangskraftig”. Lovforslaget som fremmes i denne proposisjonen innebærer ingen endringer på dette punktet.

Som nevnt i avsnitt 6.2 er en stor andel av kravene som SI krever inn, tvangsgrunnlag for utlegg etter bestemmelser i særlovgivningen, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav e. Lovgiver har i slike tilfeller etter en konkret vurdering fastsatt at det skal kunne tas utlegg for kravet uten at kreditor må gå veien om å få dom mv. for kravet etter lovens bestemmelser om alminnelige tvangsgrunnlag. Denne typen lovbestemmelser vil også i fremtiden være den praktisk viktigste formen for tvangsgrunnlag når SI utøver særnamsmyndighet.

For krav som ikke er tvangsgrunnlag for utlegg etter særskilt lovbestemmelse, må det foreligge annet tvangsgrunnlag for at SI skal kunne utøve særnamsmyndighet. Eksempler på dette er de alminnelige tvangsgrunnlagene etter § 4-1 og beslutninger om tvangsmulkt, jf. § 7-2 bokstav d.

Flere høringsinstanser har uttalt at bestemmelsen i § 7-2 bokstav f om et skriftstykke som fordringshaveren har sendt skyldneren som viser kravets grunnlag og omfang, ikke passer for Statens innkrevingsentralens virksomhet. I prinsippet er et slikt skriftstykke et mulig tvangsgrunnlag for SI, men i praksis har SI sjelden benyttet seg av dette. Departementet legger som et utgangspunkt til grunn at det også bør være slik i fremtiden.

I dag er hjemlene for Statens innkrevingsentralens særnamsmyndighet spredt i de enkelte særlover som legger innkrevingsansvaret til SI. Denne har med andre ord ikke automatisk myndighet til å etablere utleggstrekk og stifte utleggspant når den får i oppgave å kreve inn en kravtype. Departementet har vurdert om dette utgangspunktet bør endres slik at SI har særnamsmyndighet med mindre noe annet er særskilt bestemt.

Utlegg er inngripende tiltak, som vil kunne få stor betydning for den enkelte skyldner. Hensynet til skyldneren kan tale for å videreføre ordningen med at det i hvert enkelt tilfelle skal måtte foretas en konkret vurdering av om det er nødvendig å gi særnamsmyndighet til Statens innkrevingsentral. Denne fremgangsmåten sikrer at tildelingen av særnamsmyndighet alltid er konkret basert på om behovet er stort nok.

På den annen side er det slik at Statens innkrevingsentral i dag har særnamsmyndighet for de aller fleste kravstyper den krever inn. Den praktiske hovedregelen er således at når innkrevingsansvaret legges til SI, gis den også myndighet til å stifte utlegg og beslutte utleggstrekk ved tvangsinnfordring.

Videre er det slik at dagens lovtekniske løsning, der SIs særnamsmyndighet følger av et etter hvert betydelig antall bestemmelser i særlovgivningen, fører til at regelverket er mer uoversiktlig enn om kompetansen er regulert på ett sted.

I en viss utstrekning åpner lovgivningen allerede i dag for en samlet regulering av Statens innkrevingsentralens særnamsmyndighet. Det følger av skattebetalingsloven § 2-7 at departementet i forskrift kan bestemme at SI skal kreve inn nærmere bestemte krav som tilkommer staten. Hjemmelen er benyttet til å fastsette at SI skal kreve inn krav på vegne av en rekke statlige organer, jf. skattebetalingsforskriften § 1-2-2. Loven gir i slike tilfeller SI kompetanse til å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, og utleggsforretning kan holdes på SIs kontor.

Departementet har etter en samlet vurdering kommet til at utgangspunktet bør være at Statens innkrevingsentral skal ha særnamsmyndighet for de krav den har innkrevingsansvar for. Departementet foreslår å gi en generell hjemmel for SI til å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant for krav den har til innfordring.

Det vises til forslag til ny bestemmelse § 2-14 første ledd første punktum i tvangsfullbyrdsloven.

Dersom det i praksis viser seg at det er behov for å begrense Statens innkrevingsentralers særnamsmyndighet, eksempelvis at SI for enkelte krav bare bør ha adgang til å beslutte utleggstrekk, eller at den ikke skal ha noen form for særnamsmyndighet, kan det gis bestemmelser om dette. Departementet vil også i instruks kunne begrense hvordan SI skal utøve særnamsmyndigheten.

Departementet foreslår for øvrig å videreføre dagens begrensninger i Statens innkrevingsentralers adgang til å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant. Det innebærer at SI også i fremtiden bare vil ha myndighet til å stifte utleggspant dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, og utleggsforretning kan holdes på SIs kontor.

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen som i dag står i straffeprosessloven § 456 fjerde ledd om at Statens innkrevingsentral kan tvangsfullbyrde krav gjennom de alminnelige namsmyndighetene.

Det vises til forslag til ny bestemmelse i § 2-14 femte ledd i tvangsfullbyrdsloven.

7.5 Adgang til å gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav

7.5.1 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er delte i synet på om Statens innkrevingsentral skal få adgang til å gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav. I praksis betyr adgangen at SI, etter å ha stiftet utleggspant i skyldnerens bankinnskudd mv., kan få utbetalt det aktuelle beløp fra bankkontoen uten å måtte gå veien om den alminnelige namsmann for å få truffet beslutning om slik pengeoverføring.

Justis- og beredskapsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Skattedirektoratet og Statens innkrevingsentral er positive til forslaget.

Kunnskapsdepartementet fremholder at dette vil være både praktisk og ressurs sparende og dessuten rimeligere for skyldneren.

Skattedirektoratet uttaler at det støtter forslaget, og viser til høringsnotatets argumentasjon om at dette vil medføre rimeligere innkreving for skyldneren og mindre belastning på det alminnelige namsmyndighetsapparatet. Direktoratet påpeker videre at disse hensynene gjør seg gjeldende også for særnamsmyndighetene som har sin kompetanse etter skattebetalingsloven.

Statens innkrevingsentral mener forslaget er en viktig endring som innebærer at de selv kan beslutte tvangsdekning av for eksempel bankkonto. SI uttaler at dette vil være kostnadsbesparende for skyldnerne ved at det ikke vil påløpe rettsgebyr ved namsmyndighetenes behandling av en begjæring om tvangsdekning.

Justis- og beredskapsdepartementet støtter forslaget om at Statens innkrevingsentral skal kunne gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav når SI selv har tatt utlegg i kravet. Denne høringsinstansen mener imidlertid det er mer usikkert om SI bør kunne gjennomføre tvangsdekning når de alminnelige namsmyndighetene har gitt utlegg i kravet etter begjæring fra SI. Denne instansen gir videre uttrykk for at SI ikke bør ha adgang til å kreve gebyr når den stifter utleggspant og gjennomfører tvangsdekningen. Fra høringsuttalelsen siteres:

”Kostnadene hos SI ved å utvide en pågående innfordring til å omfatte tvangsskritt som kan foretas som kontorforretning, er gjennomgående vesentlig lavere enn kostnadene hos en alminnelig namsmann ved å påbegynne og gjennomføre en ny tvangsforfølgning. At skyldneren får del i denne besparelsen ved å fritas fra gebyr, er et viktig element i å gi legitimitet til SIs tvangsfullbyrdelse.”

Finansnæringens Fellesorganisasjon, Hovedorganisasjonen Virke, Norges Politilederslag, Politidirektoratet og Toll- og avgiftsdirektoratet er på den annen side negative til forslaget om at innkrevingsentralen skal kunne gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav.

Finansnæringens Fellesorganisasjon uttaler blant annet:

”Selv om SI allerede er gitt hjemmel til i en del tilfeller å stifte utleggspant og beslutte utleggstrekk, er det ikke en naturlig følge at SI i tillegg gis myndighet til å gjennomføre tvangsdekningen. En slik myndighet vil gi SI ytterligere en fordel i forhold til andre likestilte kreditorer, deriblant banker. Kreditorer generelt må forholde seg til ordinære namsmenn og den saks-

behandlingstid som til enhver tid gjelder ved gjennomføringen av tvangsfullbyrdelse, mens SI vil kunne gjennomføre inndrivelsesprosessen langt raskere.

Det er også viktig å merke seg at andre særnamsmenn ikke er gitt hjemmel til å gjennomføre tvangsdekning.”

Hovedorganisasjonen Virke peker også på at andre særnamsmyndigheter ikke er gitt hjemmel til å gjennomføre tvangsdekning. Denne høringsinstansen mener at en adgang til å gjennomføre tvangsdekningen vil gi Statens innkrevingsentral en ubegrunnet fordel sammenlignet med andre kreditorer. Instansen uttaler at dette særlig gjelder de av SIs krav som ikke skiller seg nevneverdig fra andre, ordinære pengekrav, eksempelvis NRKs tv-lisens og krav fra Statens lånekasse for utdanning. *Hovedorganisasjonen Virke* ser likevel at det er en del offentlige krav som står i en særstilling blant annet ut fra dekningsformålet, og hvor andre samfunnshensyn gjør seg gjeldende. Denne høringsinstansen ber derfor departementet vurdere nærmere muligheten for at SI bare skal ha mulighet til å gjennomføre tvangsdekning for noen av kravstypene den har innkrevingsansvar for.

Norges Politilederslag uttaler at det går sterkt i mot høringsnotatets forslag, og fremholder: at det vil representere et klart brudd med gjeldende rettstradisjon. Denne høringsinstansen viser til at all tvangsrealisasjon i dag ligger hos de alminnelige namsmyndighetene, og ingen særnamsmyndigheter har anledning til selv å gjennomføre dette. Fra høringsuttalelsen hitsettes:

”Tvangsrealisasjon omfatter ofte kompliserte panterettslige problemer og forholdet til andre kreditorer med pant i samme formuesgode. Det er etter vår oppfatning farlig å undervurdere de juridiske utfordringer ved tvangsdekning i enkle krav. En adgang til selv å forestå tvangsdekning må selvfølgelig også vurderes opp mot rettssikkerhetsbetraktninger. [...] Når kreditor/inkassator både skal gjennomføre en utleggsforretning og senere forestå tvangsdekning, synes det åpenbart at saksøktets rettssikkerhet kan bli skadelidende. Dette synspunkt forsterkes ved at det etter tvangsfullbyrdelsesloven ikke foreligger klagerett for saksøkte etter at tvangsdekningsforretningen er avsluttet. I det hele tatt mener vi at spørsmålet om en kreditor skal kunne ta hånd om både sikringsstadiet og realisasjonsstadiet åpenbart må gjøres til gjenstand for en langt grundigere utred-

ning enn det som fremgår av dette høringsdokumentet. Vi nevner for ordens skyld at den alminnelige namsmyndighet etter tall vi har innhentet vil spare forsvinnende små ressurser ved en ordning hvor SI selv forestår tvangsdekning.”

Politidirektoratet uttaler at det ikke er naturlig at Statens innkrevingsentral gis myndighet til å gjennomføre tvangsdekning. Direktoratet kan ikke se at det foreligger tilstrekkelig tungtveiende argumenter for å gi SI en videre kompetanse enn andre særnamsmyndigheter, og slutter seg til følgende vurdering fra Namsfogden i Oslo:

”I henhold til tall namsfogden besitter ble det i år 2009 fremmet totalt 4641 begjæringer om anvisning til innkreving i hele landet. Dette er den vanligste tvangsdekningsform ved pant i enkle krav. Anvisningssakene omfatter krav fra alle særnamsmenn og kreditorer. Av alle anvisningsbegjæringer har namsfogden i Oslo behandlet ca 39 %. Saker fremmet av Statens innkrevingsentral utgjør en mindre andel av anvisningsforretningene. Namsfogden i Oslo bruker i underkant av to årsverk (med tillegg av innregistrering av begjæring) på å behandle alle tvangsdekningsaker i henhold til kapittel 10 i tvfbl. Dette omfatter da også realisasjon av fondsaktiver, unoterte aksjer, obligasjoner, pant i penger mv. Den høye kompetansen som er opparbeidet medfører rasjonelle rutiner og god ivaretagelse av partenes rettssikkerhet. Den alminnelige namsmann vil spare forsvinnende små ressurser på at SI selv forestår tvangsdekning.

Det kan vanskelig sees at det kan være nevneverdig bry for Statens innkrevingsentral å utferdige noen få tvangsdekningsbegjæringer pr år. Ettersom den alminnelige namsmann benytter saksbehandlingssystem som bygger på SIs eget system og at SI drifter og utvikler systemet, må det være en smal sak å innføre en ordning med elektroniske begjæringer om tvangsdekning. Det har vært store vanskeligheter med å etablere ordninger for elektroniske utleggsbegjæringer og samhandling med inkassoselskaper og andre aktører, men det kan ikke sees å være noe hinder for å etablere en slik ordning mellom SI og alminnelig namsmyndighet vedrørende tvangsrealisasjon. Dette vil spare namsmannen for innregistreringsjobben og SI for noe papirarbeid. For øvrig vil trolig Statens innkrevingsentral redusere behovet for å fremme tvangsdekningsbe-

gjæringer om de legger forholdene til rette for at skyldner selv kan samtykke til oppgjør. Dette gjøres ved å legge ved en fullmakt til å heve beløpet i banken, samtidig som Innkrevingsentralen sender ut varsel i hht tvfbl § 4-18. Skatteoppkreveren har meget gode erfaringer med å legge ved slike fullmakter.

Om formålet utelukkende er å gjøre tvangsfullbyrdelsen rimeligere for misligholderen, kan rettsgebyrloven endres slik at inndrivning av statens krav blir gebyrfri. Det reduserer imidlertid statens inntekter i større grad enn kostnadene. Namsfogden er for øvrig av den oppfatning at den som misligholder, skal betale for eget mislighold. Når det først er aktuelt med tvangsdekning, så har skyldner beviselig aktiva som han skulle brukt til å betale gjelden. Om aktiva ikke har særlig verdi, burde det heller ikke vært tatt utlegg.”

Toll- og avgiftsdirektoratet viser til at Statens innkrevingsentral på realisasjonsstadiet i dag bare er kreditor eller prosessfullmektig for kreditor. Direktoratet mener det kan være uheldig at disse rollene blandes med rollen som særnamsmyndighet, og antar at dette er grunnen til at heller ikke særnamsmyndighetene etter skattebetalingsloven har anledning til å gjennomføre slik tvangsrealisasjon. Denne høringsinstansen gir uttrykk for at rollemotsetningen ikke er like stor når utleggsforretning er avholdt av de ordinære namsmyndighetene. Kreditor vil da bare gjennomføre det de ordinære namsmyndighetene allerede har ”bestemt”.

Direktoratet uttaler videre at kostnadene for skyldner kan reduseres ved at vedkommende gir en fullmakt som gir banken rett til å utbetale innestående til Statens innkrevingsentral før realisasjon blir begjært. Denne høringsinstansen antar også at realisasjon av enkle pengekrav er lite ressurskrevende for de alminnelige namsmyndighetene.

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund uttaler at det har vært oppfattet som en rettssikkerhetsgaranti for borgerne at særnamsmyndighetene må benytte den alminnelige namsmyndighet for å få gjennomført tvangsdekning. Forbundet fremholder at dersom dette hensynet ikke lenger anses å ha vekt, bør øvrige særnamsmyndigheter få den samme myndigheten.

7.5.2 Departementets vurderinger

Statens innkrevingsentral har i dag ikke adgang til å gjennomføre tvangsdekning når den har stiftet utleggspant. Departementet foreslo i hørings-

notatet at SI skal få myndighet til også å fullbyrde tvangsdekningen i enkle pengekrav, eksempelvis innestående på bankkonti. Tvangsdekningen vil rent praktisk skje ved at SI pålegger den skyldneren har en fordring mot, som regel en bank, å overføre beløpet som er sikret med utleggspant.

En motforestilling mot å utvide særnamsmyndigheten på denne måten er at det bare er de alminnelige namsmyndighetene som har erfaring og kompetanse med slik tvangsdekning i dag. Flere høringsinstanser har anført at det vil svekke skyldnerens rettssikkerhet dersom Statens innkrevingsentral gis myndighet til å realisere utleggspantet som den har stiftet. Det er også pekt på at de øvrige særnamsmyndigheter ikke kan gjennomføre slik tvangsfullbyrding.

Etter en samlet vurdering er departementet likevel av den oppfatning at SI bør få kompetanse til gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav.

SI skiller seg ut blant særnamsmyndighetene i den forstand at den er ansvarlig for driften av de alminnelige namsmyndighetenes saksbehandlingssystem. Den formelle runden med å oversende det pantesikrede kravet til de alminnelige namsmyndighetene for tvangsdekning, er i mange tilfeller unødvendig tids- og ressurskrevende. En adgang for SI til selv å gjennomføre tvangsdekningen, vil medføre rimeligere innkreving for skyldneren og mindre belastning på det alminnelige namsmyndighetsapparatet.

En adgang til å gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav vil ikke innebære at SI får mulighet til å kreve dekning i skyldnerens bankinnskudd mv. i større omfang enn i dag. Dekningslovens bestemmelser om beslagsfrihet vil fortsatt sette grenser for hvilke formuesgoder det kan tas utleggspant i. Andre kreditorens mulighet til å oppnå tvangsdekning vil heller ikke bli forringet av en slik adgang, ettersom spørsmålet om prioritetsrekkefølge de ulike kreditorene imellom vil bero på når SI etablerte panterett i kravet.

Hensynet til skyldneren og andre kreditorer vil videre være ivaretatt ved at Statens innkrevingsentral er ansvarlig for tap som voldes skyldneren og dem som har rettigheter i kravet, dersom SI opptrer uaktsomt under innkrevingen, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 10-10.

Under høringen har det ikke kommet uttalelser som tilsier at forslaget vil medføre større administrative kostnader eller problemer av annen art for den som skyldneren har et krav mot, typisk en bank. Departementet legger derfor til grunn at slike hensyn ikke er til hinder for at SIs kompetanse utvides.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at Statens innkrevingsentral skal få myndighet til å gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III.

Departementet er enig med Justis- og beredskapsdepartementet i at det kan reises spørsmål ved om Statens innkrevingsentral bør ha adgang til å gjennomføre tvangsdekning også i de tilfeller hvor det er de alminnelige namsmyndighetene som har gitt utlegg i kravet etter begjæring fra SI. Når SI av en eller annen grunn ikke har benyttet sin særnamnsyndighet til å stifte utleggspant for kravet, bør den etter departementets vurdering heller ikke kunne gjennomføre tvangsdekningen. Forslaget foreslås derfor begrenset til tilfeller hvor det er Statens innkrevingsentral selv som har tatt utlegg for kravet.

Det vises til lovutkastet § 2-14 annet ledd.

Departementet er videre enig med Justis- og beredskapsdepartementet i at Statens innkrevingsentral ikke bør ha adgang til å kreve rettsgebyr fra skyldneren når den selv gjennomfører tvangsdekning i enkle pengekrav. Det foreslås derfor en bestemmelse om dette i lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr. Departementet foreslår imidlertid ikke andre endringer i adgangen for SI til å kreve rettsgebyr ved tvangsfullbyrdelse. En slik endring bør etter departementets vurdering i tilfelle gjøres gjeldende for alle med særnamnsmyndighet. De økonomiske og administrative konsekvensene av et slikt forslag må i tilfelle utredes nærmere.

Det vises til forslag til ny bestemmelse i rettsgebyrloven § 14 sjetten ledd annet punktum.

8 Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven

8.1 Innledning

I dette kapitlet behandles spørsmålet om hvilke saksbehandlingsregler som skal gjelde når Statens innkrevingsentral utøver særnamsmyndighet. Departementet foreslår at tvangsfullbyrdelseslovens alminnelige regler skal komme til anvendelse med enkelte unntak.

8.2 Gjeldende rett

Tvangsfullbyrdelsesloven gjelder når krav fullbyrdes i regi av de alminnelige namsmyndigheter. Spørsmålet om hvilke deler av loven som gjelder når Statens innkrevingsentral i dag utøver særnamsmyndighet, må vurderes med utgangspunkt i straffeprosessloven § 456 tredje ledd tredje punktum. Denne bestemmelsen fastsetter at tvangsfullbyrdelseslovens regler om gjennomføring av utleggsforretningen, herunder reglene om klage, bortfall og opphevelse av utlegg, kommer til anvendelse under SIs tvangsfullbyrdelse.

Det er alminnelig antatt at henvisningen til bestemmelsene om "gjennomføring" av utleggsforretningen for det første innebærer at lovens kapittel 7 avsnitt II (§§ 7-9 til 7-25) gjelder for Statens innkrevingsentral. For det andre innebærer henvisningen at de generelle bestemmelsene i §§ 5-6 til 5-19 kommer til anvendelse.

Henvisningen til reglene om "klage, bortfall og opphevelse" innebærer at bestemmelsene i kapittel 7 avsnitt III §§ 7-26 – 7-28 og § 5-16 får anvendelse. Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 første ledd første punktum, jf. § 2-8 annet ledd, at namsmannens avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen kan påklages til tingretten. For Statens innkrevingsentral del er dette Rana tingrett.

Det er klart at bestemmelsene i § 7-3 om kompetent namsmyndighet, § 7-4 om kumulasjon, § 7-5 om utleggsbegjæringers innhold, § 7-7 om beslutning om å holde utleggsforretning og § 7-8 om flere begjæringer mot samme saksøkt ikke gjelder for Statens innkrevingsentral eller andre særnamsmyndigheter. Det er videre sikker rett at

§§ 5-1 til 5-5 om blant annet prosessdyktighet, hva en begjæring om tvangsfullbyrdelse skal inneholde og foreløpig prøving av begjæringen, ikke er anvendelige for SI eller andre særnamsmyndigheter.

Det er videre alminnelig antatt at bestemmelsene i kapittel 2 om namsmyndighetene ikke gjelder for særnamsmyndigheter med mindre det er gitt særlige lovbestemmelser om dette.

Det kan være uklart i hvilken utstrekning de øvrige bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven gjelder når Statens innkrevingsentral utøver særnamsmyndighet. Etter departementets vurdering er det ikke grunnlag for at henvisningen i straffeprosessloven § 456 tredje ledd tredje punktum til reglene om gjennomføringen av utleggsforretningen, tolkes som en uttømmende regulering av hvilke regler i tvangsfullbyrdelsesloven som får anvendelse. Det foreligger neppe tungtveiende hensyn som tilsier at kapittel 4 ikke også skulle gjelde for SI. Særlig må bestemmelsene i §§ 4-18 og 4-19 om varslingsplikt før tvangsfullbyrdelse av særlige tvangsgrunnlag betraktes som rettsikkerhetsgarantier for skyldner. I Statens innkrevingsentral interne innkrevingsinstruks er det lagt til grunn at bestemmelsene i kapittel 4 gjelder så langt de passer. I saker hvor SI også har ansvar for den utenrettslige innkrevingen, sender den etter gjeldende praksis varsel i henhold til tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18 før tvangsfullbyrdelse iverksettes. I varselet opplyses om at tvangsfullbyrdelse vil bli begjært dersom betaling uteblir, og om rente- og gebyrbelastning ved for sen betaling. Dersom betaling ikke skjer innen fristen, fremsetter SI i mange tilfeller nytt betalingskrav. Kravet overføres deretter til tvangsinnfordring hvis betaling ikke skjer.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 inneholder regler om foreleggelse av utleggsbegjæringen for saksøkte. Etter at namsmyndigheten har funnet at begjæringen kan tas til følge, skal begjæringen meddeles saksøkte med oppfordring om innen to uker å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas og om valg av gjenstand for utlegg. Saksøkte skal i oppfordringen gjøres oppmerksom på hvilke kostnader som er påløpt, på at

ytterligere kostnader vil påløpe om utlegg blir tatt og på at utlegg kan unngås ved at kravet med renter og kostnader betales. Bestemmelsen gjelder ikke direkte for Statens innkrevingsentral, fordi det ikke foreligger noen begjæring å forelegge for saksøkte når den utøver særnamsmyndighet. De prinsippene § 7-6 gir uttrykk for må imidlertid også gjelde for særnamsmyndighetene. Formålet med foreleggelsen er først og fremst å sikre at saksøkte blir behørig varslet og å gi ham mulighet til å gjøre opp for seg eller komme til en ordning med saksøkeren. Bestemmelsen fremstår altså i likhet med § 4-18 som en rettsikkerhetsgaranti for skyldner.

Det har hersket en viss usikkerhet ved om kapittel 3 om sakskostnader, erstatning og sikkerhetsstillelse får anvendelse for særnamsmyndighetene. Det fulgte opprinnelig av skattebetalingsloven av 2005 § 14-2 at dette kapittelet ikke skulle gjelde når skatteopprekkerne og skattekontoret gjennomfører utleggsforretninger. Bakgrunnen for dette var at det ikke var ønskelig å gi innkrevingsmyndighetene hjemmel til å få dekket kostnader ved tvangsinnfordringen som man inntil da ikke hadde tatt seg betalt for. Unntaket medførte imidlertid den utilsiktede virkning at innkrevingsmyndighetene heller ikke ville kunne kreve dekket rettsgebyr og andre faktiske kostnader på den måten som følger av § 3-1. Før loven trådte i kraft ble den derfor endret slik at kapittel 3 nå gir anvendelse så langt bestemmelsene passer. I forarbeidene til lovendringen, Ot.prp. nr. 1 (2006-2007) s. 157 f, er det presisert at departementet la opp til å videreføre praksis med at innkrevingsmyndighetene ikke krever dekning av kostnader etter forskrift 4. desember 1992 nr. 898 § 2 første ledd nr. 2. Lovendringen var således ikke ment som en utvidelse av hvilke kostnader som skal kreves dekket av skyldneren.

8.3 Høringsnotatets forslag

Departementet gikk i høringsnotatet inn for at tvangsfullbyrdelsesloven, med unntak av §§ 5-1 til 5-5 og § 7-3 til 7-8, skal gjelde når Statens innkrevingsentral utøver særnamsmyndighet. Det ble også foreslått en bestemmelse som presiserer at klager over SIs avgjørelse og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen skal behandles av Rana tingrett.

8.4 Høringsinstansenes merknader

Justis- og beredskapsdepartementet mener at det bør lovfestes at skyldneren skal gis varsel om utleggsforretningen. Om forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven §§ 4-18 og 7-6 uttaler denne høringsinstansen at den er:

”(...) enig i det som fremholdes og foreslår at det enten i SI-loven eller tvangsfullbyrdelsesloven inntas en bestemmelse som pålegger SI før utleggsforretningen å oppfordre skyldneren til å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstand for utlegget. Det har en egenverdi at slike rettssikkerhetstiltak fremgår av loven selv om SI allerede rutinemessig gjør det.”

Denne høringsinstansen mener også at det bør lovfestes at skyldneren skal varsles før Statens innkrevingsentral gjennomfører tvangsdekning i enkle pengekrav.

Norges Politilederlag mener høringsnotatets forslag skaper betydelig usikkerhet omkring Statens innkrevingsentralens kompetanse til å avholde utleggsforretninger. Denne høringsinstansen uttaler blant annet:

”Videre vil vi påpeke at tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-6 og 7-7 om foreleggelse, varsling og påfølgende behandling i forliksrådet vanskelig kan innpasses i Innkrevingsentralens behandling. Et særlig problem oppstår når det skal avgjøres hvilket forliksråd som skal behandle en sak. Dersom saken skal føres i Mo i Rana vil dette avgjort være til ugunst for saksøkte – med reise over store avstander om man ønsker å møte i egen sak.”

Politidirektoratet gir i sin høringsuttalelse uttrykk for de samme synspunktene som Norges Politilederlag.

Statens innkrevingsentral støtter høringsnotatets forslag om hvilke av tvangsfullbyrdelseslovens bestemmelser som skal gjelde når SI utøver særnamsmyndighet.

8.5 Departementets vurderinger

Departementet foreslår å ta inn bestemmelsene om Statens innkrevingsentralens særnamsmyndighet i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 som ny del II, jf. avsnitt 3.4.1. Forslaget innebærer samtidig at tvangsfullbyrdelseslovens øvrige regler skal

gjelde SI som særnamsmyndighet så langt de passer. Det er på det rene at mange av lovens bestemmelser allerede i dag kommer til anvendelse, men på enkelte punkter innebærer forslaget en endring sammenlignet med gjeldende rett.

Tradisjonelt har det vært antatt at tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 ikke gjelder for særnamsmyndigheter. Departementet er imidlertid av den oppfatning at også disse bestemmelsene bør gis anvendelse så langt de passer for Statens innkrevingsentral. Det følger nå av skattebetalingsloven § 14-2 første punktum at tvangsfullbyrdelsesloven, herunder §§ 2-5 og 2-6 om habilitet og taushetsplikt, gjelder for skatteoppkreverne og skattekontorene når de utøver særnamsmyndighet. Det samme bør etter departementets vurdering gjelde for SI.

Flere høringsinstanser har uttalt at bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 og § 7-7 ikke passer for Statens innkrevingsentralers saksbehandling. Departementet viser i denne forbindelse til redegjørelsen i avsnitt 8.2. Der fremgår det at det er sikker rett at bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-1 til 5-5 og §§ 7-3 til 7-8 ikke kommer til anvendelse når SI utøver særnamsmyndighet. Departementet går inn for å videreføre dette, og foreslår derfor en egen bestemmelse om at disse reglene ikke skal gjelde.

Det er gitt et tilsvarende unntak for skatteoppkreverne og skattekontorene i skattebetalingsloven § 14-2 annet punktum.

Det vises til forslag til ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 tredje ledd.

Departementet er enig med Justis- og beredskapsdepartementet i at det bør lovfestes at Statens innkrevingsentral, før utleggsforretning avholdes, plikter å oppfordre skyldneren om å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstand for utlegget. Departementet foreslår også at skyldneren skal varsles før SI gjennomfører tvangsdekning i enkle pengekrav.

Det vises til forslag til nye bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 fjerde ledd.

For å skape klarhet foreslår departementet en bestemmelse om at klage over Statens innkrevingsentralers avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen skal behandles av Rana tingrett. Bestemmelsen er i samsvar med prinsippet om at det er den geografiske distriktsinndelingen som avgjør hvilken tingrett som er stedlig kompetent til å behandle angrep på namsmyndigheters avgjørelser.

Det vises til forslag til ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-15.

9 Betalingslempning

9.1 Innledning

Den klare hovedregelen er at rettmessig fastsatte krav skal betales av skyldneren, enten det skjer frivillig eller gjennom tvangsinnfordring. I enkelte tilfeller kan Statens innkrevingsentral likevel gi utsettelse med betaling av kravene eller kravene kan ettergis helt eller delvis. Uttrykket lempning brukes som en fellesbetegnelse på disse ordningene.

Det kan sondres mellom lempning på innfordringsgrunnlag og lempning på rimelighetsgrunnlag. Lempning som innfordringstiltak innebærer at skyldneren innrømmes lempning fordi det tjener innkrevingen. Lempning av rimelighets hensyn kan for det første begrunnes i skyldnerens situasjon, for eksempel dødsfall, alvorlig og langvarig sykdom eller andre forhold ved skyldneren selv. For det andre kan lempning av rimelighet begrunnes i forhold ved det aktuelle kravet, for eksempel at det er oppstått som følge av utilsiktede virkninger av den særlovgivningen som det er fastsatt i medhold av.

Departementet foreslår at Statens innkrevingsentral skal ha adgang til på innfordringsmessig grunnlag å inngå avtaler om betalingsutsettelse, avdragsvis betaling og å ettergi krav på nærmere vilkår.

9.2 Gjeldende rett

Lovgivningen åpner i dag for at Statens innkrevingsentral i enkelte tilfeller kan lempe krav som den har til innkreving.

I medhold av straffeprosessloven § 456 annet ledd første punktum kan SI tillate at kravene blir betalt avdragsvis. Bestemmelsen innebærer også at skyldneren kan innvilges betalingsutsettelse. For erstatningskrav og andre pengekrav som er tilkjent en fornærmet eller annen skadelidt i offentlig straffesak, er det et vilkår at den berettigede samtykker, jf. annet punktum.

Straffeprosessloven § 456 annet ledd første punktum gir ikke SI adgang til å nedsette eller ettergi kravet. Dersom SI skal kunne beslutte slik

nedsettelse, må det følge av særlovgivningen og av samarbeidsavtalene med oppdragsgiverne.

I avtalene med den enkelte oppdragsgiver er det i varierende utstrekning inntatt bestemmelser som åpner for at Statens innkrevingsentral kan lempe krav under innkrevingen.

Innkrevingsinstruksen for Statens innkrevingsentral inneholder nærmere bestemmelser om avdragsvis betaling, betalingsutsettelse, ettergivelse og gjeldsordning. Den enkelte saksbehandler kan som utgangspunkt inngå avtaler med den enkelte skyldner om avdrag og utsettelse, samt om ettergivelse og gjeldsordning der dette er avtalt med SIs oppdragsgiver. Når det gjelder avdragsordninger, er utgangspunktet at enhver saksbehandler ved SI kan inngå avdragsavtaler med inntil 18 måneders nedbetalingstid. Enhver saksbehandler kan videre innvilge betalingsutsettelse i inntil 6 måneder. For ordninger som strekker seg ut over de nevnte tidsrammer, må avtalen godkjennes på høyere nivåer i SI. Når SI er gitt myndighet til å innvilge ettergivelse og gjeldsordning for krav, må enhver avtale om dette godkjennes på nivåer over den enkelte saksbehandler.

Adgangen til å inngå avdragsordninger i medhold av straffeprosessloven § 456 annet ledd og til å sette ned krav helt eller delvis, gjelder på innfordringsmessig grunnlag. Det er ikke gitt generelle retningslinjer om hvilke vilkår som må være oppfylt for at SI skal kunne beslutte slik lempning. Om skyldnerens tilbud skal aksepteres, vil imidlertid bero på en helhetsvurdering hvor hensynet til kreditors interesser alene er avgjørende.

Det finnes i dag ingen ordning som gir Statens innkrevingsentral generell adgang til å lempe krav på rimelighetsgrunnlag. I den grad SI skal kunne gjennomføre dette, må det skje i medhold av bestemmelsen i særlovgivningen og avtale med oppdragsgiver. SI kan likevel vedta avtaler om frivillig gjeldsordning etter gjeldsordningslovens alminnelige regler. I medhold av gjeldsordningsloven § 4-12 kan SI for andre offentlige krav enn bøter godta et forslag til gjeldsordning uten hinder av bestemmelser i annen lov, forskrift eller enkeltvedtak.

9.3 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet en bestemmelse om at Statens innkrevingsentral skal ha myndighet til å gi betalingsutsettelse, inngå avtale om avdragsvis betaling eller sette ned et krav når skyldneren ikke er i stand til å innfri kravet på vanlig måte, og dette antas å gi bedre dekning enn fortsatt innfordring. Departementet foreslo videre at SI skal kunne nedsette krav dersom dødsfall, særlig alvorlig sykdom eller lignende gjør at skyldneren er midlertidig eller varig ute av stand til å innfri sine forpliktelser, og det vil være uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevningen.

Departementet gikk i høringsnotatet inn for at det i forskrift skal gis bestemmelser om unntak fra adgangen til å innvilge lempning i enkelte tilfeller, eksempelvis erstatningskrav tilkjent private parter i offentlige straffesaker.

Departementet foreslo at skyldneren ikke skal ha adgang til å påklage vedtak om avslag på søknad om lempning.

9.4 Høringsinstansenes merknader

9.4.1 Adgang til å innvilge lempning

Juss-Buss er positiv til forslaget om å innta lempningsregler i den nye loven. Denne høringsinstansen er imidlertid bekymret for at bestemmelsen om lempning av rimelighetsgrunner synes å ha et snevert virkeområde som vil få liten praktisk betydning, og mener bestemmelsene om lempning på rimelighetsgrunnlag og innfordringsmessig grunnlag må likestilles med hverandre. Denne høringsinstansen viser til at skattebetalingslovens lempningsregler i stor grad minner om lovforslagets lempningsbestemmelse, og foreslår at skattebetalingslovens løsning velges i den nye loven om Statens innkrevingsentral.

Politidirektoratet er positiv til at det tas inn lempningsbestemmelser i den nye loven, men gir uttrykk for at utfordringen ligger i hvilket saksbehandlingsregime lempningen skal foregå innenfor.

Statens innkrevingsentral støtter høringsnotatets forslag om å kunne inngå avtale om avdragsvis betaling, samt ettergi krav helt eller delvis av innfordringshensyn eller billighetshensyn.

Flere høringsinstanser gir uttrykk for at behovet for lempning av rimelighetsgrunner ikke er eliminert med den nye gjeldsordningsloven.

Justis- og beredskapsdepartementet uttaler at:

”(...) adgangen til å oppnå gjeldsordning etter gjeldsordningsloven ikke vil redusere behovet for en lempningsadgang i alle saker. Hvor skyldneren bare har ett eller få krav mot seg, men økonomien likevel er for dårlig til at kravene kan betjenes, vil en nedsettelse av kravene være en mer hensiktsmessig løsning enn en omfattende prosess etter gjeldsordningsloven.”

Juss-Buss uttaler:

”Vilkårene for å få gjeldsordning er strenge, og i mange tilfeller vil kravstypene som SI innkrever være en absolutt hindring for gjeldsordning. *Juss-Buss* mener at det kan være tilfeller der en person vil være hindret fra å få innvilget gjeldsordning, men allikevel være i en situasjon som tilsier at det bør åpnes for å lempe kravet ut ifra billighetshensyn. *Juss-Buss* er redd for at dersom lempningsregelen blir praktisert svært restriktivt, og kun som en snever sikkerhetsventil, vil personer som er nevnt ovenfor ikke ha noen sjanse til å få lempet sine økonomiske krav.”

Norges Politilederlag og *Politidirektoratet* mener det er et uavklart forhold mellom den foreslåtte bestemmelsen om lempning i loven om Statens innkrevingsentral og adgangen til å oppnå gjeldsordning. De uttaler at gjeldsordning etter gjeldsordningsloven har et annet utgangspunkt enn det ensidige fokus på statens interesser som fremgår av forslaget om lempningsbestemmelse i høringsnotatet, og mener at bestemmelsen i den nye loven tilsynelatende innebærer en innsnevring av muligheten for å nå frem med en frivillig gjeldsordning etter gjeldsordningsloven. Disse høringsinstansene viser videre til at lovgiver oppfordrer til å finne utenrettslige løsninger på betalingsproblemer, og at kommunene etablerer rådgivningstjeneste med dette formål. De uttaler at det da blir uheldig å gi restriktive regler for lempning av statens krav samtidig som det appelleres til sosialt ansvar fra private fordringshaveres side.

Flere høringsinstanser tar opp spørsmålet om Statens innkrevingsentral skal kunne lempe krav som kreves inn på vegne av private parter.

Justis- og beredskapsdepartementet uttaler at for krav som tilkommer private, kan man vanskelig gi Statens innkrevingsentral adgang til lempe uavhengig av fordringshaverens samtykke. *Norges Politilederlag* uttaler at det er uheldig at den foreslåtte lovbestemmelsen er så generelt utformet at SI kan gripe inn i et privatrettslig forhold. *Politidi-*

rekoratet uttaler i samme retning at en avgrensning av lempningsadgangen til bare å gjelde statlige krav, er så viktig at den bør fremgå av selve lovbestemmelsen.

Kunnskapsdepartementet viser til at det i høringsnotatet er uttalt at den nærmere regulering av adgangen til å lempe krav bør finne sted i forskrift, instruks, eller avtalen mellom Statens innkrevingsentral og den enkelte oppdragsgiveren. Denne høringsinstansen viser til at regelverket om tilbakebetaling av utdanningslån åpner for sletting av påløpte renter i gitte situasjoner, blant annet ved sykdom og dødsfall. Instansen støtter derfor forslaget, hvor det åpnes for nærmere regulering.

Toll- og avgiftsdirektoratet gir i sin høringsuttalelse uttrykk for at det er viktig at Statens innkrevingsentral adgang til å innvilge lempning etter den nye loven, bare bør gjelde så langt noe annet ikke er bestemt i avtale med oppdragstaker. Direktoratet uttaler at det er av betydning at toll- og avgiftsetaten selv vurderer spørsmålet om lempning for å sikre en ensartet og helhetlig behandling av krav den selv innkrever og krav den har overlatt til SI. Denne høringsinstansen mener at departementet bør se hen til lempningsregelverket i skattebetalingsloven ved utforming av bestemmelsen i SI-loven. Bl.a. bør det fremgå av loven at skyldneren må fremsette et betalings tilbud og at lempning av hensyn til innfordringen bare bør kunne innvilges dersom det ikke vil virke støtende eller svekke den alminnelige betalingsmoral.

Toll- og avgiftsdirektoratet viser videre til at vurderingstemaene er vesensforskjellige alt ettersom lempning er begrunnet i skyldnerens eget forhold eller uheldige utslag av regelverket som fastsetter kravet. Direktoratet er av den oppfatning at det er den enheten som har fastsatt kravet, som må behandle saker om lempning av billighet begrunnet i forhold knyttet til regelverket for fastsettelse.

9.4.2 Avskjæring av klagerett i saker om lempning

Et flertall av høringsinstansene som har uttalt seg om spørsmålet, deriblant, *Juss-Buss*, *Justis- og beredskapsdepartementet*, *Norges Politilederslag*, *Politidirektoratet* og *Toll- og avgiftsdirektoratet*, er negative til hele eller deler av forslaget om at skyldneren ikke skal ha rett til å klage på vedtak om lempning.

Juss-Buss mener det bør være adgang til å påklage vedtak om lempning på bakgrunn av rimelighetshensyn. Denne høringsinstansen utta-

ler at høringsnotatets forslag om avskjæring av klagerett:

”(...) kan innebære et rettsikkerhetsproblem for skyldnere i tilfeller der det er snakk om lempning på bakgrunn av billighetshensyn. Dette er en helt skjønsmessig vurdering med utgangspunkt i skyldnerens omstendigheter, og uten klageadgang vil skyldneren være helt prisgitt den enkelte saksbehandler sine vurderinger.”

Justis- og beredskapsdepartementet uttaler i samme retning at det bør vurderes å innføre klageadgang for skyldneren i saker om lempning av hensyn til skyldnerens økonomiske situasjon. Denne høringsinstansen viser til at begrunnelsen for en begrenset adgang til å påklage lempning av skattekrav etter skattebetalingsloven, er at slik lempning besluttes av skatteutvalgene, som er politiske organer.

Politidirektoratet mener det bør være klagerett og viser til at behovet for innsyn og likebehandling bør veie tyngre enn hensynet til forvaltningens arbeidsbelastning.

Toll- og avgiftsdirektoratet støtter at det ikke skal være klagerett i saker om lempning på innfordringsmessig grunnlag. Direktoratet viser til at slik lempning skjer av hensyn til kreditor selv og at det derfor ikke vil redusere skyldnerens rettsikkerhet nevneverdig om klageadgang avskjæres. Denne høringsinstansen uttaler blant annet at statens vurderinger av lempning av hensyn til innfordringen ikke avviker fra de vurderinger enhver kreditor gjør, og at det egentlig er et spørsmål om slike beslutninger overhode er enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Direktoratet mener imidlertid at det bør være adgang til å påklage vedtak om ettergivelse av rimelighetsgrunner. Fra høringsuttalelsen hitsettes:

”Retten for en part til å påklage avgjørelser fattet av offentlige myndigheter anses som et grunnleggende forvaltningsprinsipp. Begrunnelsen for å fjerne rettigheten må således være viktig. At lempning på billighetsgrunnlag er ment å være en snever unntaksregel, og at departementet antar at en klageadgang gir SI en betydelig belastning, mener vi ikke kan forsvare en generell avskjæring av retten til å klage i disse tilfellene.”

Statens innkrevingsentral støtter forslaget om at det ikke skal være adgang til å påklage vedtak om ettergivelse av krav.

9.5 Departementets vurderinger

9.5.1 Adgang til å innvilge lempning

9.5.1.1 *Lempning på innfordringsmessig grunnlag*

Etter departementets syn er det et klart behov for at Statens innkrevingsentral skal ha adgang til å lempe krav dersom det offentliges kreditorinteresser tilsier det. I likhet med private kreditorer bør det offentlige ha mulighet til å innrette seg slik at dekningsutsiktene bedres.

Departementet foreslår derfor at dagens adgang til å innvilge avdragsvis betaling og betalingsutsettelse på innfordringsmessig grunnlag videreføres i den nye loven. Departementet går inn for at hovedvilkårene for lempning av hensyn til innfordringen, at avtale om betalingsutsettelse eller avdragsvis betaling antas å gi bedre dekning enn fortsatt innkreving, og at avtalen ikke må virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral, tas inn i loven.

Statens innkrevingsentral følger i dag den praksis at lempning ikke innvilges etter at det er iverksatt tvangsinnfordring. Et absolutt vilkår om at lempning bare kan innvilges på det utenrettslige innkrevingsstadiet, vil imidlertid kunne gi uheldige resultater i enkelte tilfeller. Det bør derfor etter departementets vurdering være adgang til lempning selv om tvangsinnfordring er iverksatt.

Det vises til forslag til bestemmelse i lovutkastet § 8 første ledd første punktum. Dagens bestemmelse i straffeprosessloven § 456 annet ledd første punktum foreslås opphevet.

Departementet går videre inn for at Statens innkrevingsentral skal ha myndighet til å ettergi krav delvis dersom de samme vilkårene er oppfylt. Departementet foreslår derfor en bestemmelse om dette i den nye loven. Bestemmelsen innebærer en endring sammenlignet med gjeldende rett i den forstand at SI i dag ikke har noen generell adgang til å sette ned krav på innfordringsmessig grunnlag.

For enkelte av kravene SI innfordrer, er det fastsatt egne bestemmelser om ettergivelse i særlovgivningen. Bestemmelsene kan for eksempel legge myndigheten til å ettergi kravet til et særskilt organ eller fastsette at ettergivelse skal kunne innvilges på andre vilkår enn det som følger av bestemmelsene i SI-loven. I samarbeidsavtalene mellom SI og den enkelte oppdragsgiver kan det også være nærmere regulert om og i hvilken utstrekning SI kan sette ned krav på vegne av oppdragsgiver. Etter departementets oppfatning

bør utgangspunktet være at slike bestemmelser i lov eller avtale har forrang fremfor en ettergivelsesbestemmelse i SI-loven. Departementet foreslår derfor at adgangen til å ettergi krav bare skal gjelde med mindre noe annet er bestemt.

Det vises til lovutkastet § 8 første ledd annet punktum.

Det følger i dag av straffeprosessloven § 456 annet ledd annet punktum at avtaler om avdragsvis betaling av erstatning og andre pengekrav tilkjent en fornærmet eller annen skadelidt i offentlig straffesak, bare kan innvilges dersom den berettigede samtykker. Departementet foreslår at dette kravet om samtykke skal videreføres etter lempningsbestemmelsene i den nye loven om Statens innkrevingsentral. Dagens bestemmelse i straffeprosessloven § 456 annet ledd annet punktum foreslås opphevet. Departementet går i kapittel 14 inn for at SI skal kreve inn erstatningskrav som voldsofre og deres etterlatte er tilkjent i sivile saker. Kravet om samtykke fra den berettigede bør også gjelde ved lempning av slike krav, og departementet foreslår derfor en bestemmelse om dette.

Det vises til lovutkastet § 8 annet ledd og forslaget om å oppheve straffeprosessloven § 456 annet ledd annet punktum.

Departementet foreslår videre at departementet skal kunne fastsette nærmere regler om Statens innkrevingsentralers adgang til å innvilge søknader om lempning.

Det vises til lovutkastet § 8 tredje ledd.

9.5.1.2 *Lempning på rimelighetsgrunnlag*

Departementet gikk i høringsnotatet inn for at Statens innkrevingsentral skulle gis en begrenset adgang til å ettergi eller sette ned krav på rimelighetsgrunnlag. Etter en samlet vurdering går departementet ikke inn for å videreføre dette forslaget.

Den klare hovedregelen må være at krav som er rettmessig fastsatt, skal betales av skyldneren. En liberal lempningspraksis vil kunne svekke betalingsmoralen og kan gi uheldige signaler til skyldnere som oppfyller sine forpliktelser til tross for at de er i en vanskelig situasjon. Bestemmelser om lempning på rimelighetsgrunnlag har tradisjonelt vært ment å fungere som sikkerhetsventiler for tilfeller hvor det vil fremstå som særdeles urimelig å opprettholde kravet.

Departementet legger videre til grunn at behovet for bestemmelser om lempning av rimelighetsgrunner som følge av skyldnerens økonomi er betydelig redusert etter gjeldsordningslo-

ven som kom i 1992. Formålet med gjeldsordningsloven er å gi personer med alvorlige gjeldsproblemer en mulighet til å få kontroll over sin økonomi. Loven søker å legge til rette for at skyldneren skal komme til enighet med alle eller så mange som mulig av sine kreditorer gjennom en formalisert prosedyre hvor namsmyndighetene spiller en sentral rolle. Statens innkrevingsentral har etter gjeldsordningsloven § 4-12 tredje ledd adgang til å godta et forslag til frivillig gjeldsordning. En avtale om gjeldsordning kan dermed innebære at krav SI har ansvar for, settes ned eller ettergis, selv om det ikke er åpning for det i SI-loven eller i den særlovgivningen kravet er fastsatt i medhold av.

Statens innkrevingsentral har etter hvert fått ansvar for å kreve inn et betydelig antall ulike krav. I særlovgivningen kan det i varierende grad være tatt inn bestemmelser som åpner for lempning på rimelighetsgrunnlag. Hvorvidt en eventuell slik lempningsadgang skal være, vil måtte bero på en sammensatt vurdering av hensynet til skyldneren på den ene siden og hensynet til hvor viktig det er at kravet drives inn på den annen side. Dette taler etter departementets vurdering for at spørsmålet om lempning på rimelighetsgrunnlag i begrenset grad er egnet for generell regulering i SI-loven.

Departementet er på denne bakgrunn kommet til at det i den nye loven ikke bør tas inn bestemmelser om lempning på rimelighetsgrunnlag.

Som påpekt av flere høringsinstanser kan det likevel være behov for at krav Statens innkrevingsentral har ansvar for å kreve inn, skal kunne ettergis eller settes ned når rimelighetsgrunner tilsier det. Forslaget i proposisjonen her er ikke til hinder for at SI gjør dette i medhold av egne bestemmelser i særlovgivningen og nærmere avtale med den enkelte oppdragsgiver.

9.5.2 Avskjæring av klagerett i saker om lempning

Departementet gikk i høringsnotatet inn for at det ikke skal være adgang til å påklage avslag på søknader om lempning. En rekke høringsinstanser er

negative til dette forslaget. Høringsinstansene viser blant annet til at klagerett er en viktig rettsikkerhetsgaranti og et korrektiv til forvaltningen. Det er også pekt på at en adgang til å påklage slike vedtak vil bidra til å sikre innsyn og likebehandling. For flere av høringsinstansenes del er innvendingene mot klageavskjæring likevel begrenset til å gjelde saker om lempning på rimelighetsgrunnlag. Som nevnt i foregående avsnitt går departementet inn for at det ikke skal gis egne regler om slik lempning i loven om Statens innkrevingsentral.

Den foreslåtte bestemmelsen om lempning på innfordringsgrunnlag er begrunnet i kreditors interesser. Det er kreditors vurdering av hva som best vil tjene innkrevingen som er det sentrale for avgjørelsen av om det skal lempes på dette grunnlaget. Dette innebærer at skyldnerens rettsikkerhet i liten grad blir skadelidende dersom han eller hun ikke gis adgang til å påklage slike vedtak. Det er gitt en tilsvarende bestemmelse om unntak fra klagerett i skattebetalingsloven § 3-3 første ledd siste punktum.

Det må videre antas at en generell klageadgang i saker om lempning på innfordringsmessig grunnlag vil medføre betydelig merarbeid for forvaltningen, og en rekke grunnløse klager i det øyemed å forsinke innfordringen.

Etter en avveining av ressurs- og rettsikkerhetshensyn, foreslår departementet at det ikke skal være adgang til å påklage avgjørelser om lempning etter bestemmelsen i loven om Statens innkrevingsentral.

Det vises til lovutkastet § 2 tredje ledd.

I særlovgivningen som fastsetter grunnlaget for det enkelte kravet, kan det være fastsatt egne bestemmelser om lempning. Departementet foreslår i avsnitt 9.5.1.1 at disse bestemmelsene som et utgangspunkt skal ha forrang fremfor lempningsreglene i den nye loven. Lempningsaker som Statens innkrevingsentral behandler etter disse reglene, vil etter omstendighetene kunne påklages etter regler og avtaler som gjelder for dette. Bestemmelsen om avskjæring av klagerett i SI-loven er ikke ment som en avskjæring av klagerett i slike saker.

10 Forholdet til personopplysningsloven mv.

10.1 Innledning

Statens innkrevingsentral behandler betydelige mengder personopplysninger. Opplysninger mottas fra skyldneren selv og oppdragsgivere som oversender krav til innkreving. I tillegg innhenter SI på eget initiativ opplysninger fra ulike kilder til bruk i innkrevingsarbeidet. Opplysninger innhentes og videreformidles også til andre namsmyndigheter mv. Det er viktig at personopplysningene håndteres på en måte som ivaretar hensynet til den opplysningene gjelder. SI må være underlagt klare og lett tilgjengelige regler som stiller krav til behandlingen av personopplysninger.

Departementet foreslår at personopplysningsloven skal gjelde for Statens innkrevingsentral.

10.2 Personopplysningslovens anvendelse på Statens innkrevingsentral

Personopplysningsloven er den sentrale loven om behandling av personopplysninger. Loven inneholder blant annet generelle regler om behandling av opplysninger, herunder krav om behandlingsgrunnlag, informasjonssikkerhet og internkontroll, regler om rett til innsyn og regler om melde- og konsesjonsplikt. Loven gjelder ved behandling av personopplysninger som helt eller delvis skjer med elektroniske hjelpemidler og annen behandling av personopplysninger som inngår eller skal inngå i et personregister.

Statens innkrevingsentrals behandling av personopplysninger er i utgangspunktet omfattet av personopplysningsloven. Det er imidlertid fastsatt unntak som innebærer at loven i dag bare gjelder ved utenrettslig innkreving, og bare for andre krav enn bøter mv. som er tilkjent i offentlig straffesak.

Personopplysningsloven gjelder ikke for saker som blir behandlet etter rettspleielovene, blant annet tvangsfullbyrdelsesloven og straffeprosessloven, jf. personopplysningsforskriften § 1-3. Dette innebærer at Statens innkrevingsentrals tvangsinnkreving faller utenfor loven. Det samme gjel-

der utenrettslig innkreving av bøter og andre krav tilkjent i offentlig straffesak som kreves inn etter reglene i straffeprosessloven.

Det følger videre av personopplysningsloven § 5 at loven ikke gjelder for behandling av personopplysninger dersom noe annet følger av en særskilt lov som regulerer behandlingsmåten. I politiregisterloven er det gitt regler om politiets og påtalemyndighetens behandling av personopplysninger. Denne loven er en spesiallov som går foran reglene i personopplysningsloven. Spesialloven vil kunne få anvendelse for Statens innkrevingsentral, fordi den etter påtaleinstruksen § 30-2 annet ledd er en del av påtalemyndigheten når den krever inn bøter og andre krav tilkjent i straffesaker.

Dette innebærer at Statens innkrevingsentral vil kunne være underlagt ulike regler om behandling av personopplysninger, avhengig av hvilken type krav den har til innkreving.

Kravene som oversendes fra de ulike oppdragsgiverne til Statens innkrevingsentral, registreres og kreves inn ved bruk av ett og samme saksbehandlingssystem. Med mindre særlige grunner tilsier noe annet, er det etter departementets vurdering mest hensiktsmessig om SI er underlagt ett sett av regler om behandling av personopplysninger. Med ett regelverk å forholde seg til, vil det blant annet være enklere å utforme og praktisere enhetlige rutiner for innhenting, oppbevaring og sletting mv. av opplysninger i tråd med de krav lovgivningen oppstiller.

Statens innkrevingsentral fører i dag det sentrale bøteregisteret for politiet, men denne oppgaven skal overføres til KRIPOS. SIs ansvar på dette området vil dermed være begrenset til innkrevingen av bøter og andre krav tilkjent i offentlig straffesak. Etter departementets oppfatning bør SIs behandling av personopplysninger i den forbindelse da reguleres av personopplysningsloven på samme måte som ved innkrevingen av andre krav.

Endringen kan gjennomføres ved å oppheve påtaleinstruksens bestemmelse om at Statens innkrevingsentral er en del av påtalemyndigheten. SI ble gitt påtalemyndighet av hensyn til sammenhengen i strafferettspleien, jf. kgl. res. 11. septem-

ber 1992. Det uttales her at tilknytning til påtalemyndigheten blant annet innebærer at Riksadvokaten kan gi direktiver om innkrevingen, både generelt og i enkeltsaker. Videre ble det ansett hensiktsmessig at statsadvokaten avgjør klager som ikke skal behandles av tingretten etter tvangfullbyrdelseslovens regler. Begrunnelsen for at SI skal være påtalemyndighet, gjør seg ikke gjeldende i like stor grad etter at det faglige og administrative ansvaret for SI ble overført til Finansdepartementet. Påtalemyndighetens behov for å styre innkrevingen kan ivaretas ved at det tas inn bestemmelser om instruksjonsmyndighet mv. i samarbeidsavtale med SI. Samtidig foreslås det klargjort at Statens innkrevingsentral er behandlingsansvarlig for personopplysninger i forbindelse med ivaretagelse av oppgaver etter SI-loven og oppgaver etter tvangfullbyrdelsesloven. Det vises til lovutkastet § 6.

Personopplysningsloven legger en rekke plikter på den som er behandlingsansvarlig etter lovens § 2 nr. 4. Statens innkrevingsentral skal som nevnt være behandlingsansvarlig for personopplysninger den håndterer når den ved lov eller departementsbeslutning er pålagt å utføre en oppgave. Dette innebærer blant annet at SI skal sørge for at opplysningene behandles i samsvar med grunnkravene i personopplysningsloven § 11, og dessuten skal oppfylle bestemmelsene om informasjon om behandling av personopplysninger i lovens kapittel 3.

Statens innkrevingsentral behandler opplysninger som er sensitive etter personopplysningsloven § 2 nr. 8, eksempelvis opplysninger om at en skyldner er dømt for en straffbar handling. Lovens utgangspunkt er at man må ha konsesjon for å behandle slike opplysninger, jf. § 33 første ledd. Det følger imidlertid av § 33 fjerde ledd at organer for stat og kommune ikke har konsesjonsplikt når behandlingen av opplysningene har hjemmel i lov. Datatilsynet har i vedtak 19. april 2009 lagt til grunn at SI ikke har konsesjonsplikt etter personopplysningsloven når innkrevingen har hjemmel i lov. For å skape klarhet foreslår departementet likevel en bestemmelse i SI-loven som fastslår dette konsesjonsfritaket.

Departementet foreslår også at det i forskrift skal kunne fastsettes at SI er unntatt fra meldeplikt etter personopplysningsloven § 32. Et av hovedformålene med reglene om meldeplikt er at Datatilsynet gjøres kjent med behandlingen av personopplysninger som den behandlingsansvarlige planlegger å gjennomføre. For SIs del vil imidlertid behandlingen av personopplysninger følge

av de lov- eller forskriftsbestemmelser som pålegger SI å foreta innkrevingen.

Det vises til lovutkastet § 6 annet og tredje ledd.

10.3 Særlig om rett til innsyn i opplysninger

10.3.1 Gjeldende rett

Personopplysningsloven § 18 annet ledd gir enhver rett til innsyn i opplysninger som en behandlingsansvarlig har registrert om vedkommende. En skyldner kan i medhold av denne bestemmelsen be om å få vite hvilke opplysninger Statens innkrevingsentral har om ham eller henne, så langt SI er omfattet av personopplysningsloven, jf. ovenfor.

Videre følger det av straffeprosessloven § 456 sjette ledd annet punktum at enhver har rett til innsyn i de opplysninger som SI har lagret elektronisk om vedkommende og som holdes tilgjengelig for andre namsmyndigheter. I forarbeidene, Ot.prp. nr. 66 (2004-2005) s. 28 f, er det uttalt at bestemmelsen ble gitt for at skyldneren skal ha krav på innsyn i opplysninger SI har lagret om ham eller henne som ledd i behandlingen av saker etter rettspleielovene.

10.3.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet å videreføre straffeprosesslovens bestemmelse om innsynsrett for skyldneren i den nye loven om Statens innkrevingsentral.

10.3.3 Høringsinstansenes merknader

Datatilsynet støtter forslaget om å lovfeste at den registrerte har rett til innsyn i egne personopplysninger. *Datatilsynet* fremholder at muligheten til å gjøre seg kjent med de opplysninger som knytter seg til egen person er en sentral del av personvernet og en forutsetning for at den registrerte skal kunne ivareta egne interesser. Tilsynet mener begrensningen som ligger i at retten til innsyn bare gjelder opplysninger ”som holdes tilgjengelig for andre namsmyndigheter”, ikke er tilstrekkelig begrunnet.

Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet er opptatt av det samme spørsmålet og uttaler at ”[i] samsvar med personopplysningsloven § 18, legger FAD til grunn at de registrerte har full innsynsrett i alle personopplysninger som er registrert om dem hos SI.”

10.3.4 Departementets vurderinger

Personvern hensyn talar sterkt for at den det gjelder, må ha rett til innsyn i de til dels omfattende opplysningene som Statens innkrevingsentral vil ha lagret om vedkommende. Ettersom det foreslås at personopplysningsloven skal gjelde fullt ut for SIs virksomhet, vil en slik innsynsrett følge av denne lovens § 18 annet ledd. Av informasjons-hensyn går departementet likevel inn for å gi en egen bestemmelse i SI-loven om innsynsrett. Bestemmelsen er ikke ment å innebære noen begrensning i retten til innsyn som følger av personopplysningsloven § 18.

Departementet foreslår at enhver skal kunne kreve innsyn i de opplysninger som Statens innkrevingsentral har elektronisk lagret om ham eller henne. Innsynsretten gjelder uavhengig av hvilken kilde opplysningene kommer fra i utgangspunktet. Innsynsretten er heller ikke betinget av at opplysningene er hentet inn som ledd i tvangsfullbyrdelse eller at de er tilgjengelige for andre namsmyndigheter.

Dagens bestemmelse om innsynsrett i straffeprosessloven § 456 sjette ledd annet punktum foreslås opphevet.

Det vises til lovutkastet § 6 og forslaget om å oppheve straffeprosessloven § 456 sjette ledd annet punktum.

11 Innhenting og videreformidling av opplysninger

11.1 Innledning

Statens innkrevingsssentral innhenter opplysninger om skyldnernes inntekts- og formuesforhold.

Opplysningene brukes for det første av SI selv når den som særnamsmyndighet skal ta stilling til om det er grunnlag for å beslutte utleggstrekk eller stifte utleggspant. For det andre benytter de øvrige namsmyndighetene seg av opplysninger som SI innhenter. Saksbehandlingssystemet for Statens innkrevingsssentral og de alminnelige namsmyndighetene (SIAN) fungerer slik at de alminnelige namsmyndigheter får informasjon om skyldneres inntekts- og formuesforhold fra tredjeparter via SI. Videreformidlingen skjer elektronisk uten at saksbehandlere hos SI medvirker eller ser opplysningene før de oversendes i hvert enkelt tilfelle. En konsekvens av at saksbehandlingssystemet er innrettet på denne måten, er at de alminnelige namsmyndighetene ikke har tilgang til opplysninger i større utstrekning enn det Statens innkrevingsssentral har hentet inn. Det legges også opp til at namsmyndighetene skal kunne gå inn og se hvilke utleggsforretninger som er utført mot en skyldner.

Statens innkrevingsssentral kan innhente opplysninger fra ulike kilder. Skyldneren selv har opplysningsplikt etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9. SI innhenter i tillegg informasjon fra en rekke tredjeparter. I mange tilfeller skjer dette ved at skyldnerens fødselsnummer eller organisasjonsnummer "vaskes" mot databaser hos offentlige og private institusjoner. Statens Innkrevingsssentral foretar i dag "vask" mot Eiendomsregisteret, Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, Skipsregisteret, Borettsregisteret, Motorvognregisteret, VPS-registeret, Enhetsregisteret, registre hos Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetatens stønadsregister, TONO og GRAMOS medlemsregistre samt Statens landbruksforvaltnings database over mottakere av produksjonstilskudd.

11.2 Gjeldende rett

11.2.1 Innhenting av opplysninger til bruk i Statens innkrevingsssentralers innkreving

11.2.1.1 Innledning

Enkelte av Statens innkrevingsssentralers informasjonskilder er åpne for allmennheten, eksempelvis de ulike rettsvernsregistrene. SI trenger ikke særskilt hjemmel for å få utlevert opplysninger fra disse kildene.

Det er i dag ingen generell lovbestemmelse om i hvilken grad Statens innkrevingsssentral kan innhente taushetsbelagte opplysninger til bruk i innkrevingen. I lov, forskrift og dispensasjonsvedtak er det imidlertid gitt en rekke bestemmelser som gir SI adgang til slik informasjon. Eksempler på lover som har eller gir hjemmel for slike bestemmelser er tvangsfullbyrdelsesloven, ligningsloven, folkeregisterloven, folketrygdloven og arbeids- og velferdsforvaltningsloven. Det beror på en tolkning av hver enkelte bestemmelse hvilke opplysninger som kan kreves utlevert og hvilke vilkår som gjelder for utleveringen. I det følgende gis det en oversikt over enkelte av disse bestemmelsene.

11.2.1.2 Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12

For å undersøke hvilke formuesgoder skyldneren har, kan Statens innkrevingsssentral pålegge tredjepersoner å gi opplysninger om krav som saksøkte har mot dem, og om formuesgoder som de har i sin besittelse og som saksøkte eier, jf tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12. Bestemmelsen gjelder når SI utøver særnamsmyndighet, og kan blant annet benyttes til å få informasjon om skyldnerens bankinnskudd fra banker og kredittinstitusjoner.

Det er bare tredjepersoner som besitter mulige dekningsobjekter, og tredjeparter som skyldneren har krav mot, som kan pålegges opplysningsplikt etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12. Bestemmelsen kan ikke brukes overfor tredjeparter som bare har registrert opplysninger om mulige dekningsobjekter. Dette innebærer for

eksempel at Statens innkrevingsentral ikke kan kreve opplysninger om forsikrede gjenstander fra forsikringsselskaper og om båter som er registrert i Småbåtregisteret.

Tvangsfullbyrdsloven § 7-12 gir bare hjemmel til å pålegge tredjepersoner å gi ut opplysninger i identifiserte enkeltsaker. Bestemmelsen kan ikke brukes til å kreve masseutlevering av opplysninger, eksempelvis lister over alle som har innskudd i en bank eller kredittinstitusjon. Bestemmelsen gir heller ikke adgang til å rette forespørsler til tredjeparter på rutinebasis. I forarbeidene, Ot. prp. nr. 65 (1990-1991) s. 151, er det lagt til grunn at det bør foreligge en viss sannsynlighet for at saksøkte har krav mot tredjeparter, eller at tredjeparter besitter formuesgoder for øvrig som saksøkte eier, før namsmyndighetene retter en forespørsel til vedkommende. Det vil derfor være i strid med § 7-12 dersom Statens innkrevingsentral rutinemessig retter forespørsel i alle saker til alle tredjepersoner som kan være pliktig til å gi ut opplysninger om en skyldner.

11.2.1.3 Ligningsloven § 3-13 nr. 2

Ligningsloven § 3-13 nr. 2 har to bestemmelser som åpner for at taushetsbelagte opplysninger utleveres til Statens innkrevingsentral. Det følger av § 3-13 nr. 2 bokstav i, at taushetsplikten etter loven ikke er til hinder for at det gis opplysninger til namsmyndighetene i saker om utlegg og arrest. Videre følger det av § 3-13 nr. 2 bokstav a, at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger gis til offentlig myndighet som kan ha bruk for dem i sitt arbeid med skatter, toll, avgifter mv. Bestemmelsen gjelder ikke bare i saker om utlegg og arrest. Den praktiske betydningen av bestemmelsen for SI er imidlertid begrenset, ettersom SI på skatte- og avgiftsområdet kun har ansvar for å kreve inn årsavgift på motorvogner.

11.2.2 Videreformidling av opplysninger fra Statens innkrevingsentral til andre namsmyndigheter

Statens innkrevingsentrals adgang til å utlevere opplysninger til andre namsmenn er regulert i straffeprosessloven § 456 sjette ledd første punktum. Det følger av denne bestemmelsen at SI uten hinder av taushetsplikt kan innhente og utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold, og om avholdte utleggsforretninger til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse. I forarbeidene, Ot. prp. nr. 66 (2004-2005) s. 48, er det uttalt følgende:

”Heimelen for vidareformidling vil både gjelde opplysningar som Statens innkrevingsentral sjølv hentar inn etter førespurnad frå andre namsmakter, og slike opplysningar som Statens innkrevingsentral av andre grunnar sit inne med frå før. Alternativet ”innhente” er tatt med for å sikre at SI får heimel til å hente inn og vidareformidle opplysningar frå register m.v sjølv om opplysningane ikkje skal brukast i SIs eigen tvangsfullføring. Ut over dette er endringa ikkje meint å gje SI tilgang til registeropplysningar m.v som sentralen ikkje har tilgang til i dag. Namsmaktene som på denne måten mottok opplysningar som er underlagt teieplikt, vil sjølv ha teieplikt om opplysningane. I kva grad dei alminnelege namsmaktene kan innhente opplysningar frå andre kjelder, vil framleis følgje av dei særskilte heimlane for innhenting av informasjon, mellom anna tvangsfullføringslova § 7-12.”

11.3 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet en generell bestemmelse om at Statens innkrevingsentral uhindret av taushetsplikt skal kunne innhente opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold, herunder fra både offentlige og private registre, til bruk i SIs virksomhet. Departementet foreslo også å videreføre bestemmelsen om at SI kan innhente og utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om avholdte utleggsforretninger til andre namsmyndigheter.

11.4 Høringsinstansenes merknader

Flere høringsinstanser er opptatt av de personvernmessige konsekvensene av de foreslåtte bestemmelsene om innhenting og videreformidling av opplysninger.

Datatilsynet er i sin høringsuttalelse opptatt av Statens innkrevingsentrals rolle som leverandør av opplysninger til andre namsmyndigheter. Tilsynet uttaler at det at relevante opplysninger samles i et felles register som gjøres tilgjengelig for andre, trolig vil kunne bidra til en mer ensartet praktisering av regelverket og ikke nødvendigvis innebære en større trussel mot skyldnernes personvern enn dagens regime. Dette forutsetter imidlertid ifølge denne høringsinstansen at det ikke gis regler som åpner for at det kan innhentes taushetsbelagte personopplysninger i en videre

utstrekning enn det som er nødvendig for at SI skal utføre oppgavene den er pålagt. Datatilsynet uttaler at et felles register krever strenge rutiner som sikrer at det gjøres en konkret vurdering av tilgjengelige opplysningers relevans fra sak til sak, og dessuten at det gis klare regler for tilgangskontroll. Fra høringsuttalelsen siteres:

”I høringsnotatet sies det lite om hvordan det skal sikres at ikke personopplysninger gjøres tilgjengelig for en videre krets av namsmenn og ansatte enn nødvendig. Sterke personvern hensyn tilsier at den enkelte alminnelige namsmann kun skal ha tilgang til opplysninger som knytter seg til de fordringer som namsmannkontoret skal inndrive, og den enkelte ansatte kan ikke ha tilgang til personopplysninger i større grad enn vedkommendes tjenstlige behov tilsier. Det er ikke foreslått bestemmelser som skal ivareta disse kravene. Dette må kunne sies å være en svakhet ved lovforslaget. Datatilsynet anmoder derfor om at det i lovs eller forskrifts form gis bestemmelser som nærmere presiserer kravene til tilgangsbe- grensning.”

Fornyings- kirke og administrasjonsdepartementet har merknader til at det i høringsnotatet foreslås en betydelig utvidet mulighet for Statens innkrevingsentral til å innhente opplysninger i den forstand at det ikke lenger skal være et krav om at opplysninger bare kan hentes fra dem som besitter et dekningsobjekt. Denne høringsinstansen uttaler at det ikke framgår klart om dagens forbud mot masseinnhenting av opplysninger skal videreføres eller avvikles, men legger til grunn at SI også i framtiden må identifisere enkeltsaker som de etterspurte opplysningene kan knyttes til, og det må være en viss sannsynlighet for at tredjeperson faktisk besitter den informasjonen innkrevingsentralen etterspør.

Denne høringsinstansen viser også til at når Statens innkrevingsentral adgang til å innhente opplysninger blir utvidet, så utvides også andre namsmyndigheters tilgang til opplysninger ettersom disse kan hente opplysninger fra innkrevingsentralen. Det anføres at ikke bare staten som kreditor, men også private kreditorer, da får økt informasjonstilfang som er tilgjengelig for dem i inndrivingsprosessen. Fra høringsuttalelsen hitsettes:

”Finansdepartementet synes ikke å ha vurdert eventuelle personvernkonsekvenser av dette,

men uttaler kun at personvern hensyn kan tale mot utvidelsen, for deretter å vise til at de ansatte i SI har taushetsplikt om opplysninger de får kjennskap til i sitt arbeid. FAD påpeker i denne forbindelse at spredning av opplysninger som ikke er offentlig kjent og offentlig tilgjengelig kan oppleves som et personverninn- grep for den registrerte uavhengig av om mot- taker av opplysningene har taushetsplikt. Inngrepet vil kunne forsterkes ved at det ikke bare er ansatte ved SI som vil kunne få tilgang til opplysningene, men også ansatte ved andre namsmyndigheter.”

Denne høringsinstansen anbefaler at det innføres en ordning hvor Statens innkrevingsentral sender gjenpart til den registrerte når SI innhenter opplysninger om inntekts- og formuesforhold. I høringsuttalelsen heter det:

”Gjenparten bør inneholde informasjon om hvilke opplysninger SI har innhentet, og hvem som er kilde. Gjenparten bør sendes umiddelbart etter at SI har mottatt opplysningene. På den måten gis den registrerte informasjon om hvem som besitter informasjon om ham/ henne, noe som i mange sammenhenger er en forutsetning for å ivareta sine interesser i en sak. En slik gjenpartsplikt vil et stykke på vei samsvare med kravene i personopplysningsloven § 20.”

Hovedorganisasjonen Virke uttaler at Statens innkrevingsentral allerede i dag har vide fullmakter til å innhente taushetsbelagt informasjon, og at forslaget i høringsnotatet først og fremst innebærer en samling av dagens fragmenterte og spredte hjemmelsgrunnlag. Også denne høringsinstansen har merket seg at SI skal fungere som informasjonskilde for de alminnelige namsmyndighetene, og gir uttrykk for at en fordel ved et slikt system kan være mer ensartet praktisering av regelverket. Hovedorganisasjonen Virke er likevel opptatt av at:

”(…) det ikke gis regler som åpner for at det kan innhentes taushetsbelagte personopplysninger i en videre utstrekning enn nødvendig, slik at den enkelte namsmann kun bør ha tilgang til opplysninger som knytter seg til de fordringene hans namskontor skal inndrive. Tilgangen til opplysninger bør altså korrespondere med det tjenestemessige behovet til den enkelte ansatte.”

Denne høringsinstansen uttaler at den savner en nærmere redegjørelse for hvordan det skal sikres at personopplysninger ikke gjøres tilgjengelig for en videre krets av personer enn strengt nødvendig. Den ber om at det tas inn forslag til rutiner som sikrer at det gjøres en konkret vurdering av tilgjengelige opplysningers relevans fra sak til sak, og at det gis klare regler for tilgangskontroll.

Justis- og beredskapsdepartementet er enig i at Statens innkrevingsentral bør ha en vid adgang til å innhente opplysninger til bruk i innkrevingen og ved sin egen og andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse. Departementet mener imidlertid at det er nødvendig med en mer detaljert gjennomgang av hvilken opplysningsplikt tredjeparter skal ha overfor SI, og i hvilken grad den skal kunne kreve innsyn i taushetsbelagte opplysninger.

Denne høringsinstansen mener at bestemmelsen om viderefremføring av opplysninger til de alminnelige namsmyndigheter bør plasseres i tvangsfullbyrdsloven.

Norske Inkassobyråers Forening mener Statens innkrevingsentralens innfordringsvirksomhet bør skilles som egen enhet som er uavhengig av de administrative funksjonene ved innkrevingsentralen, herunder driften av saksbehandlingssystemet SIAN. Denne høringsinstansen uttaler at alle som driver med innfordring er avhengig av at man har et velfungerende namsmyndighetsapparat og system for tvangsfullbyrdelse, noe man oppnår best ved at de som skal drive systemutviklingen har dette som hovedoppgave. Fra høringsuttalelsen hitsettes:

”Rent personvernmessig vil man også få en gevinst fordi man ved dette vil kunne begrense innfordringsenheten ved SIs innsyn i mer enn det de egentlig trenger. All informasjon skal selvfølgelig gjøres tilgjengelig for den alminnelige namsmann, men det er NIFs syn at SI bør ha et begrenset innsyn likt det de øvrige inkassobyråene har. Det vil si at personopplysningslovens regler skal gjelde for SIs innsyn i likhet med de øvrige inkassobyråene. Videre at de vilkår som gjelder for anvendelse av kredittopplysninger, vilkår gitt i kredittopplysningskonsepsjoner fra Datatilsynet, også bør gjelde for SI.”

Statens innkrevingsentral uttaler at den foreslåtte bestemmelsen om innhenting av taushetsbelagt informasjon etablerer et klart hjemmelsgrunnlag for å hente inn opplysninger som ikke er allment tilgjengelige. SI oppfatter forslaget slik at det også gir hjemmel til å innhente informasjon til bruk ved

vurdering av om det skal iverksettes tvangsinnfordring, noe som vil gi en smidigere behandling av misligholdte krav.

Statens innkrevingsentral støtter forslaget om å videreføre bestemmelsen om innhenting og viderefremføring av opplysninger til andre namsmyndigheter.

11.5 Departementets vurderinger

11.5.1 Innhenting av opplysninger til bruk under Statens innkrevingsentralens innkreving

Som det fremgår av avsnitt 10.3 er bestemmelsene om adgang for Statens innkrevingsentral til å innhente taushetsbelagt informasjon fra tredjeparter i dag spredt på en rekke steder i særlovgivningen, forskriftsverket og i dispensasjonsvedtak. Departementet foreslo i høringsnotatet en generell bestemmelse om at SI kan innhente taushetsbelagte opplysninger fra offentlige og private aktører. Bestemmelsen inneholdt etter sin ordlyd ingen skranker i adgangen til å kreve opplysningene utlevert, utover at de må være til bruk ved SIs tvangsfullbyrdelse.

Hensynet til en effektiv innkreving tilsier at Statens innkrevingsentral bør ha vid adgang til å innhente informasjon om skyldnerens inntekts- og formuesforhold. Samtidig taler personvern hensyn for at SI ikke gis en videre adgang til å innhente informasjon enn det er et begrunnet behov for. Departementet er derfor enig med Justis- og beredskapsdepartementet som i sin høringsuttalelse gir uttrykk for at det bør foretas en nærmere gjennomgang av hvilke opplysninger SI skal kunne innhente.

For det første bør det etter departementets mening vurderes om SI på noen punkter skal gis videre adgang til å gjøre bruk av taushetsbelagte opplysninger som den allerede i dag innhenter.

Namsmyndighetenes adgang til å innhente taushetsbelagte opplysninger etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12 forutsetter etter lovens oppbygning at det foreligger en begjæring om utlegg fra en saksøker. Det vil ikke foreligge noen slik begjæring når Statens innkrevingsentral som særnamsmyndighet selv tar utlegg i skyldnerens formuesgoder. Det kan derfor reises spørsmål ved om SI kan innhente informasjon i medhold av denne bestemmelsen når den undersøker om skyldneren har aktiva som gir grunnlag for å tvangsinnfordre et uoppgjort krav. Reelt sett befinner SI seg likevel på dette tidspunktet i innkrevingsprosessen på samme stadiet som de

alminnelige namsmyndighetene når de undersøker hvilke formuesgoder skyldneren har. Etter departementets vurdering bør SI da ha tilsvarende adgang til å innhente taushetsbelagte opplysninger på de vilkår som gjelder etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 til bruk ved vurderingen av om det skal iverksettes tvangsinnfordring av uoppgjort krav. Departementet foreslår derfor en bestemmelse som klargjør dette i den nye loven. Bestemmelsen vil ikke gi SI adgang til å innhente flere taushetsbelagte opplysninger enn det den kan i dag, men regulerer hvilket tidspunkt opplysningene kan hentes inn på.

Det vises til lovutkastet § 5 første ledd.

I medhold av ligningsloven § 3-13 nr. 2 bokstav i kan Statens innkrevingssentral få opplysninger fra ligningsmyndighetene i saker om utlegg og arrest. Opplysninger som innhentes etter denne bestemmelsen kan på samme måte som etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 gi SI oversikt over formuesgoder skyldneren er eier av. Imidlertid kan det også her reises spørsmål ved om bestemmelsen gjelder på det stadiet i innkrevingssprosessen hvor kravet ikke er gjort opp ved forfall, men før SI har tatt stilling til om det skal iverksettes tvangsinnfordring.

I medhold av § 3-13 nr. 2 bokstav a kan SI innhente ligningsopplysninger i saker om innkreving av skatte- og avgiftskrav. Denne bestemmelsen gir SI adgang til å innhente opplysninger på alle stadier i innkrevingssprosessen, herunder også når den undersøker om skyldneren har formuesgoder som det kan tas utlegg i. Men det er altså lagt begrensninger på hvilket formål opplysningene kan brukes til.

Samlet sett kan de to bestemmelsene i ligningsloven medføre at det gjelder uhensiktsmessige begrensninger i på hvilken måte SI kan utnytte opplysninger på, i den forstand at den ene gir adgang til bruk av opplysninger ved innkreving av alle typer krav, men med tidsmessig skranke, mens den andre åpner for bruk av opplysninger på alle stadier i innkrevingen, men bare av bestemte kravstyper. Hensynet til en effektiv innkreving tilsier da etter departementets oppfatning at opplysningene SI allerede har eller kan innhente, skal kunne brukes ved innkrevingen av alle krav SI har i oppgave å kreve inn.

Departementet foreslår derfor at det fastsettes i den nye loven at SI kan innhente opplysninger etter ligningsloven § 3-13 nr. 2 bokstav a, og at disse kan brukes ved vurderingen av om det skal iverksettes tvangsinnfordring av krav som skyldneren ikke har betalt ved forfall. Etter departementets vurdering vil hensynet til skyldnerens

personvernshensyn ikke være til hinder for at det gis en slik bestemmelse. Som nevnt i avsnitt 10.2 benytter SI det samme saksbehandlingssystemet ved innkreving av alle kravene den har i oppgave å kreve inn.

Det vises til lovutkastet § 5 første ledd.

For det andre bør det etter departementets oppfatning vurderes om Statens innkrevingssentral skal gis adgang til å innhente flere opplysninger enn det den kan i dag.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 er det et vilkår for å pålegge tredjepersoner opplysningsplikt at de er i besittelse av formuesgoder som tilhører skyldneren. Det er ikke tilstrekkelig at tredjepersonene har registrert opplysninger om at skyldneren eier slike formuesgoder, eventuelt er i andres besittelse.

NAV's innkrevingssentral kan i medhold av bidragsinnkrevingssloven § 21 annet ledd kreve at forsikringsselskaper gir opplysninger om midler som tilhører den bidragspliktige. Etter departementets vurdering bør Statens innkrevingssentral få en tilsvarende adgang til å pålegge forsikringsselskaper å utlevere opplysninger om gjenstander som skyldneren har forsikret hos dem. Opplysningene skal SI blant annet kunne bruke ved vurdering av om det skal iverksettes tvangsinnfordring av krav som skyldneren ikke betaler frivillig ved forfall.

Det vises til lovutkastet § 5 annet ledd.

Departementet foreslår en bestemmelse om at Statens innkrevingssentral på tilsvarende måte skal kunne pålegge den som fører Småbåtregisteret, å utlevere opplysninger om båter som en skyldner har registrert der. Småbåtregisteret er i dag et frivillig register over båter som ikke er registreringspliktig i skipsregisteret. Registeret føres av Redningsselskapet etter avtale med Finansdepartementet.

Det vises til lovutkastet § 5 tredje ledd.

I høringsrunden er det reist spørsmål ved om det skal være et vilkår for utlevering av taushetsbelagt informasjon at SI må identifisere enkeltsaker som de etterspurte opplysningene kan knyttes til, og om det må være en viss sannsynlighet for at tredjeperson faktisk besitter den informasjonen som SI etterspør.

Departementet viser til at det som nevnt i avsnitt 11.2.1, vil bero på en tolkning av hver enkelt bestemmelse hvilke taushetsbelagte opplysninger som kan innhentes og hvilke vilkår som gjelder for informasjonsinnhentingen. Det fremgår av redegjørelsen at det gjelder et vilkår om identifikasjon av enkeltsaker og et krav om en viss sannsynlighet for at tredjeparten har relevant

informasjon når opplysninger hentes inn i medhold av tvangfullbyrdelsesloven § 7-12. Ved innhenting av opplysninger i medhold av andre bestemmelser gjelder det på den annen side ikke et tilsvarende krav, eksempelvis ved informasjon fra Skatteetaten i medhold av ligningsloven § 3-13 og folkeregisterloven § 14.

I loven om Statens innkrevingsentral foreslås det enkelte nye bestemmelser om innhenting av taushetsbelagt informasjon. Departementet legger til grunn at det skal gjelde et krav om identifikasjon av enkeltsaker, og det må foreligge en viss sannsynlighet for at tredjeparten har informasjon når SI henter inn opplysninger etter tvangfullbyrdelsesloven § 7-12 til bruk ved vurderingen av om det skal iverksettes tvangsinnfordring. Når opplysninger innhentes fra ligningsmyndighetene, forsikringsselskaper og Småbåtregeret, bør det etter departementets vurdering ikke gjelde tilsvarende vilkår. I disse tilfellene er det tale om innhenting av informasjon fra registre, ikke fra dem som opplysningene angår. Behovet for å begrense adgangen til innhenting foreligger da ikke på samme måte som for informasjon som innhentes etter tvangfullbyrdelsesloven § 7-12.

I høringen er det også tatt til orde for at Statens innkrevingsentral skal sende gjenpart til den registrerte når den innhenter informasjon om han eller henne fra tredjeparter.

Departementet foreslår i kapittel 10 at personopplysningsloven skal gjelde for Statens innkrevingsentral. Lovens § 20 har regler om plikt til å sende informasjon til den registrerte ved innsamling av personopplysninger. Etter departementets vurdering bør denne bestemmelsen reguleres om og i hvilket omfang SI skal varsle skyldneren om informasjonsinnhentingen. Det følger av § 20 første ledd at den behandlingsansvarlige skal informere den registrerte om hvilke opplysninger som samles inn mv. så snart opplysningene er innhentet. I annet ledd er det fastsatt unntak fra gjenpartsplikten dersom innhentingen av opplysninger er uttrykkelig fastsatt ved lov. Begrunnelsen for dette unntaket er at loven selv gir varsel om innhentingen og at den registrerte dermed kan be om informasjonen i medhold av personopplysningsloven.

Departementet legger på denne bakgrunn til grunn at Statens innkrevingsentral ikke trenger

å sende gjenpart til den registrerte når den innhenter taushetsbelagte opplysninger i medhold av de ulike lovbestemmelser om dette.

11.5.2 Innhenting og videreformidling av opplysninger fra Statens innkrevingsentral til andre namsmyndigheter

Statens innkrevingsentral kan i medhold av straffeprosessloven § 456 sjette ledd første punktum innhente og videreformidle opplysninger til bruk ved andre namsmyndigheters tvangfullbyrdelse. Bestemmelsen utgjør det rettslige grunnlaget for at SI skal fylle rollen som leverandør av informasjon til andre namsmyndigheter. Som det framgår av avsnitt 10.2.2 omfatter videreformidlingsadgangen både opplysninger som SI selv henter inn, og opplysninger som den sitter med fra før.

Som følge av at de øvrige reglene om Statens innkrevingsentral tas ut av straffeprosessloven, bør § 456 sjette ledd første punktum oppheves. Departementet er enig med Justis- og beredskapsdepartementet i at bestemmelsen bør videreføres i tvangfullbyrdelsesloven.

Det vises til forslag til tvangfullbyrdelsesloven ny § 2-16 og forslaget om å oppheve straffeprosessloven § 456 sjette ledd første punktum.

Flere høringsinstanser er opptatt av at det i loven også bør reguleres når de alminnelige namsmyndigheter kan anmode om informasjon. Det samme gjelder regulering av behandlingen hos de alminnelige namsmenn av den informasjon som blir innhentet. Departementet viser til at adgangen til å innhente informasjon etter f. eks. tvangfullbyrdelsesloven § 7-12 "er begrenset til identifiserte enkeltsaker", jf. avsnitt 11.2.1.2. Denne begrensningen gjelder også for den alminnelige namsmann. De alminnelige namsmenn vil dermed ikke lovlig kunne anmode Statens innkrevingsentral om å innhente informasjon fra tredjemenn dersom dette vilkåret ikke er oppfylt. Dersom den informasjon som innhentes av SI og som videreformidles er underlagt regler om taushetsplikt, vil denne taushetsplikten også gjelde for den alminnelige namsmann, jf. uttalelse i Ot. prp. nr. 66 (2004-2005) s. 48 (siteret i avsnitt 11.2.2).

12 Forsinkelsesrente ved forsinket betaling

12.1 Gjeldende rett

Det er gitt ulike bestemmelser om rente, gebyr og avgift mv. ved forsinket betaling av krav Statens innkrevingsentral har fått innkrevingsansvaret for. Formålet med bestemmelsene er å gi skyldneren et oppfylleelsespress slik at betalingsforpliktelsen oppfylles.

Forsinkelsesrenteloven gjelder pengekrav på formuerettens område. Loven kommer til anvendelse på de privatrettslige kravene SI krever inn. Loven er derimot ikke direkte anvendelig på offentligrettslige krav. For enkelte av de offentligrettslige kravene SI har innkrevingsansvaret for, er det likevel bestemt at det ved forsinket betaling påløper renter etter satsen som tilsvaret den til enhver tid gjeldende rente fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven. Et eksempel på dette er avgift etter el-tilsynsloven.

Etter straffeprosessloven § 456 femte ledd kan bøtelagte pålegges å betale renter og gebyr på ubetalte bøter. Etter forskrift 9. august 1991 nr. 541 om gebyr og renter på bøter, vil det kunne påløpe både gebyr og rente med samme sats som etter forsinkelsesrenteloven dersom bøtekrav ikke betales.

For noen kravstyper som Statens innkrevingsentral krever inn, påløper det gebyr eller tilleggsgift i stedet for rente dersom kravet ikke betales rettidig. Eksempler på dette er årsavgift på motorvogn og kringkastingsavgift etter lov 12. april 1992 nr. 127 om kringkasting.

I en del tilfeller er det verken fastsatt bestemmelser om renter, gebyr eller avgift ved forsinket betaling. Dette gjelder eksempelvis for avgifter etter lotteriloven og forsinkelsesgebyr etter regnskapsloven.

12.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet en bestemmelse om renter for krav hvor det ikke er gitt lovregler om rente, avgift, gebyr eller tilsvarende ved forsinket betaling. Renten skal ifølge forslaget beregnes fra det tidspunkt kravet er

overført til Statens innkrevingsentral og frem til betaling skjer, likevel slik at renter tidligst påløper fra forfallstidspunktet for kravet. Rentesatsen tilsvaret den til enhver tid gjeldende rente fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven.

Høringsnotatet inneholdt også en bestemmelse om at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om beregning av renter, herunder at det ikke skal beregnes renter for enkelte kravstyper.

12.3 Høringsinstansenes merknader

Norske Inkassobyråers forening gir uttrykk for at den foreslåtte bestemmelsen innebærer et nytt, alternativt og svært upresist system for beregning av forsinkelsesrente. Denne høringsinstansen mener forsinkelsesrenteloven bør gjelde fullt ut for krav som kreves inn av Statens innkrevingsentral.

Justis- og beredskapsdepartementet uttaler at forsinkelsesrenten etter SI-loven bør løpe fra 30 dager etter at skyldneren har mottatt varsel om at rente vil påløpe ved forsinket betaling. Dette fordi bestemmelsen skal fange opp de tilfellene hvor det ikke løper rente på annet grunnlag. Denne høringsinstansen uttaler også at det bør være åpning for at det kan fastsettes en lavere rentesats enn den alminnelige forsinkelsesrente, som et alternativ til å fastsette at det ikke skal betales rente.

Politidirektoratet viser til at Namsfogden i Oslo uttaler at renteplikt bør inntre allerede ved forfall, og at rentebestemmelsene bør fastsettes i den enkelte særlov. Det er i følge Politidirektoratet svært uheldig at den materielle renteplikt gjøres avhengig av om kreditor benytter Statens innkrevingsentral som inkassator eller ei. Direktoratet mener også at det er uheldig at renten løper fra det tidspunktet kravet overføres til SI, ettersom det da vil være umulig for skyldneren å vite når renteplikten inntre. Denne høringsinstansen uttaler videre at det ikke er tilstrekkelig begrunnet at SI skal kunne kreve renter av et krav som iht. til et alminnelig tvangsgrunnlag, eksempelvis en dom, ikke er rentebærende.

12.4 Departementets vurderinger

Departementet er av den oppfatning at det bør påløpe renter e.l. ved forsinket betaling av krav som Statens innkrevingsentral har ansvaret for å kreve inn. Fravær av rentebestemmelser vil kunne bidra til å svekke oppfyllelespresset som påhviler debitor, og det blir da vanskeligere for SI å utføre innkrevingsoppdraget.

Departementet viderefører derfor forslaget fra høringsnotatet om en egen rentebestemmelse i loven om Statens innkrevingsentral for kravstyper hvor det ikke i lov eller forskrift er fastsatt regler om renter, gebyr eller lignende ved forsinket betaling. Når det i særlovgivningen er fastsatt egne bestemmelser om renter mv., er det fortsatt disse bestemmelsene som vil gjelde.

Flere høringsinstanser har hatt innvendinger mot at renteplikten skal inntre fra det tidspunkt

kravet overføres til SI. Departementet er enig i at løsningen ikke er fullt ut hensiktsmessig. Det foreslås derfor at renten først skal løpe fra 30 dager etter at det er sendt varsel om at renter vil påløpe ved forsinket betaling. Renten løper inntil betaling skjer. Skyldneren får dermed informasjon om renteplikten som oppstår dersom kravet ikke innfris. Rentevarselet kan sendes både av SI og det organet som kravet kommer fra, avhengig av arbeidsdelingen mellom dem.

Det vises til lovutkastet § 7 første ledd.

Departementet foreslår videre at det i forskrift skal kunne gis nærmere regler om renteberegningen, herunder at det skal løpe rente etter en lavere sats enn det som følger av forsinkelsesrenteloven, eller at det ikke skal løpe renter i det hele tatt.

Det vises til lovutkastet § 7 annet ledd.

13 Partsrepresentasjon

13.1 Gjeldende rett

Det finnes ingen generelle lovbestemmelser som regulerer om og i hvilken utstrekning Statens innkrevingsentral kan ivareta statens partsstilling (som stedfortreder) ved tvangsforretning for de alminnelige namsmyndigheter og annen rettslig behandling under innkreving og sikring av kravene som SI krever inn.

I samarbeidsavtalene mellom Statens innkrevingsentral og den enkelte oppdragsgiver, er SI gjennomgående gitt myndighet til å behandle saker om konkurs, tvangsavvikling, dødsbo og gjeldsforhandlinger etter konkursloven og gjeldsordningsloven. Hvilken myndighet SI har når den opptrer på den enkelte oppdragsgivers vegne, kan variere for de ulike kravene.

Etter de alminnelige reglene om partsstilling (utenom i namsmannsprosessen) er departementet rett saksøkt i saker om rettslig prøving av Statens innkrevingsentralens avgjørelser som beror på myndighetsutøvelse.

13.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet en bestemmelse om at Statens innkrevingsentral ivaretar statens partsstilling (som stedfortreder) ved tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring, konkursbegjæring, tvangsakkord, gjeldsforhandling, gjeldsordning og behandling av dødsbo under innkreving og sikring av krav den har til innkreving. Departementet foreslo videre at SI skal utøve statens partsstilling ved rettslig prøving av avgjørelser ellers etter SI-loven, men med mulighet for departementet til å gi instruks om utøvelsen av partsstillingen og å overta partsstillingen i enkeltsaker eller i grupper av saker.

13.3 Høringsinstansenes merknader

Politidirektoratet uttaler:

”Sogn og Fordane politidistrikt påpeker at: ”Det er uklart om midlertidig sikring er ensbetydende med midlertidig forføyning etter tvisteloven kap 34. Bestemmelsen vil først og fremst være aktuell der staten er saksøker. Det vil jo være statlige krav som i utgangspunktet skulle ligge under eksempelvis Justisdepartementet, men en slik intern koordinering må være mulig å få gjennomført. Det ville imidlertid være ønskelig å få bedre avklart om bestemmelsen vil ha betydning for en privat part som krever midlertidig forføyning mot staten (som ikke reguleres av tvangsl § 1-2) jfr. tvisteloven § 2-5 (1) og domstoll. § 191.”

Ifølge utkastets § 9 tredje ledd kan departementet gi instruks om utøvelsen av statens partsstilling generelt og i enkeltsaker.

Namsfogden i Oslo uttaler til dette at det er ”noe uheldig om SIs råderett over kravet og fullmakter reguleres av særavtaler mellom kreveier og SI. Dette er forhold omverdenen ikke vil ha kunnskap om og som derfor gjør SIs posisjon uklar. Tatt i betraktning den store og uensartede kravgruppen SI behandler, gir den foreslåtte bestemmelsen bare en delvis klargjøring og opprydding i SIs stilling. Det er åpenbart behov for reservasjonene i § 9 siste ledd.”

Det er ikke angitt eller omtalt hvorvidt § 9 skal ha betydning for vernettinget. Det bør videre vurderes å innta en bestemmelse som regulerer SIs stilling når kreditor ikke er ”staten”.

Statens innkrevingsentral mener det er positivt at den gis en lovfestet rett til å opptre som partsrepresentant på statens vegne i saker om tvangsfullbyrdelse mv. Den uttaler at dette vil skape klarhet for domstolene, prosessfullmektiger og parter.

Toll- og avgiftsdirektoratet uttaler at høringsnotatet legger opp til en betydelig utvidelse av SIs fullmakter til å opptre som statens partsrepresentant. Direktoratet antar at det vil oppstå en god del

utfordringer dersom SI skal ha ansvaret for all rettslig tvangsinnfordring av de mange kravstyper den har ansvaret for å kreve inn. Geografiske utfordringer og utfordringer knyttet til behov for inngående fagkunnskap om kravene i saker der selve fastsettelsen av kravet er tema, trekkes særlig frem. Toll- og avgiftsdirektoratet viser til at SI ikke utøver partsstillingen, men bare opptrer som prosessfullmektig når den krever inn krav på direktoratets vegne. Denne høringsinstansen gir uttrykk for at den nye lovens bestemmelse om partsstilling må utformes på en slik måte at innkrevingen kan gjennomføres på den måten oppdragsgiver og innkrevingsentralen har avtalt. Direktoratet foreslår på denne bakgrunn at bestemmelsen utformes som følger:

”Med mindre annet er avtalt utøver Statens innkrevingsentral statens partsstilling ved tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring, konkursbegjæring, tvangsakkord, gjeldsforhandling, gjeldsordning og behandling av dødsbo i forbindelse med innkreving og sikring av krav etter denne loven.”

Direktoratet viser videre til at det i lovutkastet er foreslått at Statens innkrevingsentral skal utøve partsstillingen i saker om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring. Dette innebærer partsrettigheter utover de typetilfeller som er opplistet av høringsnotatet, og begrunnelse for slike partsrettigheter er således ikke angitt.

13.4 Departementets vurderinger

Etter departementets vurdering bør det klargjøres i hvilken grad Statens innkrevingsentral skal kunne opptre som partsrepresentant for staten i saker for domstolene mv. under innkrevingen.

I samarbeidsavtalene med den enkelte oppdragsgiver kan det være fastsatt nærmere bestemmelser om hvilken adgang SI har til å opptre som partsrepresentant. Departementet går inn for å videreføre denne ordningen som legger til rette

for at SI og oppdragsgiveren kan fordele myndigheten seg i mellom på den mest hensiktsmessige måten i hvert enkelt tilfelle. Det er imidlertid behov for bestemmelser om hvilken myndighet SI skal ha i de tilfellene der partsspørsmålet ikke er nærmere regulert i samarbeidsavtale.

Departementet foreslår derfor at med mindre det er avtalt noe annet, skal Statens innkrevingsentral ivareta statens partsstilling (stedfortreder). Enkelte høringsinstanser har tatt opp at det kan oppstå uklarhet om hvilke saker bestemmelsen er ment å omfatte, slik bestemmelsen var formulert i høringsnotatet. Etter en nærmere vurdering er departementet kommet til at det vil være mer hensiktsmessig at SI gis en generell adgang til å ivareta partsstillingen (stedfortreder) for de krav de har til innkreving. Departementet vil i instruks kunne gi mer detaljerte regler for hvilke saker og hvilke tilfeller bestemmelsen skal gjelde, jf. nedenfor.

Det vises til lovutkastet § 9 første ledd.

Statens innkrevingsentral vil treffe avgjørelser etter den nye SI-loven som kan prøves for domstolene. Etter de alminnelige reglene skal slike saker rettes mot staten og partsstillingen utøves av departementet. Selv om det på årsbasis ikke vil være tale om et stort antall saker, er det upraktisk at hovedregelen skal være at det er departementet som opptrer som part. Departementets forslag til lovutkastet § 9 første ledd innebærer derfor også at SI ivaretar partsstillingen (stedfortreder) ved rettslig prøving av avgjørelser etter den nye loven.

Det er ønskelig at departementet har mulighet til å gi instruks om utøvelse av statens partsstilling generelt og i enkeltsaker, samt å ha mulighet til å kunne beslutte at SI ikke skal ha stedfortrederstillingen i enkeltsaker eller grupper av saker.

Det vises til lovutkastet § 9 annet ledd.

Denne reguleringen angår ikke sivile rettstvister rettet mot SI som kontraktspartner, arbeidsgiver, skadevolder mv. I slike rettssaker gjelder de alminnelige sivilprosessuelle regler om søksmål mot staten.

14 Innkreving av krav på erstatning for personskade voldt ved straffbar handling som er idømt i sivil sak

14.1 Gjeldende rett

Det er adgang til å fremme et erstatningskrav mot en siktet i en straffesak i forbindelse med straffesaken dersom erstatningskravet springer ut av handlingen som straffesaken gjelder, jf. straffeprosessloven § 3 første ledd.

Erstatning og andre pengekrav som er tilkjent en fornærmet eller annen skadelidte i en offentlig straffesak, innkreves av Statens innkrevingsentral dersom den berettigede ønsker det, jf. straffeprosessloven § 455 tredje ledd annet punktum. Dersom kravet på den annen side er tilkjent i en sivil sak, må skadelidte selv inndrive kravet. Hvis skadevolderen ikke betaler frivillig, kan skadelidte begjære kravet tvangsfullbyrdet gjennom de alminnelige namsmyndighetene.

14.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet en bestemmelse i straffeprosessloven om at adgangen til å få innkrevingsbistand fra Statens innkrevingsentral skal utvides til også å gjelde erstatningskrav som er idømt i visse sivile saker. Det var ifølge forslaget et vilkår at erstatningskravet faller inn under det saklige virkeområdet til voldsoffererstatningsloven.

14.3 Høringsinstansenes merknader

Alle høringsinstansene som har uttalt seg om spørsmålet, *Politidirektoratet*, *Statens innkrevingsentral* og *Riksadvokaten*, støtter forslaget i høringsnotatet.

Statens innkrevingsentral uttaler at forslaget vil bidra til å oppheve dagens urimelige forskjellsbehandling av skadelidte i slike saker.

To høringsinstanser har hatt merknader til hvor bestemmelsen om innkrevingsbistand bør plasseres. *Justis- og beredskapsdepartementet* uttaler at ordningen bør nedfelles i loven om Statens

innkrevingsentral, og at voldsoffererstatningsloven uansett er et bedre alternativ enn straffeprosessloven. *Riksadvokaten* uttaler at en mulig plassering kan være voldsoffererstatningsloven.

14.4 Departementets vurderinger

Etter departementets vurdering bør voldsofre få hjelp til inndrivning av idømt erstatning for personskade, uavhengig av om erstatningskravet er fastsatt i straffesak eller i sivil sak. For mange som har vært utsatt for en straffbar handling som har krenket liv eller helse, vil det oppleves som urimelig byrdefullt at de selv må stå for innkreving av erstatningen. Skadelidte som er tilkjent erstatning i sivile saker vil allerede kunne ha forklart seg om den skadevoldende handlingen tre ganger, først til politiet og så til domstol i straffesaken, og deretter til domstol igjen i erstatningssaken. Det er da særlig god grunn til å avlaste den skadelidte i den etterfølgende innkrevingsprosessen.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at det bør være adgang til å be om bistand fra Statens innkrevingsentral til å kreve inn erstatningskrav som omfattes av voldsoffererstatningsloven, også dersom kravet er idømt i en sivil sak.

Det saklige virkeområdet for voldsoffererstatningsordningen framgår av voldsoffererstatningsloven § 1. Det følger av hovedbestemmelsen i § 1 første punktum at den som har lidt personskade som følge av en straffbar handling som krenker livet, helsen eller friheten, og dennes etterlatte, har rett til voldsoffererstatning. Slik erstatning ytes likevel ikke for skader som omfattes av bilansvarsloven.

Forslaget innebærer at erstatning for annet enn personkrenkelser ikke kan kreves innfordret gjennom Statens innkrevingsentral. Det kan tenkes mange ulikeartede krav i den kategorien skader som faller utenfor ordningen, for eksempel erstatning for tingsskade etter en henlagt straffesak. Den utvidede adgangen til å få innkrevingsbistand vil videre ikke gjelde for andre skadelidte

enn den som er påført skaden og dennes etterlatte. For tredjepersoner som har erstatningskrav som følge av den straffbare handlingen, for eksempel en arbeidsgiver som har utbetalt lønn under skadelidtes sykefravær, eller et forsikrings-selskap som har krav på regress etter skadeutbetaling til forsikret skadelidt, vil det normalt ikke oppleves like belastende å inndrive kravet på ordi-

nær måte gjennom de alminnelige namsmyndighetene.

Som nevnt i avsnitt 3.4.2 går departementet inn for at det i medhold av loven om Statens innkrevingsentral skal gis en egen forskrift om hvilke krav SI har ansvar for å kreve inn. Bestemmelsen om innkreving av erstatning tilkjent i sivil sak bør etter departementets vurdering gis i denne forskriften.

15 Renter av bøter

15.1 Gjeldende rett

Det følger av forskrift 9. august 1991 nr. 543 om renter og gebyr på bøter § 2 første ledd at dersom boten ikke blir betalt innen den fristen som følger av kravbrevet, skal det sendes purring med angivelse av ny betalingsfrist. Hjemmelsbestemmelsen for forskriften er straffeprosessloven § 456 femte ledd. Ved utstedelsen av purrebrevet ilegges det et gebyr tilsvarende et halvt rettsgebyr. Dersom boten ikke blir betalt innen fristen som er nevnt i purrebrevet, påløper rente etter rentesatsen som er fastsatt i forsinkelsesrenteloven § 3, jf. forskriften § 2 annet ledd.

I tillegg til rentene påløper det etter forskriften § 2 tredje ledd et gebyr lik ett rettsgebyr dersom boten ikke betales innen fristen i purrebrevet. Ved utløpet av denne fristen vil det dermed ha påløpt et samlet gebyr på ett og et halvt rettsgebyr.

I praksis har renter av bøter ikke vært innkrevet siden forskriften trådte i kraft 1. september 1991. Dette skyldes at kostnadene ved å utvikle et datasystem som beregner renter har blitt ansett for å være for høye, og at renter har blitt ansett for å være et dårligere betalingsincitament for bøter enn det gebyr er.

15.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet, i forståelse med Justisdepartementet, at bestemmelsen om renter på bøter skal oppheves.

15.3 Høringsinstansenes merknader

Statens innkrevingsentral viser til at den tidligere har foreslått at bestemmelsen om renter på bøter oppheves og tar til etterretning at forslaget er fulgt opp i høringsnotatet. Ingen andre høringsinstanser har hatt merknader til forslaget.

15.4 Departementets vurderinger

I forståelse med Justisdepartementet foreslår departementet i samsvar med forslaget i høringsnotatet at bestemmelsen om renter på bøter oppheves. Det anses i dag ikke hensiktsmessig at det utvikles rutiner for innkreving av renter av bøter. Rentehjemmelen bør derfor oppheves. For ordinære, mindre bøter vil forsinkelsesgebyrene som påløper oftest overstige et alternativt rentekrav. Det vil da bare være ved særlig store bøter at renter kan antas å få selvstendig betydning som betalingspress. Store bøter, og ikke minst foretaksbøter, vil imidlertid oftest bli betalt innenfor fristene.

Justisdepartementet tar etter det opplyste sikte på å foreta nødvendige endringer av forskrift 9. august 1991 nr. 543 om renter og gebyr på bøter ved at reglene om renter tas ut av forskriften.

16 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om en egen lov for Statens innkrevingsentral er i stor grad en videreføring og presisering av gjeldende rett som i utgangspunktet ikke vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser. Arbeidet hos Statens innkrevingsentral, oppdragsgivere og andre brukere av regelverket antas imidlertid å kunne skje på en enklere og mer effektiv måte som følge av at de alminnelige reglene om SI samles i én lov. Den eksakte effekten er imidlertid vanskelig å tallfeste.

På enkelte punkter inneholder lovforslaget materielle endringer som vil kunne påvirke dekningsgraden av utestående krav. Forslagene om utvidet motregningsadgang og adgang til tvangsdekning i enkle pengekrav antas å kunne effektivisere innkrevingen noe og dermed også gi en noe bedre dekning. Det samme gjelder den foreslåtte

bestemmelsen om forsinkelsesrente for kravstyper der det ikke allerede finnes regler om dette. Effektene av de enkelte forslagene er vanskelige å tallfeste, men departementet legger til grunn at lovforslaget samlet sett ikke har omfattende økonomiske konsekvenser.

Departementet antar videre at forslaget om at voldsofre som er tilkjent erstatning i sivile saker skal kunne kreve innkrevingsbistand fra Statens innkrevingsentral, ikke vil ha store økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige. De fleste erstatningskrav som springer ut av straffbare handlinger blir fremmet i forbindelse med straffesaken. De fleste skadelidte vil dessuten få dekket sine krav gjennom voldsoffererstatningsordningen eller gjennom forsikringsordninger.

17 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1 Lovens virkeområde

Bestemmelsen angir det generelle grunnlaget for Statens innkrevingsentralers virksomhet.

Første ledd første punktum bestemmer at Statens innkrevingsentral innkrever de krav den i lov eller ved departementets bestemmelse er pålagt å innkreve. Bestemmelsen er en videreføring av straffeprosessloven § 456 første ledd annet punktum.

Annet ledd første punktum fastsetter at Statens innkrevingsentralers utenrettslige innkreving foretas etter reglene i loven.

Annet ledd annet punktum fastsetter at Statens innkrevingsentralers kompetanse til å forestå tvangsinnkreving reguleres i tvangsfullbyrdsloven.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift om hvilke kravstyper Statens innkrevingsentral skal kreve inn.

Til § 2 Forholdet til forvaltningsloven

Første ledd fastsetter at forvaltningsloven gjelder for Statens innkrevingsentralers utenrettslige innkrevingsvirksomhet med mindre noe annet er bestemt i lov eller bestemmelse gitt i medhold av lov.

Unntak fra utgangspunktet om at forvaltningslovens regler kommer til anvendelse kan følge både av loven om Statens innkrevingsentral og særlovgivningen.

Annet ledd fastsetter at begrunnelsen for avslag på søknad om lempning på innfordringsmessig grunnlag kan begrenses til å omfatte opplysninger som nevnt i forvaltningsloven § 25 første og annet ledd, dersom begrunnelse etter forvaltningsloven § 25 tredje ledd antas å kunne svekke mulighetene for fremtidig dekning av kravet.

Tredje ledd fastsetter at vedtak i saker om lempning på innfordringsmessig grunnlag etter § 8 ikke kan påklages til overordnet myndighet.

Til § 3 Forholdet til inkassoloven

Første punktum fastsetter at inkassoloven ikke gjelder for Statens innkrevingsentral. I *annet punktum* bestemmes det likevel at Statens innkrevingsentralers innkreving skal være i samsvar med god inkassoskikk.

Til § 4 Motregning

Bestemmelsen regulerer Statens innkrevingsentralers adgang til å gjennomføre motregning i skyldnerens til gode beløp på skatt og avgift.

Første ledd første punktum fastsetter at offentlige krav Statens innkrevingsentral krever inn kan motregnes i skyldnerens krav på til gode skatt eller avgift etter reglene i skattebetalingsloven § 13-1 første ledd. Bestemmelsen gir SI en videre motregningsadgang enn det som følger av ulovfestet rett når tilgodebeløpet som det motregnes i er felleskravet på skatt (formues- og inntektsskatt og trygdeavgift). Med offentlige krav menes krav av offentligrettslig karakter. Privatrettslige krav som tilkommer statlige organer omfattes ikke av bestemmelsen.

Første ledd annet punktum fastsetter at motregningsadgangen også gjelder når Statens innkrevingsentral krever inn erstatning og andre pengekrav tilkjent en fornærmet eller annen skadelidt i offentlig straffesak, og ved innkreving av erstatning som i sivile saker er tilkjent en skadelidt eller dennes etterlatte for krenkelser på liv, helse eller frihet.

Annet ledd fastsetter at bestemmelsene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 gjelder ved motregning etter første ledd, med unntak for tilfeller hvor Statens innkrevingsentral motregner til dekning av samme typer krav.

Tredje ledd slår fast at Statens innkrevingsentralers motregningsadgang i fordringer som tilkommer konkursboer og som er gjenstand for fordeling etter skattebetalingsloven kapittel 8, er begrenset til den andel av fordringen som etter fordelingsreglene tilkommer staten eller folketrygden.

Fjerde ledd fastsetter at bestemmelsene om dekningsrekkefølge i dekningsloven § 2-8 gjelder når Statens innkrevingsentral gjennomfører motregning til dekning av flere krav. Dersom SI motregner til dekning av flere krav på samme prioritetsnivå, skal det eldste kravet dekkes først.

Femte ledd regulerer hvordan motregning skal gjennomføres. *Første punktum* fastsetter at motregning skal skje ved å underrette den som foretar utbetalingen på det offentlige vegne. *Annet punktum* slår fast at skyldneren skal varsles om at motregning foretas og at han eller hun kan klage på motregningen.

Sjette ledd regulerer skyldnerens klageadgang ved motregning i til gode beløp på skatt eller avgift. *Første punktum* fastsetter at motregningen kan påklages til tingretten etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 5-16. *Annet punktum* slår fast at klagefristen er én måned etter at skyldneren mottar motregningserklæringen.

Til § 5 Innhenting av opplysninger

Bestemmelsen regulerer Statens innkrevingsentralers adgang til å innhente informasjon.

Første ledd fastsetter at SI kan innhente opplysninger etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12 og ligningsloven § 3-13 bokstav a og i. Opplysningene kan innhentes til bruk ved vurdering av om det skal iverksettes tvangsinnfordring av krav som skyldneren ikke har betalt ved forfall.

Annet ledd fastsetter at SI kan kreve at forsikringselskaper skal gi innkrevingsentralen opplysninger om forsikrede gjenstander som tilhører en skyldner.

Tredje ledd fastsetter at SI kan kreve opplysninger om båter som tilhører skyldner fra Småbåterregisteret.

Til § 5 Rett til innsyn i opplysninger

Bestemmelsen fastsetter at enhver kan kreve innsyn hos Statens innkrevingsentral i de opplysninger som den har lagret elektronisk om vedkommende. Innsynsretten er direkte knyttet opp mot de opplysningene SI har lagret, og gjelder derfor uavhengig av hvilken kilde opplysningene kommer fra. Innsynsretten er heller ikke betinget av at opplysningene er hentet inn som ledd i tvangsfullbyrdelse eller at de gjøres tilgjengelige for andre namsmenn. Bestemmelsen er ikke ment å innebære noen innskrenkning i innsynsretten som følger av personopplysningsloven § 18.

Til § 6 Forholdet til personopplysningsloven

Første ledd fastsetter at personopplysningsloven skal gjelde med mindre annet er bestemt for Statens innkrevingsentral, samt at SI er behandlingsansvarlig for personopplysninger som er innhentet i forbindelse med ivaretagelsen av oppgaver etter SI-loven og tvangsfullbyrdsloven.

Annet ledd fastsetter at Statens innkrevingsentralers behandling av personopplysninger under innkrevingen er unntatt fra konsesjonsplikt etter personopplysningsloven § 33.

I medhold av *tredje ledd* kan departementet gi forskrift om at Statens innkrevingsentral skal være unntatt fra meldeplikt etter personopplysningsloven § 31.

Til § 7 Renter ved forsinket betaling

Første ledd bestemmer at det påløper forsinkelsesrenter lik den til enhver tid gjeldende rente fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven. Bestemmelsen gjelder for kravstyper der det ikke allerede finnes lov- eller forskriftsbestemmelser om at det løper renter, gebyr eller tilsvarende ved forsinket betaling.

Annet ledd fastsetter at renten løper fra 30 dager etter at det er sendt skriftlig varsel til skyldneren om at det vil påløpe rente ved forsinket betaling. Varselet kan både sendes av Statens innkrevingsentral og organet som kravet kommer fra.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi nærmere regler om beregning av rente, herunder at det for enkelte kravstyper ikke skal beregnes rente eller rente etter en lavere sats enn det som er fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven.

Til § 8 Lempning

Bestemmelsen inneholder generelle regler for SIs innkrevingsvirksomhet.

Første og annet ledd gir hjemmel for SI til å tillate betalingsutsettelse, avdragsvis betaling eller at kravene nedsettes. Bestemmelsen om betalingsutsettelse og avdragsvis betaling innebærer en videreføring av bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 annet ledd første punktum. Adgangen til nedsettelse innebærer en utvidelse av SIs myndighet i forhold til gjeldende rett; likevel uten å gi adgang for SI til nedsettelse av straffeprosessuelle krav som bare kan frafalles gjennom benådning. Vedtak om dette forutsetter at hensynet til innfordringen tilsier det. Det er en forutsetning at tiltaket antas å gi bedre dekning enn fortsatt inn-

fordring, jf. første punktum. Lempningsadgangen etter utkastet § 8 gjelder både under den utenrettslige innkrevingen og når tvangsinnfordring er iverksatt. Adgangen til å lempe under tvangsinnfordringen innebærer en utvidelse av lempningsadgangen i forhold til SIs praksis i dag.

Tredje ledd gir departementet hjemmel for å fastsette nærmere bestemmelser om lempningsadgangen

Til § 9 Partsstilling

Første ledd fastsetter at Statens innkrevingsentral er statens partsrepresentant (stedfortreder) i saker for domstolene og de alminnelige namsmennene vedrørende krav de innfordrer.

Annet ledd fastsetter at departementet kan gi instruks om hvordan Staten innkrevingsentral skal ivareta partsstillingen generelt og i enkeltsaker, samt beslutte at SI ikke skal ivareta partsstillingen (stedfortreder) i enkeltsaker eller grupper av saker.

Til § 10 Ikraftsetting

Bestemmelsen fastsetter at loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Til § 11 Endringer i andre lover

Til lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsregulering

I § 25 foreslås å oppheve bestemmelsene i annet ledd tredje og fjerde punktum om at Statens innkrevingsentral skal innkreve overtredelsesgebyr og at gebyret kan inndrives ved å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr

I § 4 foreslås å oppheve bestemmelsene i fjerde ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn avgift som nevnt i første ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk

Paragraf 38 annet ledd fjerde punktum foreslås endret slik at det fremkommer av bestemmelsen

at Statens innkrevingsentral skal innkreve tilleggsavgift og gebyr med mindre departementet bestemmer annet. Bestemmelsen om at kravene kan inndrives ved å beslutte utleggstrekk foreslås opphevet. Denne delen av bestemmelsen videreføres ved at bestemmelser om at SI skal ha særnamsmyndighet tas inn i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk

I § 43 foreslås å oppheve bestemmelsene i fjerde ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn avgift som nevnt i første og annet ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift

Paragraf 5 annet ledd foreslås endret slik at det fremkommer av bestemmelsen at Statens innkrevingsentral skal innkreve avgift, tilleggsavgift og renter med mindre departementet bestemmer annet. Bestemmelsen om at kravene kan inndrives ved å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant foreslås opphevet. Denne delen av bestemmelsen videreføres ved at bestemmelsen om at SI skal ha særnamsmyndighet tas inn i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp

Paragraf 8 annet ledd foreslås endret slik at det fremkommer av bestemmelsen at Statens innkrevingsentral skal innkreve krav som nevnt i første ledd med mindre departementet bestemmer annet. Bestemmelsen om at gebyret kan inndrives ved å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant foreslås opphevet. Bestemmelsen videreføres ved at bestemmelsen om at SI skal ha særnamsmyndighet tas inn i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker

Paragraf 455 omhandler hvilken myndighet som skal treffe beslutning om fullbyrding av dommer i straffesaker. Bestemmelsen i tredje ledd første punktum om Statens innkrevingsentral gjelder imidlertid hvordan fullbyrdingen nærmere skal skje. Bestemmelsen er derfor overflødig ved

siden av § 456 første ledd. § 455 tredje ledd annet punktum om erstatning til fornærmede mv. passer bedre som § 456 første ledd annet punktum.

Paragraf 456 er i dag hovedbestemmelsen om Statens innkrevingsentral. De mer generelle bestemmelsene om innkrevingsentralen foreslås flyttet til den nye SI-loven eller til tvangsfullbyrdesloven kapittel 2 slik at det i § 456 vil stå igjen de bestemmelsene som gjelder for fullbyrding av pengekrav tilkjent i straffesaker. Første ledd annet punktum om erstatning til fornærmede mv. er hentet fra § 455 tredje ledd annet punktum.

Gjeldende bestemmelse i § 456 første ledd annet punktum foreslås videreført i § 1 første ledd første punktum i SI-loven. Annet ledd gjelder adgang for Statens innkrevingsentral til å beslutte at kravene betales avdragsvis. Bestemmelser om dette foreslås tatt inn i SI-loven § 8 første ledd. Tredje ledd første og annet punktum omhandler i dag Statens innkrevingsentralens særnamnsmyndighet. Bestemmelser om dette foreslås tatt inn i tvangsfullbyrdesloven § 2-14 første ledd. Tredje ledd tredje punktum om gjennomføring av utleggsforretning foreslås opphevet som overflødig fordi tvangsfullbyrdeslovens alminnelige regler skal gjelde når Statens innkrevingsentral utøver særnamnsmyndighet. Bestemmelsen i tredje ledd fjerde punktum om elektronisk kommunikasjon med Statens innkrevingsentral under tvangsfullbyrdesloven § 2-17. Bestemmelsen i fjerde ledd første punktum om at Statens innkrevingsentral kan begjære utlegg hos namsmyndighetene, foreslås videreført i tvangsfullbyrdesloven § 2-14 femte ledd. Bestemmelsene i sjettede ledd om Statens innkrevingsentralens adgang til å videreformidle opplysninger til andre namsmyndigheter og skyldnerens innsynsrett, foreslås videreført i henholdsvis tvangsfullbyrdesloven § 2-16 og SI-loven § 5.

Til lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr

Paragraf 3 fjerde ledd foreslås endret slik at det fremkommer av bestemmelsen at Statens innkrevingsentral skal innkreve krav som nevnt i første ledd med mindre departementet bestemmer annet. Bestemmelsen om at SI kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn krav som nevnt i § 3 fjerde ledd, foreslås opphevet. Bestemmelsen videreføres ved at bestemmelsen om at SI skal ha særnamnsmyndighet tas inn i tvangsfullbyrdesloven § 2-14.

I § 14 sjettede ledd nytt annet punktum foreslås en bestemmelse om at det ikke skal betales retts-

gebyr når Statens innkrevingsentral gjennomfører tvangsdekning i enkle pengekrav. Gjeldende annet punktum blir nytt tredje punktum.

Til lov 20. juni 1986 nr. 35 om mesterbrev i håndverk og annen næring

I § 1 a foreslås å oppheve bestemmelsene i annet ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn krav som nevnt i første ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdesloven § 2-14.

Til lov 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister

I § 5 foreslås å oppheve bestemmelsene i tredje ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn gebyr. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdesloven § 2-14.

Til lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet

I § 40 tredje ledd foreslås å endre bestemmelsen i annet punktum til at Statens innkrevingsentral innkrever kravet nevnt i paragrafen med mindre departementet bestemmer noe annet. Bestemmelsen om at SI kan inndrive kravet ved å beslutte utleggstrekk foreslås opphevet. Bestemmelsen om at SI skal ha særnamnsmyndighet foreslås tatt inn i tvangsfullbyrdesloven § 2-14.

Til lov 16. juni 1989 nr. 54 om offisiell statistikk og Statistisk Sentralbyrå

I § 2-3 foreslås å oppheve bestemmelsene i annet ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn tvangsmulkt som nevnt i første ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdesloven § 2-14.

Til lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m.

I § 10-7 foreslås å oppheve bestemmelsene i annet ledd annet til fjerde punktum om at gebyr innkreves av Statens innkrevingsentral og om at den kan beslutte utleggstrekk, og stifte utleggspant.

Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse

I kapittel 2 har §§ 2-1 til 2-13 blitt del I med overskriften "De alminnelige namsmyndighetene".

Ny del II i kapittel 2 får fire nye paragrafer, §§ 2-14 til 2-17, som regulerer Statens innkrevingsentralens særnamsmyndighet og oppgavene med innhenting og utveksling av informasjon for de alminnelige namsmenn.

Til § 2-14 Statens innkrevingsentralens kompetanse

Bestemmelsen regulerer Statens innkrevingsentralens særnamsmyndighet.

Første ledd fastsetter at SI har generell adgang til å beslutte utleggstrekk eller stifte utleggspant for de kravene den har til innkreving. Det er et vilkår at panterett kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5. Utleggsforretningen kan holdes på SIs kontor etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd.

Annet ledd regulerer Statens innkrevingsentralens adgang til å begjære tvangsdekning i enkle pengekrav. Tvangsdekningen skal da skje etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 del III.

Tredje ledd har nærmere bestemmelser om hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven som gjelder når Statens innkrevingsentral benytter kompetansen etter første og annet ledd.

I fjerde ledd klargjøres plikten til å varsle skyldneren før særnamsmyndigheten kan benyttes. Det vises til redegjørelsen i kapittel 8.5.

Femte ledd fastsetter at Statens innkrevingsentral kan begjære utlegg hos de alminnelige namsmyndighetene for krav den har til innfordring.

Til § 2-15 Vernetting ved klage over Statens innkrevingsentralens tvangsfullbyrdelse

Bestemmelsen fastsetter at klager over Statens innkrevingsentralens avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen avgjøres av tingretten for det distrikt der Statens innkrevingsentral til enhver tid ligger.

Til § 2-16 Innhenting og videreformidling av opplysninger

Bestemmelsen fastsetter at Statens innkrevingsentral har adgang til å utlevere opplysninger til andre namsmyndigheter. Hjemmelen omfatter både opplysninger som SI selv henter inn etter forespørsel fra andre namsmyndigheter, og opplysninger som SI av andre grunner sitter inne med fra før. Alternativet "innhente" er tatt med for å sikre at SI får hjemmel til å hente inn og videreformidle opplysninger fra registre mv. selv om opplysningene ikke skal brukes i dens egen tvangsfullbyrding. Ut over dette er bestemmelsen ikke ment å gi SI tilgang til registeropplysninger mv. som den ikke har tilgang til i dag. Namsmyndighetene som på denne måten mottar opplysninger som er underlagt taushetsplikt, vil selv ha taushetsplikt om opplysningene. I hvilken grad de alminnelige namsmyndighetene kan innhente opplysninger fra andre kilder, vil fremdeles følge av de spesielle hjemlene for innhenting av informasjon, blant annet tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12.

Til § 2-17 Frister. Elektronisk kommunikasjon

Bestemmelsen sikrer videreføring av bestemmelsen i strprl. § 456 tredje ledd siste punktum om at kommunikasjon med SI som skal skje skriftlig, kan vedtas i forskrift å skulle skje elektronisk.

Til lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv.

I § 15 foreslås å oppheve bestemmelsene i femte ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn krav som nevnt i fjerde ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14. Sjetten og syvende ledd blir nytt femte og sjette ledd.

Til lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting

Paragraf 8-4 fjerde ledd foreslås endret slik at det fremkommer av bestemmelsen at Statens innkrevingsentral skal innkreve krav som nevnt i tredje ledd med mindre departementet bestemmer annet. Bestemmelsen om at SI kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn krav som nevnt i fjerde ledd, foreslås opphevet. Bestemmelsen videreføres ved

at bestemmelsen om at SI skal ha særnamsmyndighet tas inn i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler

Paragraf 33 om at Statens innkrevingsentral kan kreve inn gebyr, avgifter og tvangsmulkt ved å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant, foreslås opphevet. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten

I § 11 foreslås å oppheve bestemmelsene i åttende ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn gebyr. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 24. februar 1994 nr. 11 om lotterier mv.

I § 14 d foreslås å oppheve bestemmelsene i annet ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn krav som nevnt i første ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter

I § 41 a foreslås å oppheve bestemmelsene i femte ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn tvangsmulkt som nevnt i annet ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14. Sjette og syvende ledd blir nytt femte og sjette ledd.

Til lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap:

Paragraf 8-4 foreslås endret slik at det fremkommer av bestemmelsen at Statens innkrevingsentral skal innkreve krav som nevnt i § 8-3 med mindre departementet bestemmer annet. Bestemmelsen om at SI kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn forsinkelsesgebyr som nevnt i § 8-3, foreslås opphevet. Bestemmelsen videreføres ved at bestemmelsen om at SI skal ha særnamsmyndighet tas inn i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger

Paragraf 47 a annet ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn krav som nevnt i første ledd, foreslås opphevet. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 2. juni 2000 nr. 39 om apotek

Paragraf 9-4 som fastsetter at legemiddeloven § 33 gjelder tilsvarende når Statens innkrevingsentral krever inn gebyr, avgifter og tvangsmulker etter loven, foreslås opphevet. Bestemmelsene om SIs innkrevingsansvar og særnamsmyndighet foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann

I § 60 a annet ledd foreslås å oppheve bestemmelsene i tredje til femte punktum om at gebyr kreves inn av Statens innkrevingsentral, og om at den kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 20. april 2001 nr. 13 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m.

Paragraf 17 annet ledd foreslås endret slik at det fremkommer av bestemmelsen at Statens innkrevingsentral skal innkreve krav som nevnt i første ledd med mindre departementet bestemmer annet. Bestemmelsen om at SI kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn krav som nevnt i første ledd, foreslås opphevet. Bestemmelsen videreføres ved at bestemmelsen om at SI skal ha særnamsmyndighet, tas inn i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser

I § 7 fjerde ledd foreslås å oppheve bestemmelsene i annet og tredje punktum om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn gebyrer og avgifter etter tredje ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver

I § 28 foreslås å oppheve bestemmelsene i femte og sjette ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn avgift og gebyr som nevnt i første ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 6. juni 2003 om burettslag

I § 6-16 fjerde ledd foreslås å oppheve annet og tredje punktum om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn avgift og gebyr som nevnt i første ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte

Paragraf 12 foreslås endret slik at det fremkommer av bestemmelsen at Statens innkrevingsentral skal innkreve krav som nevnt i § 11 med mindre departementet bestemmer annet. Bestemmelsen om at SI kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn krav som nevnt i § 11, foreslås opphevet. Bestemmelsen videreføres ved at bestemmelsen om at SI skal ha særnamsmyndighet tas inn i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skattekrav

Paragraf 2-7 annet og tredje punktum foreslås opphevet. Bestemmelsen om hvilken myndighet Statens innkrevingsentral skal ha under innkrevingen, foreslås tatt inn i SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen

Paragraf 18 annet ledd annet punktum som bestemmer at Statens innkrevingsentral skal foreta innkreving av feilutbetalte ytelser, foreslås opphevet. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet

I § 48 foreslås å oppheve bestemmelsene i annet ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn gebyr som nevnt i første ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14. Tredje ledd blir nytt annet ledd.

I § 50 foreslås å oppheve fjerde ledd om at § 48 annet ledd gjelder tilsvarende ved innkreving av tvangsmulkt. Femte ledd blir nytt fjerde ledd.

I § 57 første ledd foreslås å oppheve annet punktum om at § 48 annet ledd gjelder tilsvarende ved innkreving av overtredelsesgebyr.

Til lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser

I § 66 foreslås å oppheve bestemmelsene i femte ledd om at Statens innkrevingsentral kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn tvangsmulkt som nevnt i første ledd. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14. Sjette ledd blir nytt femte ledd.

I § 67 foreslås å oppheve bestemmelsene i fjerde ledd om at SI kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant når den er pålagt å kreve inn avgift, tilleggsavgift og renter. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14. Femte ledd blir nytt fjerde ledd.

Til lov 4. juni 2010 nr. 21 om fornybar energi til havs

I § 10-9 foreslås å oppheve bestemmelsene om at Statens innkrevingsentral skal kreve inn gebyr etter annet ledd og at den kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant. Bestemmelsene foreslås videreført i forskrift til SI-loven og tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14.

Til lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret

I § 11 foreslås å oppheve bestemmelsene i annet ledd om at refselsbøter kan kreves inn av Statens innkrevingsentral, og om at den kan beslutte utleggstrekk. Bestemmelser om at SI skal kreve inn kravet og ha særnamsmyndighet foreslås tatt inn i forskrift til SI-loven og tvangsfull-

byrdelsesloven § 2-14. Tredje ledd blir nytt annet ledd.

Finansdepartementet

t i l r å r :

Til lov 24. juni 2011 nr. 39 om elsertifikater

I § 26 annet ledd foreslås å oppheve bestemmelsene i annet til fjerde punktum om at gebyr kreves inn av Statens innkrevingsentral, og om at SI kan beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant.

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om Statens innkrevingsentral (SI-loven).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om Statens innkrevingsentral (SI-loven) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om Statens innkrevingsentral (SI-loven)

§ 1 *Lovens virkeområde*

Statens innkrevingsentral innkrever de krav den i lov eller av departementet er pålagt å innkreve.

Den utenrettslige innkrevingen foretas etter reglene i loven her. Statens innkrevingsentralens kompetanse til å forestå tvangsfullbyrdelse reguleres av tvangsfullbyrdelsesloven, jf. tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 del II.

Departementet kan i forskrift gi regler om hvilke krav Statens innkrevingsentral skal kreve inn.

§ 2 *Forholdet til forvaltningsloven*

Forvaltningsloven gjelder for Statens innkrevingsentral med mindre noe annet følger av lov eller bestemmelse gitt i medhold av lov.

Begrunnelse for vedtak etter § 8 første ledd kan begrenses til å omfatte opplysninger som nevnt i forvaltningsloven § 25 første og annet ledd, dersom begrunnelse utover dette etter forvaltningsloven § 25 tredje ledd antas å kunne svekke mulighetene for fremtidig dekning av kravet.

Vedtak etter § 8 første ledd kan ikke påklages.

§ 3 *Forholdet til inkassoloven*

Inkassoloven gjelder ikke for Statens innkrevingsentral. Dens innkreving skal være i samsvar med god inkassoskikk.

§ 4 *Motregning*

For offentlige krav som innkreves etter denne loven, kan Statens innkrevingsentral gjennomføre motregning i skyldnerens krav på til gode skatt eller avgift etter skattebetalingsloven § 13-1 første ledd. Det samme gjelder når innkrevingsentralen krever inn erstatning og andre pengekrav tilkjent en fornærmet eller annen skadelidt i offentlig straffesak, og ved innkreving av erstatning mv. som i sivile saker er tilkjent en skadelidt eller dennes etterlatte på grunn av en straffbar handling som krenker liv, helse eller frihet.

Bestemmelsene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 gjelder tilsvarende, med unntak for motregning mellom samme typer krav.

Motregningsadgangen i krav som tilkommer konkursboer og som er gjenstand for fordeling etter skattebetalingsloven kapittel 8, er begrenset til den andel av kravet som etter fordelingsreglene tilkommer staten eller folketrygden.

Når Statens innkrevingsentral gjennomfører motregning til dekning av flere krav, dekkes kravene i den prioritetsrekkefølgen som følger av dekningsloven § 2-8.

Motregning gjennomføres ved at Statens innkrevingsentral underretter den som skal foreta utbetalingen om at beløpet skal overføres til innkrevingsentralen. Samtidig gis skyldneren underretning om motregningen. Det skal opplyses om klageadgangen etter sjettede ledd.

Motregning kan påklages etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Motregningserklæringen kan ikke påklages senere enn en måned etter at den ble mottatt.

§ 5 *Innhenting av opplysninger og rett til innsyn*

Statens innkrevingsentral kan innhente opplysninger etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 og ligningsloven § 3-13 bokstav a og i.

Statens innkrevingsentral kan kreve at forsikringsselskaper gir innkrevingsentralen opplysninger om forsikrede gjenstander som tilhører en skyldner.

Statens innkrevingsentral kan kreve at Småbåtregisteret gir innkrevingsentralen opplysninger om båter som tilhører en skyldner.

Enhver kan kreve innsyn hos Statens innkrevingsentral i de opplysninger som er lagret elektronisk om vedkommende.

§ 6 *Forholdet til personopplysningsloven*

Personopplysningsloven gjelder for Statens innkrevingsentral med mindre annet er bestemt i eller i medhold av lov. Statens innkrevingsentral er behandlingsansvarlig for personopplysninger innhentet i forbindelse med ivaretagelse av oppgaver etter denne lov og oppgaver etter tvangsfullbyrdelsesloven.

Statens innkrevingsentralens behandling av personopplysninger under innkrevingen av krav

etter denne loven er unntatt fra konsesjonsplikt etter personopplysningsloven § 33.

Departementet kan gi forskrift om at Statens innkrevingsentralers behandling av personopplysninger skal være unntatt fra meldeplikt etter personopplysningsloven § 31.

§ 7 Renter ved forsinket betaling

For krav hvor det ikke i lov eller forskrift er bestemt at det påløper rente, avgift, gebyr eller tilsvarende ved forsinket betaling, påløper det forsinkelsesrente lik den til enhver tid gjeldende rente fastsatt i forskrift med hjemmel i lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd første punktum.

Renten løper fra 30 dager etter at det er sendt skyldneren skriftlig varsel om at rente vil påløpe ved forsinket betaling.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om beregning av rente, herunder at det for enkelte kravstyper ikke skal løpe rente eller løpe rente etter en lavere sats enn det som følger av første ledd.

§ 8 Betalingslempning

Statens innkrevingsentral kan gi betalingsutsettelse og inngå avtale om avdragsvis betaling dersom det antas å gi bedre dekning enn fortsatt innfordring, og ikke vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoralen. Med mindre annet er bestemt, kan innkrevingsentralen også nedsette kravet dersom vilkårene i første og annet punktum foreligger.

Erstatningskrav og andre pengekrav som tilkommer en fornærmet, skadelidt eller etterlatt kan bare lempes dersom den berettigede samtykker.

Departementet fastsetter nærmere regler om Statens innkrevingsentralers myndighet etter første og annet ledd.

§ 9 Partsrepresentasjon

Med mindre noe annet er bestemt, representerer Statens innkrevingsentral staten i saker for domstolene og de alminnelige namsmennene vedrørende krav de innfordrer.

Departementet kan gi instruks om Statens innkrevingsentralers myndighet til å representere staten generelt og i enkeltsaker. Departementet kan i enkeltsaker eller for grupper av saker beslutte at innkrevingsentralen ikke skal representere staten.

§ 10 Ikraftsetting

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 11 Endringer i andre lover

Med virkning fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsregulering gjøres følgende endring:

§ 25 annet ledd tredje og fjerde punktum oppheves.

2. I lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr gjøres følgende endring:

§ 4 fjerde ledd oppheves.

3. I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk gjøres følgende endringer:

§ 38 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Krav som nevnt i paragrafen her innkreves av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer annet.

4. I lov 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk gjøres følgende endring:

§ 43 fjerde ledd oppheves.

5. I lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift gjøres følgende endring:

§ 5 annet ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd samt renter innkreves av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer annet.

6. I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endring:

§ 8 annet ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd innkreves av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer annet.

7. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 455 tredje ledd oppheves.

§ 456 skal lyde:

Bøter og andre pengekrav som er tilkjent i en offentlig straffesak, innkreves av Statens Innkrevingsentral *med mindre departementet bestemmer annet. Det samme gjelder erstatning og andre pengekrav som er tilkjent en fornærmet eller en annen skadelidt i en offentlig straffesak, dersom den berettigete ønsker det.*

Bot som ikke betales eller lar seg inndrive ved lønnstrekk eller annen tvangsfullbyrding, skal fullbyrdes ved soning av den subsidiære fengselsstraffen. Vedtak om soning treffes av politiet.

Etter nærmere regler fastsatt av Justisdepartementet kan bøtelagte pålegges å betale renter og gebyr på ubetalte bøter samt eventuelle andre utgifter som påløper ved tvangsinn driving. Tilsvarende regler kan fastsettes for ilagt inndragning. Dom eller forelegg på bot eller inndragning er også tvangsgrunnlag for tilleggskrav etter *dette ledd.*

8. I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endring:

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd innkreves av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer annet.

§ 14 sjettede ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder når Statens innkrevingsentral gjennomfører tvangsdekning i enkle pengekrav etter tvangsfullbyrdsloven § 2-14 annet ledd.

Nåværende § 14 sjettede ledd annet punktum blir nytt tredje punktum.

9. I lov 20. juni 1986 nr. 35 om mesterbrev i håndverk og annen næring gjøres følgende endring:

§ 1 a annet ledd oppheves.

10. I lov 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister gjøres følgende endring:

§ 5 tredje ledd oppheves.

11. I lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet gjøres følgende endringer:

§ 40 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Krav som nevnt i denne paragraf innkreves av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer annet.

12. I lov 16. juni 1989 nr. 54 om offisiell statistikk og Statistisk Sentralbyrå gjøres følgende endring:

§ 2-3 annet ledd oppheves.

13. I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. gjøres følgende endring:

§ 10-7 annet ledd annet til fjerde punktum oppheves.

14. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse gjøres følgende endringer:

Ny del I i kapittel 2 med §§ 2-1 til 2-13 skal ha overskriften "I. De alminnelige namsmyndighetene".

Ny del II i kapittel 2 skal lyde:

II Statens innkrevingsentral

§ 2-14 *Statens innkrevingsentralers namskompetanse*

For de krav den har til innfordring og som det foreligger tvangsgrunnlag for, kan Statens innkrevingsentral beslutte utleggstrekk eller stifte utleggspant dersom panterett kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5, og utleggsforretningen kan holdes på innkrevingsentralens kontor etter § 7-9 første ledd.

Når innkrevingsentralen selv har stiftet utleggspant i enkle pengekrav, kan den gjennomføre tvangsdekning i kravet etter reglene i kapittel 10 del III.

Bestemmelsene i §§ 5-1 til 5-5 og §§ 7-3 til 7-8 gjelder ikke for Statens innkrevingsentral når den utøver myndighet etter første og annet ledd.

Før utleggsforretning etter første ledd finner sted, skal saksøkte varsles med oppfordring om innen to uker å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas og om valg av gjen-

stand for utlegget. Saksøkte skal i oppfordringen gjøres oppmerksom på hvilke kostnader som er påløpt, på at ytterligere kostnader vil påløpe om utlegg blir tatt, og på at utlegg kan unngås ved at kravet med renter og kostnader betales innen fristen etter første punktum. Det kan samtidig opplyses om tid og sted for avholdelse av utleggsforretning. Første og annet punktum gjelder tilsvarende når innkrevingsentralen gjennomfører tvangsdekning i enkle pengekrav etter annet ledd. Vil tvangsfullbyrdelsen ellers bli vesentlig vanskeliggjort, kan meddelelse til saksøkte unnlates.

Statens innkrevingsentral kan begjære utlegg hos de alminnelige namsmyndighetene for krav den har til innfordring og som det foreligger tvangsgrunnlag for.

§ 2-15 Vernetting ved klage

Klage etter § 5-16 over Statens innkrevingsentralers avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen avgjøres av tingretten for det distrikt der Statens innkrevingsentral ligger.

§ 2-16 Innhenting og videreformidling av opplysninger

Statens innkrevingsentral kan uten hinder av taushetsplikt innhente og utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om avholdte utleggsforretninger til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse.

§ 2-17 Frister. Elektronisk kommunikasjon

§§ 2-7 og 2-13 gjelder tilsvarende for Statens innkrevingsentralers tvangsfullbyrdelse.

15. I lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv. gjøres følgende endringer:

§ 15 femte ledd oppheves. Sjette og syvende ledd blir nytt femte og sjette ledd.

16. I lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting gjøres følgende endringer:

§ 8-4 fjerde ledd skal lyde:

Krav som nevnt i tredje ledd innkreves av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer annet.

17. I lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler gjøres følgende endring:

§ 33 oppheves.

18. I lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten gjøres følgende endringer:

§ 11 niende ledd oppheves.

19. I lov 24. februar 1994 nr. 11 om lotterier mv. gjøres følgende endring:

§ 14 d annet ledd oppheves.

20. I lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter gjøres følgende endringer:

§ 41 a femte ledd oppheves. Sjette og syvende ledd blir nytt femte og sjette ledd.

21. I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap gjøres følgende endringer:

§ 8-4 skal lyde:

Krav som nevnt i § 8-3 innkreves av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer annet.

22. I lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger gjøres følgende endring:

§ 47 a annet ledd oppheves.

23. I lov 2. juni 2000 nr. 39 om apotek gjøres følgende endring:

§ 9-4 oppheves.

24. I lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann gjøres følgende endringer:

§ 60 a annet ledd tredje til femte punktum oppheves.

25. I lov 20. april 2001 nr. 13 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m. gjøres følgende endring:

§ 17 annet ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd innkreves av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer annet.

26. I lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser gjøres følgende endringer:

§ 7 fjerde ledd annet punktum oppheves.

27. I lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver gjøres følgende endringer:

§ 28 femte ledd og sjette ledd oppheves.

28. I lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag gjøres følgende endringer:

§ 6-16 fjerde ledd annet og tredje punktum oppheves.

29. I lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte gjøres følgende endringer:

§ 12 skal lyde:

Krav som nevnt i § 11 innkreves av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer annet.

30. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skattekrav gjøres følgende endring:

§ 2-7 første ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift bestemme at Statens innkrevingsentral skal innkreve nærmere bestemte skatte- og avgiftskrav og andre krav som tilkommer staten etter bestemmelse i SI-loven, med unntak for krav som innkreves av skatteoppkriverne for kommunene.

31. I lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen gjøres følgende endringer:

§ 18 annet ledd annet punktum oppheves.

32. I lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet gjøres følgende endringer:

§ 48 annet ledd oppheves. Tredje ledd blir nytt annet ledd.

§ 50 fjerde ledd oppheves. Femte ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 57 første ledd annet punktum oppheves.

33. I lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser gjøres følgende endringer:

§ 66 femte ledd oppheves. Sjette ledd blir nytt femte ledd.

§ 67 fjerde ledd oppheves. Femte ledd blir nytt fjerde ledd.

34. I lov 4. juni 2010 nr. 21 om fornybar energi-produksjon til havs gjøres følgende endring:

§ 10-9 annet ledd tredje til femte punktum oppheves.

35. I lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret gjøres følgende endringer:

§ 11 annet ledd oppheves. Tredje ledd blir nytt annet ledd.

36. I lov 24. juni 2011 nr. 39 om elsertifikater gjøres følgende endringer:

§ 26 annet ledd annet til fjerde punktum oppheves.

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: A/S O. Fredr. Arnesen. 06/2012

